

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Lenka Šulcová

Právní úprava rybářství

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Katedra: Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 11.1.2009

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci na téma Právní úprava rybářství vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 11.1.2009

.....
Lenka Šulcová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, PhD. za odborné vedení a pomoc při zpracování diplomové práce, dále RNDr. Milanu Hladíkovi, PhD., rybářskému hospodáři Jihočeského územního výboru Českého rybářského svazu za ochotu, konzultace problematiky s tématem spojené a podnětné připomínky a Mgr. Davidu Zdvořáčkovi za informace a materiály nezbytné k vypracování předkládané práce.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a umožnění vystudovat vysokou školu.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	6
1 PŘEDMLUVA.....	7
2 ÚVOD.....	8
3 HISTORICKÝ VÝVOJ RYBÁŘSKÉHO PRÁVA NA ÚZEMÍ ČR.....	10
3.1 OBDOBÍ DO ROKU 1885.....	10
3.2 OBDOBÍ OD ROKU 1885 DO ROKU 1952.....	12
3.3 OBDOBÍ OD ROKU 1952 DO ROKU 2004.....	20
4 PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	23
4.1 POJEM RYBÁŘSTVÍ.....	23
4.2 RYBNÍKÁŘSTVÍ.....	23
4.2.1 POSLÁNÍ RYBNÍKŮ V KRAJINĚ.....	26
4.2.2 RYBNÍKÁŘSTVÍ A KVALITA VODY.....	27
4.2.3 ČESKÉ A EVROPSKÉ PRODUKČNÍ RYBÁŘSTVÍ.....	29
4.3 RYBÁŘSTVÍ PROVOZOVANÉ VÝKONEM RYBÁŘSKÉHO PRÁVA.....	32
4.3.1 RYBÁŘSKÉ PRÁVO A JEHO VÝKON.....	32
4.3.2 RYBÁŘSKÉ REVÍRY.....	34
4.3.3 HOSPODAŘENÍ V RYBÁŘSKÝCH REVÍRECH.....	36
4.3.4 RYBÁŘSKÉ SVAZY.....	41
4.4 VLASTNICKÉ VZTAHY VE VZTAHU K RYBÁŘSTVÍ I K VODÁM V PLATNÉM ČESKÉM PRÁVU.....	43
4.5 DELIKTNÍ ODPOVĚDNOST V OBLASTI RYBÁŘSTVÍ.....	45
4.6 STÁTNÍ SPRÁVA RYBÁŘSTVÍ.....	50
5 OCHRANA RYBÁŘSTVÍ.....	53
5.1 RYBÁŘSKÁ STRÁŽ.....	53
5.2 PRÁVNÍ VZTAH RYBÁŘSTVÍ A OCHRANY PŘÍRODY.....	56
5.3 SOUVISEJÍCÍ OTÁZKY VZTAHU RYBÁŘSTVÍ A OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	60
5.4 PRÁVNÍ MOŽNOSTI RYBÁŘŮ V PŘÍPADECH ŠKOD NA RYBÁCH.....	62
5.5 NÁHRADA ŠKODY ZPŮSOBENÉ VYBRANÝMI ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝMI DRUHY ŽIVOČICHŮ.....	66
6 MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA RYBÁŘSTVÍ A OCHRANY RYB A RYBOLOVNÝCH ZDROJŮ.....	73

7 SROVNÁVACÍ POHLED NA VYBRANÉ STÁTY EU.....	78
7.1 ANGLIE A WALES.....	78
7.2 BELGIE.....	80
7.3 FINSKO.....	80
7.4 ŠVÉDSKO.....	82
8 ZÁVĚR.....	84
SEZNAM PRAMENŮ	92
PŘÍLOHY	94
<i>TABULKA 1: PŘEHLED O POČTU PREDÁTORŮ A ZPŮSOBENÝCH ŠKODÁCH NA RYBÁCH V ČESKÉ REPUBLICI V LETECH 2002 - 2006 .....</i>	<i>94</i>
<i>TABULKA 2: PŘEHLED O POČTU PREDÁTORŮ A ZPŮSOBENÝCH ŠKODÁCH NA RYBÁCH V ROCE 2007 U ČLENŮ ČESKÉHO RYBÁŘSKÉHO SDRUŽENÍ ČESKÉ REPUBLIKY VČETNĚ ČRS .....</i>	<i>94</i>
<i>TABULKA 3: SPOTŘEBA RYB V KG / OBYVATELE / ROK.....</i>	<i>95</i>
<i>TABULKA 4: ZAHRANIČNÍ OBCHOD - RYBY ŽIVÉ - CELNÍ POLOŽKA 0301 (TUNY) .....</i>	<i>95</i>
<i>TABULKA 5: VÝLOV RYB Z RYBNÍKŮ A TEKOUCÍCH VOD V ČR V LETECH 2004 AŽ 2006 (TUNY Ž. HM) .....</i>	<i>95</i>
RESUMÉ.....	96
SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV – KEY WORDS	97

SEZNAM ZKRATEK

AOPK - Agentura ochrany přírody

čes. z.z. - český zemský zákon

ČR – Česká republika

ČRS – Český rybářský svaz

EFF – European fisheries fund

EHS – Evropské hospodářské společenství

EU – Evropská Unie

FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations

FEAP – Federation of European Aquaculture Producers

MRS – Moravský rybářský svaz

MZe – Ministerstvo zemědělství

MŽP – Ministerstvo životního prostředí

NS ČR – Nejvyšší soud České republiky

o.z.o. – obecný zákoník občanský

OSN – Organizace Spojených Národů

RZ – Rybářský zákon

ř.z. – říšský zákoník

SAC – Special Areas of Conservation

TZ – trestní zákon

Ú.l. – Ústavní listina

z.z. – zemský zákon

1 PŘEDMLUVA

Rybaření je staré jako lidstvo samo, lidé loví ryby už v pravěku a ryby byly jedním z nejstarších zdrojů obživy. Dnes už to není jen obživa, je to podnikání, sport, zábava i odpočinek. Právní úprava rybářství je rozsáhlá, dotýká se jí velké množství zákonů, prováděcích předpisů, komunitární právo i mezinárodní právo.

Téma právní úprava rybářství jsem si zvolila, protože o obsahu mám dostatek informací, především od otce, který je rybářem od dětství a od roku 2005 je členem družstva 1. ligy ve sportovním rybolovu, a to v lovu ryb udicí na umělou mušku (LRU - MU). Sama jsem se účastnila několika rybářských závodů, ať již jako divák nebo jako rozhodčí a v této oblasti mám mnoho známých-odborníků z praxe, kteří mi poskytli zdroje informací a své zkušenosti. Dále jsem se s touto problematikou setkala v předmětu Právo životního prostředí a v Zemědělském právu.

Od účinnosti zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství nebylo toto téma na katedře práva životního prostředí zpracováno ani jako diplomová práce, ani jako jiná kvalifikační práce, proto jsem se pro něj rozhodla.

2 ÚVOD

Rybářské právo v České republice je v současné době upraveno zákonem č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráží, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství) ze dne 10. února 2004, který nabyl účinnosti dne 1. dubna 2004, ve znění zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 267/2006 Sb. a zákona č. 124/2008 Sb. Zákon o rybářství je proveden vyhláškou č. 197/2004 Sb. ze dne 13. dubna 2004, ve znění vyhlášky č. 239/2006 Sb.

Obě normy jsou relativně nové a nebyly významněji novelizovány. Na současnou právní úpravu se dlouho čekalo, neboť do účinnosti zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství platil zákon č. 102/1963 Sb., který byl zastaralý a po roce 1989 neodpovídal společensko-ekonomické realitě, zejména v oblasti vlastnictví.

Rybářství je lidská činnost vykonávaná v přírodě a má tak vliv na životní prostředí a jeho složky. Základem ochrany životního prostředí je Preambule v Ústavě České republiky a čl. 7 Ústavy, který říká, že stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. V Listině základních práv a svobod, v hlavě 4., čl. 35 je deklarováno právo každého na příznivé životní prostředí, právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů a že nikdo nesmí při výkonu svých práv ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

V oblasti rybářství se prolíná systém práva veřejného (správní právo, právo životního prostředí, vodní právo, stavební právo) s právem soukromým (vlastnické právo, nájemní právo, náhrada škody), proto s rybářstvím souvisí i řada různých právních předpisů. Jsou to především zákon o ochraně přírody a krajiny, č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon) ve znění pozdějších předpisů, zákon na ochranu zvířat proti týrání, č. 246/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon o poskytování náhrad škod vybranými zvláště chráněnými živočichy, č. 115/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon o obchodování s ohroženými druhy č. 100/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, správní řád, č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Je třeba mít na paměti i to, že v dané oblasti hrají roli také směrnice a nařízení Evropské unie a mezinárodní smlouvy.

Předkládaná diplomová práce se zabývá především rybařstvím ve vnitrozemských vodách, neboť Česká republika jako vnitrozemský stát nemá přístup k moři, avšak je zde zmíněna ochrana mořských rybolovných zdrojů, jak je upravena zákonem o rybařství a jak vyplývá z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika jako člen OSN vázána.

Při psaní této diplomové práce budu vycházet zejména z literatury uvedené v seznamu pramenů, z odborných časopisů, z materiálů Ministerstva zemědělství ČR a Českého rybářského svazu a také z informací čerpaných z internetových stránek. Velmi cenné pro mě budou i konzultace s odborníky z praxe. Aktuální „rybářsko-právní“ literatury je však nedostatek. Možná pro okrajovost tématu nebo pro nechuť autorů kvůli různým (častým) novelizacím a změnám souvisejících právních předpisů.

Práce je členěna do sedmi částí. Po předmluvě a úvodu bych ve třetí části ráda popsala historický vývoj rybářského práva, neboť platná právní úprava má určité historické kořeny, na které se navazuje. Stěžejní částí bude část čtvrtá pojednávající o platné právní úpravě, dělená do několika kapitol, popř. podkapitol, podle jednotlivých institutů upravených v rybářském zákoně. Následovat by měla část pátá, ve které bude upravena ochrana rybařství, poté v šesté části bych stručně popsala mezinárodní úpravu rybařství a ochranu ryb a rybolovných zdrojů. V sedmé části předkládané diplomové práce by se pak měl objevit pokus o srovnávací pohled na vybrané státy EU, kdy byly čerpány informace od sportovních rybářů ze zahraničí. V závěru pak budou shrnuty poznatky, ke kterým tato práce došla. Za povšimnutí možná budou stát přílohy, ve kterých chci uvést tabulky o statistice výlovu ryb, spotřebě ryb a přehled o počtu predátorů a způsobených škodách na rybách v České republice.

Cílem předkládané diplomové práce je podání přehledu, který by zahrnoval všechny podstatné aspekty vztahující se ke zkoumanému tématu. Tedy nastínit rybářské právo v minulosti, popsat platnou právní úpravu rybařství v České republice, zamyslet se nad jednotlivými ustanoveními v rybářském zákoně a souvisejících předpisech a poukázat na mezery či nedostatky právní úpravy, popř. navrhnout řešení *de lege ferenda*. Dále bych ráda porovнала vybrané otázky naší právní úpravy rybařství s právní úpravou v zemích Evropské unie a také stručně popsala mezinárodní úpravu rybařství. Po každé kapitole bude následovat shrnutí pro lepší přehlednost.

Diplomová práce vychází z právního stavu ke dni 11.1.2009.

3 HISTORICKÝ VÝVOJ RYBÁŘSKÉHO PRÁVA NA ÚZEMÍ ČR

3.1 Období do roku 1885

Lidé lovíli ryby a ostatní vodní živočichy odjakživa. Archeologové se shodují, že již v době kamenné byl lov ryb jedním z důležitých způsobů získávání potravy. Slovanské kmeny, které osídlily území českého státu v 6. a 7. století, s sebou přinesly i znalost chovu domácích zvířat a lovu ryb. Tito lidé znali a dokázali využívat primitivní nástroje k lovu ryb, zejména vrše a sítě, ale již v té době se začaly objevovat i jiné způsoby rybolovu. Právo lovit ryby bylo svobodné. Každý, kdo měl přístup k vodě, mohl ryby lovit a přivlastňovat si je.

Se vznikem kmenového zřízení a následným vznikem státních útvarů na území Čech a Moravy získal právo rybolovu **panovník**, jemuž podle tehdejších právních představ patřila veškerá půda v zemi. To znamená nejen pozemky, ale i veškeré porosty, řeky, potoky, samozřejmě s tím, co se v nich nacházelo.¹ Protože panovník sám nemohl všechna svá oprávnění obsáhnout, přenechával výkon vlastnických práv členům své družiny, a to za naturální nebo peněžní částky.

Ve 14. a 15. století se objevují první zprávy o tzv. „**cehovních rybářích**“. Cech bylo řemeslnické sdružení, které hájilo práva a zájmy svých členů, dohlíželo na jakost a cenu výrobků, na výchovu učedníků a skládání mistrovských zkoušek. V cechovních předpisech lze spatřovat začátky rybářského práva. Obsahovaly a popisovaly jednotlivé způsoby lovu i popisy nástrojů k lovení ryb. Rybářské právo mohli vykonávat i tzv. rustikální rybáři, kteří měli v nájmu pozemky, včetně vodních toků. Byli to ovšem poddaní, a tak měli povinnost robotovat a museli panství odvádět část svých úlovků. Také města měla Svatováclavskou smlouvou z roku 1517 přiznáno právo rybolovu v řekách, potocích a rybnících, ležících uvnitř jejich obvodu.

Na počátku 16. století došlo v českých zemích k obrovskému rozmachu rybníkářství. Došlo k zintenzivnění výstavby rybníků, které byly rozhodujícím místem chovu ryb. Rybníky budovali nejen šlechtici, jako Rožmberkové či pánové z Pernštejna, ale pozadu nezůstávala ani města a církve. Toto období se běžně nazývá „**zlatý věk rybníkářství**“. Rozvoj českého rybníkářství byl však přerušen třicetiletou válkou (1618-1648). Především došlo k rozvratu celého systému rybníčního hospodářství, chov ryb přestal být výnosný, a tak řada rybníků zanikla a byla přeměněna na ornou půdu. Z původní výměry rybníků v 16. století zůstalo v polovině 19. století 50 % .

---

¹ Hemelík, T.: Rybníkářství a právo, Orac, Praha, 2000, str. 11.

Významnou změnu způsobilo v roce 1848 zrušení poddanství. Rybáři živící se lovem a chovem ryb získali postavení živnostníků a rybářské revíry, ať už panské nebo městské, měli většinou v pronájmu.² Vyvazovacími patenty z roku 1848 a 1849, č. 152 ř.z. bylo prohlášeno rybářské právo na „cizím gruntě a zemi“ za zrušené bez náhrady, leda by se zakládalo na úplatné smlouvě s vlastníkem cizího pozemku. Změna v tomto uspořádání rybářského práva nastala nařízením rakouského ministerstva vnitřní záležitostí ze dne 31.1.1852 č. 460, jímž byly vrchnosti chráněny ohledně všech jimi dosud vykonávaných rybářských práv, ledaže by někdo jiný soudně prokázal vlastnictví k řečišti.

Před vydáním zvláštních předpisů upravujících rybářské právo se řídilo právo rybolovu pouze obecnými předpisy občanského práva, tj. zejména **obecným zákoníkem občanským č. 946/1811 ř.z. (ABGB)**. Ten ve svém § 287 stanovil, že řeky jsou veřejným statkem, jehož mohou používat všichni občané. Na o.z.o. navazoval vodní zákon č. 93/1869 ř.z. a český zemský vodní zákon č. 71/1870 z.z. Podle vodního zákona se pak rozeznávaly tekoucí vody veřejné a tekoucí vody soukromé. Veřejné tekoucí vody a jejich koryta byly veřejným statkem. Soukromé tekoucí vody byly příslušenstvím pozemků a náležely zpravidla vlastníku koryta.

V soukromých tekoucích vodách byl rybolov zpravidla výhradním právem vlastníka soukromé tekoucí vody. Vlastník však mohl rybářské právo převést i na jinou osobu. Pak se rybářské právo v cizí soukromé tekoucí vodě se podle § 477 o.z.o. pokládalo za služebnost.³

Ryby ve veřejných tekoucích vodách se pokládaly za věc ničí (*res nullius*), kterou mohli nabývat podle § 382 o.z.o.⁴ všichni občané přivlastněním (okupací), pokud toto právo nebylo omezeno politickými zákony, nebo pokud nebylo přiznáno jako výsada jen některým občanům. Z ustanovení §§ 287 a 382 o.z.o. bylo dovozováno právo svobodného rybolovu ve veřejných tekoucích vodách. Říšský zákon č. 58/1885 zrušil v § 1 oprávnění zakládající se na § 382 o.z.o. k volnému chytání ryb a stanovil dále v § 2, že v umělých vodních shromaždištích nebo korytech mají právo rybolovu držitelé těchto zařízení a v přirozeném vodstvu ti, jimž bude přičteno zemským zákonodárstvím. I když tento zákon nenabyl v zemi české účinnosti, dovozovalo se zde zrušení práva svobodného rybolovu ve veřejných tekoucích vodách už z českého zemského vodního zákona č. 71/1870, který upravil obecné užívání veřejných i soukromých tekoucích vod a mezi jednotlivými způsoby dovoleného obecného užívání právo svobodného rybolovu uvedeno

² Hemelík, T.: Rybářství a právo, Orac, Praha, 2000, str. 12.

³ Vimr, V.: České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, str.19.

⁴ § 382 o.z.o.: „Věcí ničích může býti přivlastněním nabýváno všemi členy státu, pokud toto oprávnění není omezeno politickými zákony nebo pokud některým členům nepřisluší přednostní právo přivlastnění.“

nebylo. Ustanovení § 382 o.z.o. se nově vykládalo tak, že okupace ryb ve veřejných tekoucích vodách (i nadále byly věci ničí) byla vyhrazena tomu, komu příslušelo právo rybářské v příslušné vodě.

V soukromých vodách uzavřených (rybnících) a jiných umělých nádržích bylo právo ryby chovat, lovit a přivlastňovat si je součástí vlastnického práva a náleželo vlastníkovi těchto vod. Ryby byly v těchto vodách podle obecného zákoníku občanského příslušenstvím věci a vylovením se stávaly movitými věcmi. Rybolov v rybnících neupravovaly žádné speciální rybářské předpisy, plně se respektovala neomezenost vlastnického práva k vodě i rybám.

Rybářská práva byla podle svého obsahu neomezená nebo omezená. Neomezená opravňovala k lovu ryb všemi dovolenými způsoby. Omezená rybářská práva opravňovala jen k určitému způsobu lovu ryb (např. právo slupi). Rybářské právo jako jiná soukromá práva mohlo být předmětem právního obchodu, mohlo být tedy vlastníkem jiným osobám prodáno, propachtováno i darováno. Bylo předmětem práva dědického a bylo možno je vydržet podle § 1477 o.z.o.⁵

3.2 Období od roku 1885 do roku 1952

Rok 1885 je prvním důležitým mezníkem v právním vývoji rybářského práva v Čechách. V roce 1885 byly v zemi české vydány **první administrativně-právní předpisy** samostatně upravující výkon rybářského práva (na Moravě již v roce 1882). Důvodem k vydání těchto zvláštních rybářských zákonů byl úpadek rybářství v tekoucích vodách způsobený tím, že těchto vod bylo čím dál více využíváno k průmyslovým účelům a k plavbě resp. k provádění regulací, čímž byly rybám odnímány nezbytné přirozené existenční podmínky. Jejich účelem byla ochrana veřejného zájmu na ochraně rybolovu a stanovily veřejnoprávní omezení výkonu rybářského práva, které bylo právem soukromým.

V roce 1885 byl vydán rámcový říšský zákon o úpravě rybářství ve vodách vnitrozemských č. 58/1885 ř.z. Stalo se tak po dlouhých sporech, prvotní osnova zákona byla předložena říšské radě již v roce 1874, pro četnost námitek však byla vládou odvolána. Část osnovy, týkající se ochrany rybářství, byla předložena jednotlivým zemským sněmům a byla skoro ve všech zemích usnesena jako zemské „zákony o některých opatřeních k povznesení rybářství ve vodách vnitrozemských“ tzv. rybářské policejní zákony (v Čechách zemský zákon č. 22/1885, na Moravě zákon č. 79/1882, ve Slezsku zákon č.28/1883). Odtud se počíná nejednotnost úpravy výkonu

⁵ Vimr, V.: České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, str. 17.

rybářského práva na našem území, která byla do určité míry odstraněna vládními nařízeními v letech 1942 a 1947, jinak však trvala až do roku 1952. Říšský zákon č. 58/1885 nabytí navíc účinnosti jen v těch zemích, kde byl vydán příslušný prováděcí zemský zákon. To se stalo jen na Moravě zákonem č. 62/1896 (tzv. rybářský zákon produkční), kdežto v Čechách a ve Slezsku platily pouze zemské policejní zákony.

Rybářským právem bylo rozuměno právo chovat, lovit, a přivlastňovat si ryby a jiná vodní zvířata. Těmi jinými vodními zvířaty byly raci, perlorodky, žáby a škeble.⁶ Takto bylo rybářské právo chápáno jednotně na celém našem území. Definice vycházela jak z rybářských zákonů, tak i obecného zákoníku občanského a z ustanovení vodního zákona. Rybářské předpisy platily jen pro tekoucí vody veřejné i soukromé. Rybářské právo v pravém slova smyslu existovalo tedy pouze v tekoucích vodách.

Vlastníku rybářského práva příslušelo výhradní právo chovat, lovit a přivlastňovat si ryby a výše uvedená vodní zvířata v určité vodě. Tomuto výhradnímu právu odpovídala povinnost ostatních osob nerušit oprávněného ve výkonu jeho rybářského práva. Povinností vlastníka bylo starat se o zarybnění tekoucích vod.

Komu patří **rybářské právo v tekoucích vodách** nebylo zákonem výslovně stanoveno. Při posuzování této otázky bylo nutno rozlišovat, jde-li o rybářské právo v tekoucí vodě veřejné nebo soukromé. Veřejně tekoucí vody i jejich koryta byly veřejným statkem, soukromé byly příslušenstvím pozemku a nejčastěji náleželi vlastníku koryta. Otázka, komu patří rybářské právo v určité tekoucí vodě veřejné či soukromé, byla řešena v každém jednotlivém případě samostatně, došlo-li ke sporu, rozhodoval soud. Průkazem existence rybářského práva v těchto sporech byla stará privilegia, zápisy v zemských deskách a pozemkových knihách, listiny o nabytí rybářského práva, jeho vydržení, atd.

Majiteli (pachtýři) rybářského práva byly buď jednotlivé fyzické osoby nebo osoby právnické jako obce a rybářské spolky. Nad rybolovem provozovaným jednotlivci jako zdroj obživy postupně získával převahu sportovní rybolov provozovaný rybáři sdruženými ve spolcích. Tato sdružení měla stejné postavení jako jiní vlastníci rybářského práva, do jejich činnosti stát nezasahoval. Jejich vyššími spolkovými organizacemi byly poříční rybářské svazy a zemský rybářský svaz v Praze.⁷

⁶ Vimr, V.: České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, str. 15.

⁷ Vimr, V.: České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, str. 19.

V Čechách a na Moravě byl lov ryb podmíněn vlastnictvím **rybářského lístku**, ve Slezsku rybářské lístky zavedeny nebyly. „Nikdo nesmí ryby lovit, kdož není opatřen lístkem rybářským, dosvědčující, že jest oprávněn lovit ryby ve vodě, jíž se týče“ (§ 10 zákona č. 22/1885 čes. z.z.). K výkonu rybolovu v uzavřených vodách, na které se zákon nevztahoval, nebylo rybářského lístku třeba.

Rybářské lístky vydávaly vždy na jméno a byly trojího druhu:

- 1) pro majitele nebo nájemníky rybářského práva od politického úřadu okresního,
- 2) pro třetí osoby, které si právo rybolovu pronajali od osob uvedených pod bodem 1), lístek jim vystavovali výše uvedení majitelé nebo nájemci rybářského práva,
- 3) ve vodách dosud nepronajatých, ve kterých dosud směli lovit všichni občané nebo obyvatelé určitých obcí. Tyto lístky vystavovali starostové pobřežních obcí.

Za každé vydání rybářského lístku se vybírala taxa plynoucí do zvláštního Fondu pro zvelebení rybářství, který spravoval zemský výbor. Na Moravě plynuly tyto taxy do zemědělského fondu, rybářské lístky zde byly jednotné pro celé území Moravy a stejné pro majitele, nájemce i třetí osoby.

Nově pak upravilo otázku průkazů opravňující k výkonu rybářských práv vládní nařízení 5/1942 Sb. s platností pro celé území. Rybářské lístky vydávaly okresní národní výbory všem zájemcům o výkon rybářských práv, byly tedy jen jednoho druhu. Majitelům a pachtýřům rybářského práva vydal okresní národní výbory průkaz o oprávnění k výkonu rybářských práv. Ostatním osobám vydávali majitelé nebo pachtýři rybářského práva povolenku k rybolovu. Poplatky za rybářské lístky se nadále odváděly do Fondu pro zvelebení rybářství.⁸

V § 1 všech citovaných zemských zákonů bylo stanoveno, že politický úřad zemský má pro vzácnější druhy ryb, vyskytujících se ve vodách té které země, ustanovit a vyhlásit **doby hájení**, přihlížeje k dobám tření ryb. V § 2 všech těch zemských zákonů pak bylo stanoveno, že rybář je povinen ryby, které by se dostaly v dobách jich hájení za živa do jeho moci, vpustit s náležitou opatrností zpět do vody.

Doby hájení byly stanoveny v jednotlivých zemích značně odlišně, s ohledem na odlišné biologické podmínky. V zákonech se sice mluvilo o stanovení dob hájení vzácnějších druhů ryb, doby hájení však byly v prováděcích předpisech stanoveny téměř pro všechny druhy ryb, vyskytující se v tekoucích vodách té které země.

⁸ Vimr, V.: České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, str. 45.

Další **ochrana** byla rybám poskytována stanovením doby všeobecného zákazu lovu ryb s ohledem na dobu tření vzácnějších druhů ryb. Výjimky ze zákazu lovení ryb v době jejich hájení nebo všeobecného zákazu lovení mohl povolit politický úřad okresní, zejména k účelům umělého chovu nebo k vědeckým výzkumům. K tomu účelu vydával zvláštní dovolovací list pro každý jednotlivý případ (§ 5 zákona č. 22/1885).

Dále byly k ochraně ryb stanoveny zákazy určitých škodlivých způsobů jejich lovu. Nejdůležitější z nich byly stanoveny již zemskými zákony (zákaz užívání prostředků výbušných, otravných nebo omamných), další vydaly politické úřady zemské v prováděcích předpisech. Byl zakázán prodej a podávání ryb v hostincích v době jejich hájení a ryb nedosahujících stanovené nejmenší délky. Tento zákaz se nevztahoval na obchod s rybím plůdkem a rybí násadou.

Vládním nařízením č. 5/1942 Sb. byla stanovena povinnost majitelů a nájemníků rybářského práva starat se svým nákladem o **zarybnění** tekoucích vod, ve kterých jim příslušel výkon rybářského práva. Rozsah této povinnosti stanovily okresní národní výbory. Přitom měly přihlížet k tomu, aby náklad na splnění zarybňovací povinnosti byl úměrný výnosu, jehož bylo možno docílit při řádném hospodaření.⁹

Pokud osoba vykonávající rybářské právo neplnila přes písemné upozornění zarybňovací povinnost nebo nedodržovala nařízené omezení výkonu rybářského práva, mohl okresní národní výbor přenést výkon rybářského práva na jinou osobu. Přenesení výkonu toho práva bylo možno nařídit na určitou dobu a za náhradu. Bylo je možno přenést na jinou osobou vykonávající rybářské právo na sousedním nebo blízkém úseku tekoucí vody, která splnila povinnosti jí uložené okresním národním výborem.

Zemské zákony vesměs stanovily, že majitelům (i nájemníkům) rybářského práva je dovoleno chytat a zabíjet ve své rybné vodě nebo v jejím bezprostředním okolí v každou dobu jakýmkoli způsobem, avšak bez použití střelných zbraní, **rybám škodlivá divoká zvířata**. Ten komu příslušelo právo myslivosti nebyl oprávněn proti tomu něco namítat, zůstalo mu však vyhrazeno právo naložit se zvířaty takto chycenými nebo zabitými. Právo zabíjet tato zvířata měli i osoby, které byly stanoveny majitelem (pachtýřem) rybářského práva k ochraně jeho rybných vod a potvrzeny v této funkci okresním národním výborem, jakož i osoby, kterým majitel (pachtýř) svěřil se zvláštním přivolením okresního národního výboru chytání nebo zabíjení zvířat rybářství škodlivých (§ 14 českého, § 15 moravského a § 13 slezského zemského rybářského zákona).

⁹ Vimr, V.: České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, str. 29.

Až do vydání vládního nařízení č. 5/1942 Sb., bylo právo **vstupu na cizí pozemky v souvislosti s výkonem rybářského práva** upraveno rybářskými předpisy výslovně pouze na Moravě moravským zemským zákonem. V Čechách a ve Slezsku se do té doby řídilo obecnými předpisy občanského práva. Podle moravského zemského zákona č. 79/1882 bylo dovoleno rybářům a jejich pomocníkům vstupovat při lovení ryb na cizí neohrazené pobřežní pozemky a upevňovat na nich rybářské nářadí. Při výkonu tohoto oprávnění odpovídali za způsobené škody a byli povinni dbát přiměřené opatrnosti.

V Čechách a ve Slezsku o oprávnění rybářů ke vstupu na cizí pobřežní pozemky rozhodovaly civilní soudy, bez ohledu na to, zda vyplývalo z rybářského práva nebo tvrzené služebnosti. Výnosem ministra vnitra z roku 1852 bylo poukázáno na to, že vlastníci břehů mají vstup osob oprávněných k rybolovu trpět jako nezbytnou podmínku k výkonu jejich práv v tomtéž rozsahu a způsobem jako před rokem 1848. Vlastníci pobřežních pozemků toto většinou bez problémů umožňovali.

Vládním nařízením č. 5/1942 Sb. byl vstup na cizí pozemky za účelem rybolovu upraven jednotně pro celé území Československa v podstatě shodně s dřívější úpravou v moravském zemském rybářském zákoně (§ 6 cit. nařízení).

Vzájemný poměr rybářských práv k vodním právům byl upraven v zemských **vodních zákonech** (českém, moravském a slezském) a v zemských rybářských zákonech. Podle ustanovení vodních zákonů bylo rybářské právo pokládáno za práva na tzv. vedlejší užitky vodní, která nenáležela k obecnému užívání tekoucích vod, nýbrž byla upravena zvláštními veřejnoprávními předpisy.

Rozhodující význam pro poměr rybářství k jinému užívání vody měly §§ 21 a 40 českého a §§ 20 a 39 moravského a slezského vodního zákona. Majitel práva rybolovu měl ve vodoprávním řízení postavení strany, domáhal-li se ochrany proti nesnázím a škodám vznikajícím ze zřízení a užívání vodního díla. Neměl však proti výkonu jiných vodních práv právo odporu, nýbrž jen nárok na přiměřené odškodnění. Zákon zároveň stanovil, že povolená vodní díla mají být zřízena udržována tak, aby nezpůsobovala rybářství nebo jiným užitkům vod nepotřebné nesnáze nebo škody. Vodoprávní úřad mohl na návrh oprávněné osoby nařídit odstranění závad, popř. tyto závady sám odstranit na náklady vlastníka vodního díla.

Předpisy vodního práva bylo nutno použít též na zařízení k chytání ryb, která mohla mít vliv na tok, výšku nebo jakost veřejné vody, mohla ohrožovat břehy nebo mít vliv na cizí vodní práva, a která bylo nutno posuzovat jako vodní díla vyžadující vodoprávní povolení.

Obecné užívání vody podle vodního zákona mohl okresní národní výbor upravit z hlediska ochrany rybářství, zejména za tím účelem, aby se zamezilo rušení rybích trdlišť. Mohl tak učinit z úřední moci nebo na návrh toho, komu příslušelo rybářské právo.¹⁰

Podstatou myšlenky vytvářet v tekoucích vodách **rybářské revíry** bylo vždy racionální využití vod k rybářskému hospodaření. V zemi české a ve Slezsku byly vytvořeny až po zestátnění rybářského práva v roce 1952. Na Moravě však existovaly rybářské revíry již předtím, na základě moravských zemských zákonů a jejich prováděcích předpisů (první z nich bylo nařízení moravského místodržitele č. 64/1896 z.z.).

Podle moravského zemského zákona č. 62/1896 bylo dovoleno rybářsky hospodařit pouze v rybářských revírech, tj. ve vodách, které svou rozlohou umožňují trvalý chov vhodných druhů ryb. Rybářské revíry byly buď vlastní nebo složené. Vlastní revír bylo možno utvořit v trati rybné vody, ve které bylo jen jedno rybářské právo v držení jedné osoby nebo v nedílném spoludržení několika osob, a to pouze na žádost této osoby resp. osob. Z tekoucích vod, ve kterých nebyly vytvořeny revíry vlastní, byly vytvořeny revíry složené, které byly buď pachtovní nebo družstevní. Hranice rybářských revírů stanovil zemský úřad přihlížeje přitom k požadavkům racionálního rybářského hospodaření.

Institut **vyvlastnění rybářských práv** ve veřejném zájmu byl upraven rovněž pouze na Moravě moravskými zemskými zákony. Vyvlastnění bylo připuštěno zákonem č. 62/1896 ve třech případech:

- 1) aby se odstranilo využitkování rybných vod, které nebylo možno pojmout do rybářského revíru proti vůli jejich majitelů, bylo-li na překážku racionálnímu výkonu rybářství v rybářském revíru,
- 2) aby mohly být zřízeny chráněné rybí oblasti,
- 3) a aby byl zabezpečen účel rybích přesmyků a otvorů (k průchodu ryb), které již byly zřízeny nebo měly být zřízeny v budoucnu.

O tato vyvlastnění byl oprávněn žádat rybářský inspektor u okresního národního výboru, dali k tomu předchozí souhlas zemský výbor, spravující zemědělský fond, z něhož byla poskytována náhrada za vyvlastnění.

Ze srovnání právní úpravy výkonu rybářského práva v Čechách a na Moravě vyplývá, že moravské zemské zákony upravovaly toto právo mnohem podrobněji a byly důslednější, jak

¹⁰ Vimr, V.: České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, str. 76

v ochraně veřejného zájmu racionálního rybářského hospodaření, tak v ochraně rybářských práv. Rybářsky hospodařit bylo možno pouze v rybářských revírech, bylo připuštěno vyvlastnění v zákonem přípustných případech, atd., jak o tom bylo pojednáno výše.

Co se týká **dozoru nad rybolovem**, byly podle zákona č. 22/1885 obce a orgány bezpečnostní i pořádkové policie povinny bdít nad zachováváním rybářských předpisů a zjištěné přestupky oznamovat okresním národním výborům, aby mohlo být provedeno přestupkové řízení. Orgány tržní policie měly stejnou povinnost, pokud šlo o zákaz prodeje ryb, které nedosahovaly určitou nejmenší míru.

Majitelé (pachtýři) rybářského práva byli oprávněni k ochraně svých rybářských práv ustanovit zvláštní dozorcí orgán a požádat okresní národní výbor, aby byl vzat do přísahy. Tato tzv. přísežná stráž k ochraně rybářství měla podle § 18 zákona č. 22/1885 postavení úřední osoby. O vykonané přísaze jí bylo okresním národním výborem vydáno osvědčení, které byla stráž povinna mít při výkonu své funkce při sobě a při zakročení se jím na požádání prokázat.

Dozorcí orgány (policie i přísežná stráž) byly povinny bez odkladu oznamovat každý zjištěný přestupek okresnímu národnímu výboru. Byly rovněž oprávněny osobám přistiženým při přestupku odejmout ryby ulovené proti zákazu, zakázané rybářské nářadí a zařízení, jakož i toto nářadí či zařízení rybáři, který byl přistižen při lovu ryb bez rybářského lístku. Odňaté ryby, jakož i rybářské zařízení i nářadí byly dozorcí orgány povinny odevzdat zároveň s oznámením přestupku okresnímu národnímu výboru, v jehož obvodu byl přestupek spáchán, aby tyto věci mohly být prohlášeny za propadlé.¹¹

Osobám oprávněným k dozoru na rybolov se byli rybáři na výzvu povinni prokázat rybářským lístkem. Po dobu nepřítomnosti byli povinni označit své nářadí k lovu ryb způsobem stanoveným úřadem pobřežní obce tak, aby mohla být zjištěna jeho totožnost (§ 11 a 12 českého zemského zákona).

Za **rybářský přestupek** bylo považováno každé jednání nebo opomenutí, které odporovalo rybářským zákonům. Ustanovení o přestupcích obsahovaly všechny tři zemské policejní zákony. Stanovila se v nich výše pokut, přeměňování pokut v náhradní trestné vězení a prohlašování neoprávněně vylovených či prodávaných ryb zakázaného nářadí za propadlé. Podle § 16 českého zemského zákona připadaly pokuty a výtěžek prodeje zabaveného nářadí do chudinského fondu místa, ve kterém byl čin spáchán. To bylo zmíněno zákonem č. 125/1927 Sb., podle něhož připadaly pokuty a výtěžek prodeje zabavených věcí státu.

¹¹ Vimr, V.: České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, str. 67

Postih přestupků porušením rybářských předpisů byl upraven jednotně pro celé území Československa nařízením vlády č. 5/1942 Sb.. To stanovilo v § 9 odst. 1, že přestupky podle platných zemských rybářských zákonů, jejich prováděcích předpisů a podle tohoto nařízení, trestají okresní národní výbory, nejde-li o čin soudně trestný pokutou do 5.000 korun. Pro jeho nedobytnost měl být uložen náhradní trest vězení až do 14 dnů. V odstavci 2 stanovil, že ryby ulovené, prodávané nebo podávané proti zákazu mají být prohlášeny za propadlé. V odstavci 3 pak, že zakázané rybářské nářadí nebo zařízení má být prohlášeno za propadlé bez ohledu na to, náleželo-li pachateli nebo byl-li pachatel dopaden před prodejem. Mělo však být učiněno nezpůsobilým k dalšímu zakázanému užívání. Za propadlé bylo možno prohlásit také rybářské zařízení nebo nářadí rybáře, který měl sice rybářský lístek, avšak neměl povolenku k rybolovu.

Na řízení o přestupcích se vztahovaly předpisy upravující trestní řízení správní: ministerské nařízení č. 61/1855 ř.z. a č. 31/1860 ř.z., a dále zákon č. 101/1896 ř.z. a zákon č. 125/1927 Sb.

Zemské rybářské zákony stanovily některé kompetence **politickým úřadům zemským**. Tyto úřady stanovovaly doby hájení, všeobecný zákaz lovu ryb, jiné než zákonem stanovené škodlivé způsoby lovu. Moravský zemský úřad byl příslušný k vyhlášení revírů, vyvlastnění ve veřejném zájmu racionálního chovu ryb, vyhlášení chráněných rybích trdlišť (k tomu byl při něm zřízen rybářský inspektor).

Okresní politický úřad vydával rybářské lístky majitelům rybářského práva, uděloval výjimky ze zákazu lovit ryby v době hájení, potvrzoval do funkce osoby stanovené majitelem k ochraně jeho rybných vod, bral do přísahy přísežnou stráž k ochraně rybářství. Nejvyšším správním orgánem bylo podle zemských rybářských zákonů **ministerstvo orby**, které bylo spolu s ministerstvem vnitřních záležitostí zmocněno k provedení zákonů. Fond pro zvelebení rybářství spravoval zemský výbor.

Nařízením vlády č. 5/1942 Sb. pověřilo zemský úřad vyhlášením chráněných rybích trdlišť a chráněných rybích oblastí, okresní úřad pak stanovením zarybnovací povinnosti a omezením či přenesením výkonu rybářských práv osob, které tuto povinnost neplnili.

Správní řízení ve věcech rybářských se řídilo předpisy správního práva procesního, tj. zejména císařským nařízením č. 96/1854 ř.z., ve znění pozdějších předpisů, které byly nahrazeny správním řádem č. 8/1928 Sb. Šlo-li však o záležitost vodoprávní, bylo postupováno podle předpisů vodního zákona.

Nejednotnost úpravy rybářského práva na území Československa trvala tedy po celou dobu první republiky (na Slovensku platil rybářský produkční zákon čl. XIX/1888 s doplňky). V roce

1932 byl v Senátu Národního shromáždění předložen k ústavnímu projednání vládní návrh zákona o úpravě rybářství za účelem sjednocení rybářského práva a povznesení rybí produkce v tekoucích vodách. Tento vládní návrh převzal některá ustanovení moravského a slovenského produkčního zákona, mělo být dosaženo racionálního chovu ryb rozdělením veškerých tekoucích vod na soběstačné rybářské revíry a spojením těchto revírů ve vyšší rybářské hospodářské celky. K ústavnímu schválení vládního návrhu však nedošlo.¹²

Vládními nařízeními z let 1942 a 1947, bylo dosaženo jen částečného sjednocení rybářského práva na našem území. Vládní nařízení č. 5/1942 Sb. zrušilo některá ustanovení některých zemských rybářských zákonů, čímž jednotně upravilo rybářské lístky, byla v něm stanovena zarybňovací povinnost atd. Slezský zemský rybářský zákon byl tímto předpisem zrušen úplně a byla rozšířena platnost moravských zemských zákonů na území, kde do té doby platil. Použitelnost vládního nařízení č. 5/1942 Sb. byla pak rozšířena na pohraniční území země české a moravskoslezské zákonem č. 195/1946 Sb. a byla zrušena platnost rybářských zákonů, které byly v těchto územích zavedeny za okupace.

Výše zmíněné předpisy (říšský a zemské) platily na našem území jen s menšími úpravami až do roku 1952, kdy byly zrušeny zákonem o rybářství č. 62/1952 Sb.

3.3 Období od roku 1952 do roku 2004

Zákon o rybářství č. 62/1952 Sb. sjednotil úpravu rybářského práva na celém území Československa. Zrušil do té doby platné předpisy a do právní úpravy rybářského práva přinesl zcela zásadní změny. Byl proveden několika normami, a to vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 363/1952 Ú.l., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o rybářství, vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 142/1952 Ú.l., o zákazu lovu ryb na udici na rybnících a vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 170/1953 Ú.l., kterou se vydává rybářský řád.

V § 1 byl vyjádřen účel zákona o rybářství „upravit podle zásad socialistického hospodaření a chov ryb a jiných vodních živočichů v tekoucích vodách i rybnících tak, aby přispíval k dalšímu zlepšení výživy pracujících“. Zákon zavedl jednotný pojem rybářství označující činnost provozovanou dvěma způsoby, a to výkonem rybářského práva v tekoucích vodách a hospodařením v rybnících (pojem rybník však obsažen nebyl).

Další velkou změnou proti předchozím úpravám bylo zestátnění rybářského práva a to bez náhrady (§ 3 odst. 1). Byly zrušeny i dosavadní nájemní smlouvy o rybářských právech.

¹² Vimr, V.: České rybářské právo, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947, str. 84.

Z důvodu tohoto zrušení měli nájemci nárok jen na vrácení poměrné části nájemného, pokud bylo zapláceno předem (§ 3 odst. 2).

Ministerstvu zemědělství bylo uloženo, aby rozdělilo v dohodě s ministerstvem lesů a dřevařského průmyslu tekoucí vody na rybářské revíry tak, aby se umožnil řádný a plánovitý výkon rybářského práva.

Nově se objevil institut rybářského hospodáře, který byl povinně ustanovovaný pro každý rybářský revír tím, kdo v revíru vykonával rybářské právo. Hospodář byl povinen hospodařit podle stanoveného plánu a byl za řádné hospodaření v revíru odpovědný. Vydával povolenky k rybolovu, které byly kromě rybářského lístku předpokladem možnosti lovit ryby v tekoucích vodách.

Jako orgány, jejichž prostřednictvím byl umožňován výkon rybářského práva pracujícím, byly prováděcí vyhláškou stanoveny národní výbory, národní podniky Státní rybářství, Správa státních lesů, rybářské výzkumné ústavy, rybářské školy a orgány vojenské správy (§ 1 vyhlášky č. 363/1952 Ú.1.). Novela této vyhlášky č. 193/1957 Ú.1. přidala k uvedenému výčtu ještě Československý svaz rybářů.

Zákon dále upravil vytváření chráněných rybích oblastí (§ 8), přístup na cizí pozemky za účelem výkonu rybářského práva (§ 9), výkon rybářského práva na pozemcích zaplavených povodní (§ 10) a ochranu rybářství (§ 11).

Hospodaření na rybnících se týkal § 12 : „Držitelé rybníků, pokud jsou způsobilé pro chov ryb, jsou povinni udržovat rybníky v řádném hospodářském stavu a řádně v nich hospodařit“.

Vyhláška č. 142/1952 Ú.1. zakázala na rybnících lov udicí.

K zavádění chovu ryb a jiných vodních zvířat, které nebyly dosud chovány ve vodách Československé republiky, bylo podle § 13 třeba souhlasu ministerstva zemědělství po dohodě s ministerstvem školství, věd a umění, ministerstvem lesů a dřevařského průmyslu a ministerstvem zdravotnictví.

Po přijetí ústavy v roce 1960, kdy naše republika byla prohlášena za socialistickou, došlo k nové právní úpravě rybářství **zákonem č. 102/1963 Sb., o rybářství**, který nahradil citovaný zákon č. 62/1952 Sb. Do právní úpravy rybářského práva nepřinesl v podstatě žádné změny, zásady stanovené předchozím rybářským zákonem jen rozvedl a důsledněji uplatnil. Vznikal v době značného nedostatku masných výrobků, a tak pokročil dále v zájmu na zvyšování produkce rybího masa.

V § 1 bylo rybářství prohlášeno za odvětví zemědělské výroby, které zajišťuje podle potřeb socialistické společnosti řádný chov, zušlechťování, ochranu a lov ryb a jiných vodních živočichů. Došlo k centralizaci rybářství. Výkon rybářského práva byl svěřen prakticky pouze Československému rybářskému svazu, na rybnících hospodařily podniky státního rybářství. Rozlišuje rybářství provozované hospodařením na rybnících a rybářství provozované výkonem rybářského práva.

K významnější novelizaci došlo zákonem č. 229/1991 Sb., který zrušil jediné ustanovení týkající se hospodaření na rybnících (§ 4). Další dílčí změny vyplývaly ze změn kompetencí orgánů státní správy. Po roce 1989 byla přijata novela zákonem č. 410/2000 Sb., která částečně zohlednila nastalé společenské změny.

Shrnutí:

Před rokem 1848 vykonávaly v Čechách rybolov v tekoucích vodách zpravidla pozemkové vrchnosti, a to nejenom na svých vlastních pozemcích, nýbrž i na celém území svého panství, jako vrchnostenský regál ve své vlastní režii. Později rybolov také prodávaly a propachtovávaly soukromým osobám. Výjimku tvořila města, jimž bylo již Svatováclavskou smlouvou z roku 1517 přiznáno právo rybolovu v řekách, potocích a rybnících, ležících uvnitř jejich obvodu. Často se stávalo, že vrchnosti opomíjely vykonávat rybářské právo, jež jim příslušelo a že ho pak vykonávaly pobřežní obce nebo i jednotliví držitelé pobřežních pozemků. Vyvazovacími patenty z roku 1848 a 1849, č. 152 ř.z. bylo prohlášeno rybářské právo na „cizím gruntě a zemi“ za zrušené bez náhrady, leda by se zakládalo na úplatné smlouvě s vlastníkem cizího pozemku. Změna v tomto uspořádání rybářského práva nastala nařízením rakouského ministerstva vnitra ze dne 31.1.1852 č. 460, jímž byly vrchnosti chráněny ohledně všech jimi dosud vykonávaných rybářských práv, ledaže by někdo jiný soudně prokázal vlastnictví k řečišti. Mělo tedy, pokud se týče rybolovu, zůstat při dosavadním stavu. Tato četná historická práva se pak zachovala až do roku 1952, kdy došlo novým rybářským zákonem k zestátnění rybářského práva.

Je třeba poznamenat, že až do roku 1952 se veškeré speciální rybářské předpisy vydávané za účelem veřejnoprávních omezení výkonu rybářských práv týkaly pouze tekoucích vod (veřejných i soukromých). Do práv majitelů rybníků nikdy nezasahovaly. Rybolov v uzavřených soukromých vodách nebyl vůbec považován za výkon rybářského práva, ale za součást vlastnického práva k danému rybníku. Rybářské právo se považovalo za existující pouze v tekoucích vodách. Po historickém výkladu lze shrnout, že právní úprava rybářství byla velmi stabilní.

4 PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

4.1 Pojem rybářství

Rybářstvím se rozumí chov, zušlechtování, ochrana a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva.¹³ Podle ustanovení § 2 písm. h) zákona č. 99/2004 Sb. se vodním organismem rozumí vodní živočich nebo vodní rostlina, která je zdrojem potravy ryb nebo je přirozenou součástí vodního prostředí.

Rybářství můžeme rozdělit na produkční a sportovní. **Rybníkářství**, které zajišťuje produkci ryb a je to spíše ekonomická činnost a pak **rybářství provozované výkonem rybářského práva**, vyznačující se zejména zájmovým a rekreačním charakterem. V rybářství jako povolání, profesi, předmětu ekonomických (podnikatelských) aktivit se sleduje materiální uspokojení potřeb lidí, vytváření zisku, prosazuje se efektivnost a výkonnost a setkáváme se zde hlavně s podnikatelskými subjekty. Rybářství jako sportovně společenská činnost směřuje k uspokojení touhy člověka po odpočinku, hře a sportovním zápolení a také setkávání se s lidmi podobných zájmů, kde se preferuje princip „*fair play*“. V této oblasti rybářství působí převážně občanská sdružení, zabývající se zájmovou činností.¹⁴

Rybářství je zařazeno pod resort Ministerstva zemědělství České republiky. V národních parcích je však ústředním orgánem státní správy rybářství Ministerstvo životního prostředí a na území vojenských újezdů je to Ministerstvo obrany. V oblasti rybářství se prolíná systém práva veřejného (správní právo, právo životního prostředí, vodní právo, stavební právo) s právem soukromým (vlastnické právo, nájemní právo, náhrada škody).

4.2 Rybníkářství

Tato forma rybářství je v rybářském zákoně upravena jen pěti odstavci § 3. Rybníkářství je chov a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníce nebo ve zvláštním rybochovném zařízení (sádky, rybí líhně, příkopové rybníčky, jiné vodní nádrže nebo chovná zařízení) uskutečňovaný k zajištění produkce ryb a rybího masa, popřípadě produkce vodních organismů nebo produkce rybí násady pro rybníky anebo pro zarybňování rybářských revírů.

¹³ Ustanovení § 2 písm. a) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

¹⁴ Hemelík, T.: Rybářství a právo, Orac, Praha, 2000, str. 8.

K provozování rybníkářství je oprávněn vlastník rybníka nebo vlastník zvláštního rybochovného zařízení anebo jejich nájemce na základě písemně uzavřené nájemní smlouvy s vlastníkem za účelem rybníkářství (dále jen „rybníkář“).¹⁵

Rybníkář je povinen vést evidenci o hospodaření a o dosaženém hospodářském výsledku při chovu ryb a lovu ryb v rybníku a ve zvláštním rybochovném zařízení. Ta spočívá ve vedení údajů o hospodaření a o dosaženém hospodářském výsledku při použití hromadně účinných metod lovu a při lovu na udici. Tyto údaje jsou uvedeny v příloze č. 1 vyhlášky č. 197/2004 Sb. a předkládají se v písemné nebo elektronické podobě ověřené elektronickým podpisem orgánu státní správy rybníkářství, tj. příslušnému krajskému úřadu, nejpozději do 30. dubna následujícího kalendářního roku.

Lov na udici může provádět rybníkář, popřípadě jím pověřené osoby. Hromadně účinnou metodou lovu se rozumí lov do sítí, lov prováděný prostřednictvím manipulace s vodou, lov pomocí různě konstruovaného technického zařízení nebo lov do stálého lovicího zařízení. Blíže § 1 vyhlášky č. 197/2004 Sb.

Rybníkářství nesmí být v rozporu se zvláštními právními předpisy a může být omezeno, jen stanoví-li tak zvláštní předpis, například zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Oproti vládnímu návrhu zde chybí, že rybníkářství může být omezeno jen za náhradu.

Rybník je vodní dílo, které je vodní nádrží určenou především k chovu ryb, ve kterém lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jeho vypuštění a slovení. Rybník je tvořen hrází, nádrží a dalšími technickými zařízeními. Tato formulace podle § 2 rybářského zákona v zásadě sleduje usnadnění rozhodování o vlastnictví vodního díla. Z textu vyplývá, že vlastník je ten, kdo vybudoval hráz.¹⁶

Rybníky lze dělit do dvou kategorií, a to **rybníky vybudované na vodním toku** a vybudované mimo vodní tok. Rybníky vybudované na vodním toku jsou jeho součástí¹⁷ a vody v nich obsažené jsou povrchovými vodami ve smyslu vodního zákona. K hospodaření na těchto rybnících je třeba získat povolení k nakládání s povrchovými vodami, přesněji povolení k užívání těchto vod pro chov ryb nebo vodní drůbeže, popřípadě jiných vodních živočichů, za účelem podnikání podle § 8 odst. 1 písm. a) bod 4. vodního zákona. **Rybníky vybudované mimo vodní tok** je nutné napustit vodou, aby mohly plnit svůj účel. Jsou-li napouštěny vodou z vodního toku,

¹⁵ Ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství.

¹⁶ Poupě, J.: Právo v rybářské praxi, ORAC, Praha, 2004, str. 6.

¹⁷ Ustanovení § 43 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon).

jedná se taktéž o nakládání s povrchovými vodami a je třeba mít povolení k jejich odběru.¹⁸ Odebráním povrchových vod přestávají mít tyto vody charakter povrchových vod, stávají se vlastnictvím oprávněné osoby a není proto třeba dalšího povolení k užívání těchto vod pro chov ryb, za účelem podnikání. Obdobně by se postupovalo, kdyby se rybník napouštěl podzemními vodami ve smyslu vodního zákona.

Pojem rybník je možné chápat ve dvou smyslech, a to ve smyslu veřejného práva a ve smyslu práva soukromého. Rybník není samostatnou věcí, se kterou by se mohlo nakládat odděleně od pozemků, které tvoří jeho dno a břehy. Rybník však není ani pouhou stavbou, ve smyslu veřejného práva, nýbrž vodohospodářským dílem s řadou povinností ve vztahu k veřejnosti. Rybníky nevznikaly přirozeným způsobem (bez cílevědomého a ekonomickými potřebami vynuceného zásahu člověka) - zpravidla bylo dno rybníka přizpůsobeno uměle (stavební činností), došlo k odstranění porostu, hloubení nádrže, zajištění nepropustnosti dna, zpevnění břehů, atd.¹⁹

Podle zákona ČNR č. 114/1992 Sb. ze dne 19. února 1992 o ochraně přírody a krajiny rybníky náleží jako ekologicky, geomorfologicky a esteticky hodnotné části krajiny utvářející nezřídka její typický vzhled a přispívající k udržení její stability k tzv. **významným krajinným prvkům**. Tyto významné krajinné prvky jsou legislativně chráněny před poškozováním a ničením. Musí se využívat pouze tak, aby nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce. K zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku musí ten, kdo je zamýšlí, opatřit závazné stanovisko orgánu ochrany přírody.²⁰

Ochrany našich četných rybníků se bezprostředně dotýkají i některé mezinárodní konvence. Jsou to např. **Pařížská konvence** z roku 1972 (Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví – *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*), do jejíhož Seznamu lokalit světového dědictví se uvažovalo se zařazením některých důmyslných historických rybníčních systémů u nás a především tzv. **Ramsarská konvence** (Konvence o ochraně humidních území - *Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat*), vypracovaní v roce 1971, ke které Česká republika přistoupila až 2. července 1990, v době konání čtvrté konference účastnických států. V **Ramsarské konvenci** je pro členské státy výslovně uveden závazek přiřadit některá vybraná území svého

¹⁸ Ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) bod 4. zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon).

¹⁹ Hemelík, T.: Rybářství a právo, Orac, Praha, 2000, str. 15.

²⁰ Vašků, Z.: Z historie českých rybníků, Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy Praha- Zbraslav péčí nakladatelství CARPIO v Třeboni, 1995, str. 35.

teritoria do Seznamu humidních území mezinárodního významu, na která se vztahují zvláštní povinnosti související s jejich ochranou. Mezi těmito vybranými územími v České republice figurují např. *Třeboňské rybníky* (159 rybníků o rozloze 5289 ha, celková výměra chráněného území je 10 165 ha), *Novozámecký a Břežyňský rybník* v okrese Česká Lípa a *Lednické rybníky* v okrese Břeclav.²¹

4.2.1 Poslání rybníků v krajině

Převážná většina malých vodních nádrží rybníčního typu je víceúčelová. Vedle hlavního poslání (daného vodohospodářským rozhodnutím) plní řadu dalších důležitých funkcí. Rybníky tvoří často vzájemně propojené soustavy. Z pohledu ochrany krajiny mají největší význam nádrže rybníčního typu z důvodu pestrosti fauny a flory, jejich počtu, územní rozptýlenosti a objemu zadržované vody.

Velkou předností rybníčních nádrží je rovněž zpomalení odtoku při povodních a zvýšení retenční kapacity krajiny. Vedle chovu ryb se rybníky a ostatní malé vodní nádrže podílí především:

- na přímém a nepřímém zásobování vodou,
- pozitivně ovlivňují hladinu podzemních vod,
- skýtají prostředí pro obratlovce (obojživelníky, ohrožené druhy ryb a ptáků) a pro chráněné druhy rostlin,
- rybníční okraje (zhruba sedm tisíc hektarů) poskytují ochranu zvěři,
- téměř polovina rybníků plní i dočišťovací funkce (s ohledem na kvalitu přítokové vody včetně důležitého poslání zachycování sedimentů).

Narušenou ekologickou rovnováhu vodních nádrží by měla řešit jejich důkladná revitalizace.

Hlavním cílem revitalizace rybníčních soustav je ochrana pobřežních pásem. Výsledkem revitalizačních zásahů má být zachování biodiverzity fauny a flóry dané lokality.

Obecně je možné konstatovat, že největší nebezpečí, která ohrožují naše rybníky, spočívají v:

- haváriích vypouštěním odpadních vod,
- přísunu smyvů a sedimentů z povodí,
- neúměrném znečišťování eutrofizací vod.

²¹ Vašků, Z.: Z historie českých rybníků, Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy Praha- Zbraslav péčí nakladatelství CARPIO v Třeboni, 1995, str. 36.

I když se jedná o nepříznivé stavy, kdy se značně komplikuje situace, musí tyto možnosti rybářský hospodář zohlednit při produkčním využívání rybníků a nést náklady na jejich odstraňování.

Na revitalizaci především říčních systémů jsou vynakládány nemalé prostředky, ovšem také rybníční soustavy je vhodné revitalizovat (na rybníky dosud čerpána zhruba čtvrtina z celkové částky vymezené u nás na revitalizaci vodních toků nebo nádrží). Efektivnost a účinnost revitalizačních programů musí být rozhodující pro projektové složky, řídicí a kontrolní orgány, ale především pro vlastníky a správce těchto děl.²²

4.2.2 Rybníkářství a kvalita vody

Rybníční chov ryb je situován do rybníčné krajiny, působí tedy v lůně přírody a životního prostředí. Projevuje se to i v pohledu na jeho působení v krajině, především pak v oblasti kvality využívaných vod. U rybníkářství je třeba navíc vzít v úvahu ještě další, obvykle jen málo připomínaný aspekt – byť je obecně pokládáno za součást zemědělské živočišné výroby, zahrnuje v sobě silně působící prvky typické pro výrobu rostlinnou. Tak lze například hovořit o intenzivním vlivu klimatických podmínek na produkční výsledky i kvalitu vody, o působení kvality půdy rybníčního dna na produkci přirozené potravy ryb (zejména bentosu), přenesené tedy na růst ryb. Rozhodující vliv má také střídání a délka vegetační doby, což je rovněž další faktor vyskytující se v charakteristice rostlinné výroby. I proto má rybníkářství tolik společného s reálnou přírodou a kulturní krajinou. V zákoně o rybářství bohužel například chybí dostatečná a jednoznačná právní provázanost na nutnou ochranu bentosu či planktonu, masově lovených podnikateli v akvaristice.²³

Voda je základním životním prostředím ryb. Právě proto je třeba o ni v rybníkářství tolik pečovat. Základním pozitivem rybníčního chovu ryb je retence vody v rybnících, tak významná právě ve vnitrozemské zemi. Minulý politicko-ekonomický systém záměrně vytvořil – jako demonstraci socializace zemědělství – rozsáhlé celky orné půdy, na nichž došlo ke snížení objemu organických hnojiv. Zákonitým výsledkem bylo narušení sorpčního půdního komplexu, v jehož důsledku nastalo masivní vymývání jílovitých částic, které v rybníčních oblastech končily jako sedimenty v rybnících a snižovaly nejen jejich produkční kapacitu, ale souběžně i kvalitu vody. Dnes sice tento jev už do značné míry ztratil svou intenzitu, ale například přívalové deště fungují obdobným způsobem a formou splachů rovněž zanášejí (zabahňují) rybníky. Při absenci nápravy tohoto stavu může časem dojít k degradaci rybníků nejen ve smyslu produkčního

²² Pramen: Rybářské sdružení České republiky.

²³ Poupě, J., Právo v rybářské praxi, ORAC, Praha, 2004, str. 6.

poklesu u samotných ryb, ale především se všemi vodohospodářskými, ekologickými, krajinnými i dalšími souvislostmi. Řešením je odstranění nadbytečného bahna z rybníků, nicméně toto řešení je extrémně nákladné, a navíc problémové i proto, že rybníční bahno je klasifikováno jako odpadní produkt, s nímž je třeba účelově zacházet. Z pohledu samotných rybníkářů (kteří tento stav na rybnících nezavinili) je pak odbahnění rybníků nereálné bez dlouhodobé a intenzivní státní podpory. Vyprodukované ryby nikdy nemohou zajistit ekonomickou návratnost vložených prostředků. Ukazuje se, že právě zabahněné rybníky jsou v současnosti největším problémem rybníkářství České republiky.

Z pohledu odbahnění rybníků jsou sami rybníkáři významově až na vedlejší pozici. Primárně je rekultivace rybníků nepostradatelná pro vodní hospodářství v rybníčních oblastech. Podle Rybářského sdružení České republiky je současná objemová kapacita našich rybníků snížena sedimenty o plnou třetinu, tedy zhruba o 200 milionů m³. V reálných celospolečenských souvislostech jde o kubaturu, s níž by mohla významně počítat regionální protipovodňová opatření.

Z prostředků Ministerstva životního prostředí lze získat **dotace**, a to přes příslušné agentury ochrany přírody. Za nejvýznamnější titul lze považovat „Revitalizace říčních systémů“ a další je „Program péče o krajinu“. Zde získané prostředky se dají použít na odbahnění a rekonstrukci rybníků, výstavbu rybníků, odstraňování náplavů, formování koryt toků a údržbu břehových porostů, protierozní opatření a podobně.²⁴

Samotný rybníční chov ryb ovlivňuje kvalitu vody spíše pozitivně. Jeho cílem, stanoveným schváleným Strategickým plánem vývoje rybářství ČR, je zajištění rozvojové udržitelnosti sektoru, nikoliv postup směrem k zvěšování. Tento program je odpovědně naplňován. České rybníkářství dodržuje schválený program svého udržitelného vývoje a nepřispívá tak k často mylně vytýkanému negativnímu růstu kvality rybníčních vod.

Jako odpověď na společenský požadavek další ochrany vodního prostředí a přírody obecně se výrazně rozšířil počet rybníků zařazených do evropského projektu NATURA 2000. Výsledkem je, že v těchto rybnících došlo k omezení produkce ryb a ke zvýšené ochraně rybníční fauny i flóry a také k dalšímu příspěvku na udržení přirozené kvality vody. Tlak na ochranu vodního prostředí rybníků však nadále stoupá a rybníkáři se dostávají do pozice, kdy by sami ochranu potřebovali, tím spíše, že správně řízený a daným podmínkám prostředí nastavený chov ryb může výrazně přispět k nápravě případných „environmentálních deformací“ v kvalitě

²⁴ Poupě, J.: Právo v rybářské praxi, ORAC, Praha, 2004, str. 31.

rybníční vody. Mnohdy je však velmi obtížné prosadit pohled, prověřený letitými zkušenostmi i vědeckými studiemi, že chov ryb není vlastním problémem prostředí, ale právě naopak, že je součástí řešení tohoto pohledu.²⁵

4.2.3 České a evropské produkční rybářství

V zemích Evropské unie představují chované ryby cca 30% všech konzumovaných ryb. Dokumentuje to, jak ekonomicky, sociálně i nutričně významná je oblast akvakultury pro všechny členské státy Evropské unie bez výjimky.

Rozhodující skupinou ryb tvořící páteř statistického souboru jejich produkce jsou lososovité ryby v čele s lososem obecným (atlantickým) a pstruhem duhovým. Stále statisticky výrazněji se rok od roku začínají prosazovat chované mořské ryby (zejména ve Středomoří).

Teprve za těmito skupinami stojí kapr. V zemích Evropské unie se ho ročně chovem získá přes 65 tisíc tun. V minulosti hrály v chovu kapra významnou roli východoevropské země, jež dosud nejsou členy EU. Z mnoha příčin je však zde produkční rybářství, zejména kaprové rybníkářství, ve složité situaci a nestačí uspokojit ani domácí zájem. Produkční přínos těchto zemí do evropské statistiky objemu produkce kapra, proto dočasně ztratil na svém významu.

Další druhy chovaných ryb jsou spíše jen specifickým doplňkem evropské akvakultury a do její statistiky se výrazněji nepromítají.

Producenti ryb a jiných vodních živočichů se u nás začali sdružovat k ochraně svých zájmů již počátkem 20. století. Po revoluci v roce 1989 vzniklo **Rybářské sdružení České republiky** jako společný profesní orgán chovatelů a zpracovatelů ryb, jehož hlavním úkolem je posilování vysoce odborného a prosperujícího rybářství a hájení a prosazování zájmů svých členů.²⁶ České produkční rybářství je v současnosti plně integrováno do systému unijní akvakultury a ve srovnání s minulostí ještě účinněji spolupracuje s Federací evropských producentů v akvakultuře (*Federation of European Aquaculture Producers/* zkratka FEAP). Jejím prostřednictvím získává Rybářské sdružení České republiky jako vrcholné národní seskupení producentů a zpracovatelů ryb a dlouholetý člen FEAP všechny připravované evropské směrnice, legislativní návrhy či iniciační podněty přicházející případně i z ostatních členských zemí.

Rybářské sdružení České republiky má tak možnost tyto materiály připomínkovat, doplňovat a usměrňovat zejména z pohledu rybníkářství, sektoru tak typického pro české produkční

²⁵ www.rybadomaci.cz

²⁶ Hemelík, T.: Rybářství a právo, Orac, Praha, 2000, str. 150.

rybářství, jinak nesehrávajícího u většiny členských zemí Evropské unie rozhodující produkční význam.

České rybářství musí přirozeně respektovat a plnit povinnosti vyplývající z řady dnes už plně platných předpisů, přičemž další legislativní opatření jsou v etapě příprav. Mezi nimi lze například vzpomenout chystanou směrnici o zdraví ryb a jejich uvedení na trh, o značení ryb a rybích produktů s cílem maximálně a objektivně informovat konzumenta o druhu a původu ryb, způsobu jejich chovu, potravní nezávadnosti a dalších aspektech.

Evropský rybářský fond (*European fisheries fund* - EFF) nahrazuje v programovacím období 2007-2013 Finanční nástroj na podporu rybolovu z programovacího období 2000 - 2006 a je nástrojem společné rybářské politiky EU. Hlavním cílem fondu je zajištění trvale udržitelného rozvoje evropského rybolovu a akvakultury. EFF podporuje projekty vedoucí k vyšší konkurenceschopnosti na jedné straně a k ochraně a zlepšování životního prostředí na straně druhé. Z Evropského rybářského fondu jsou financovány aktivity týkající se mořského i vnitrozemského rybolovu.²⁷ Stoupá tím přirozeně administrativně-organizační náročnost na řízení produkčního rybářství, nicméně na druhé straně to přispívá k udržitelnosti vývoje akvakultury ve sjednocené Evropě spolu s požadavkem na vyšší standard samotného chovu či procesů zpracovávání ryb.

Integrace českého produkčního rybářství do struktur evropské akvakultury zákonitě přináší své problémy náročnosti, ty by ale měly být vyváženy vyšší hierarchií všech úrovní řízení sektoru, vyšším komfortem spotřebitelů, výrazně zlepšeným vlivem chovu ryb na životní prostředí a v neposlední řadě i zlepšeným „image“ sektoru rybářství na trhu a u veřejnosti.²⁸

Na konci roku 2007, kdy byl Evropskou komisí schválen **Operační program Rybářství**, se otevřel prostor pro modernizaci rybářského sektoru. Operačním programem se rozumí jednotný dokument vypracovaný členským státem EU a schválený Evropskou komisí, který obsahuje ucelený soubor prioritních os, jichž má být dosaženo pomocí podpory z Evropského rybářského fondu. Podniky produkčního rybářství i rybářské svazy mohou požádat o dotace na zvýšení konkurenceschopnosti a rozvoj rybářského hospodářství, které jsou zaměřeny na podporu investic do rybníků a dalších zařízení souvisejících s produkcí ryb a investic na zpracování sladkovodních ryb. Operační program Rybářství je financovaný Evropským rybářským fondem a Ministerstvem zemědělství ČR a žadatelé z podnikatelské sféry musí do projektů vložit minimálně 40% vlastních zdrojů.

²⁷ www.strukturalni-fondy.cz.

²⁸ Pramen: Rybářské sdružení České republiky.

Do roku 2013 nabízí České republice prostředky ve výši zhruba jedné miliardy Kč na podporu investic do udržitelného rybářského hospodářství. Hlavním cílem Operačního programu Rybářství je posílení konkurenceschopnosti domácích produkčních a zpracovatelských podniků v sektoru rybářství, dále pak snížení negativních vlivů rybářského hospodaření na životní prostředí, podpora tvorby a zachování pracovních míst v oboru, podpora šíření inovací z výzkumu do rybářské praxe a v neposlední řadě posílení pozitivního vnímání oboru veřejností.

Řídicím orgánem Operačního programu Rybářství je Ministerstvo zemědělství ČR, kontaktními místy pro získávání informací a podávání žádostí o projekty pak regionální pracoviště Státního zemědělského intervenčního fondu.²⁹

Shrnutí:

Rybníkářství je chov a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníce nebo ve zvláštním rybochovném zařízení (sádky, rybí líhně, příkopové rybníčky, jiné vodní nádrže nebo chovná zařízení) uskutečňovaný k zajištění produkce ryb a rybího masa, popřípadě produkce vodních organismů nebo produkce rybí násady pro rybníky anebo pro zarybňování rybářských revírů. Staleté, stále plně funkční rybníky jsou jedinečným fenoménem nejen našeho rybníkářství. Přirozené i umělé vodní nádrže jsou součástí kulturní krajiny.

V České republice mají rybníky a ostatní vodní nádrže se svojí bohatou historií nepostradatelný význam. Nejstarší rybníky byly budovány na sklonku prvního tisíciletí a písemné záznamy dokladující jejich existenci pocházejí z 10. – 11. století. Hlavní rozmach výstavby rybníků spadá do doby vlády Karla IV. Za „zlatý věk rybníkářství“ je však považováno 16. století, kdy zejména Pernštejnové v Polabí a Rožmberkové v jižních Čechách vybudovali největší rybníční soustavy. Historické dokumenty uvádějí, že v té době bylo v českých zemích 180 tisíc hektarů rybníků s celkovou retenční kapacitou 2,4 miliardy m³. V současné době zaujímají u nás vodní nádrže asi 80 tisíc hektarů. Rybníky mají velký význam ve ochraně krajiny a to z důvodu pestrosti fauny a flory, jejich počtu, územní rozptýlenosti a objemu zadržované vody. Podle zákona o ochraně přírody a krajiny rybníky náleží jako ekologicky, geomorfologicky a esteticky hodnotné části krajiny k významným krajinným prvkům.

České produkční rybářství je v současnosti plně integrováno do systému unijní akvakultury. Jako vrcholné národní seskupení producentů a zpracovatelů ryb u nás působí Rybářské sdružení České republiky.

²⁹ Blíže Ministerstvo zemědělství ČR: Pravidla, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty opatření 2008.

Hlavním cílem Evropské rybářského fondu je zajištění trvale udržitelného rozvoje evropského rybolovu a akvakultury. Z jeho finančních prostředků je podporován Operační program Rybářství, z něhož může Česká republika, resp. žadatelé o dotaci čerpat prostředky například na výstavbu a modernizaci rybníků a dalších rybochovných zařízení, odbahňování rybníků, investice do rybářských farem, modernizaci zpracovatelských kapacit, a to zejména s ohledem na snižování environmentální zátěže produkce.

4.3 Rybářství provozované výkonem rybářského práva

4.3.1 Rybářské právo a jeho výkon

Obecně lze říci, že rybářské právo je souhrn všech právních norem týkajících se rybářství.

Ve srovnání s dřívějším zákonem o rybářství není v zákoně č. 99/2004 Sb. definováno rybářské právo, ale jen jeho výkon. To považuji za legislativní nedostatek. Co je rybářským právem lze tedy dovést z definice výkonu rybářského práva. V subjektivním slova smyslu je to soubor práv a povinností. Rybářské právo je nehmotné majetkové právo náležející státu. Stát jeho výkon přenechává prostřednictvím Ministerstva zemědělství ČR zákonem stanoveným subjektům. V zákoně není nikde stanoveno, že rybářské právo náleží státu a dovozovat tento postulát jen z ustanovení, že výkon rybářského práva přenechávají rybářské orgány je neúnosné. Na území národních parků je výkon rybářského práva přenecháván prostřednictvím Ministerstva životního prostředí ČR a na území vojenských újezdů Ministerstvem obrany ČR.

Rybářství provozované výkonem rybářského práva je v zákoně o rybářství upraveno §§ 6-13. Výkonem rybářského práva se rozumí činnost v rybářském revíru povolená právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybářství, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a prisvojování si ryb, popřípadě vodních organizmů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu.³⁰ Cílem zákonné úpravy je umožnění sportovního rybolovu jako formy aktivního odpočinku široké rybářské veřejnosti. Rybářské právo lze vykonávat pouze v rybářských revírech (§ 6 odst. 1 RZ).

Oproti dosavadním zvyklostem se však výkon rybářského práva nepovoluje na dobu neurčitou, ale na dobu 10 let, a navíc za správní poplatek. **Žadatelem o výkon rybářského práva** vedle vlastníka rybníka, vlastníka pozemků s uzavřenou vodou (všech vlastníků či jimi pověřené osoby) či nájemce nemovitostí, na níž je vyhlášen rybářský revír, může být u revírů, kde se vlastníci nedohodli, a těch, které patří státu (vodní toky), občan ČR nebo fyzická osoba,

³⁰ Ustanovení § 2 písm. f) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

mající trvalý pobyt na území ČR, právnická osoba mající sídlo na území ČR, a dále to může být občan Evropské unie nebo právnická osoba usazená ve státech Evropské unie. V případě, že vlastníků zatopených pozemků bude více a mezi sebou se nedohodnou, bude na výkon rybářského práva vyhlášeno výběrové řízení.

Pravidla řízení o povolení rybářského práva jsou stanovena v § 8 RZ. Žádost musí obsahovat označení a číslo revíru. Dále je nezbytné uvést veškeré údaje o žadateli, návrh osob splňujících podmínky pro jejich ustanovení rybářským hospodářem a jeho zástupcem a návrh způsobu obhospodařování revíru. Tím je míněn jeho charakter (voda pstruhová či mimopstruhová), zarybňovací plán a požadované výjimky. Musí se doložit bezúhonnost osob navržených na hospodáře a zástupce a u právnických osob bezúhonnost člena statutárního orgánu. Další, méně příjemnou povinností je, že žadatel musí uvést i to, jak se chce vypořádat s minulým uživatelem revíru. Rozsah vypořádání upřesňuje § 5 vyhlášky č. 197/2004Sb. Pokud je vlastníků „uzavřené vody“ více, musí žádost obsahovat i příslušnou dohodu všech majitelů. Totéž platí i o nájemci.

Povolení výkonu rybářského práva může získat fyzická osoba, která vedle výše uvedených náležitostí dosáhla 18 let, je plně způsobilá k právním úkonům a způsobilá zajistit péči o revír. V zásadě jde o její solventnost z hlediska nákupu násad dle zarybňovacího plánu. Významné je i ustanovení, že jedním ze sledovaných ukazatelů při výběru uživatele rybářského revíru bude zpřístupnění revíru držitelům dalších povolenek. Toto se ale týká vlastně jen rybářských svazů a revírů vyhledávaných z iniciativy správního orgánu bez majitele či tam, kde se nedohodli.

Pravidla výběrového řízení jsou stanovena v § 9 zákona o rybářství. To lze vyhlásit na revírech, kde se majitelé nedohodli, u lokalit ve vlastnictví státu a tam, kde o výkon rybářského práva bude mít zájem více subjektů. Vítěz by měl na základě doložených skutečností nejlépe splňovat podmínky k obhospodařování revíru nejen ve smyslu tohoto zákona, ale i dalších předpisů.

Výběrové řízení musí být vypsáno nejpozději 30 dnů před jeho konáním. Z nepochopitelných důvodů je v zákoně uveden jako účastník výběrového řízení správce toku, protože jako státní podnik má jiné poslání a jeho případné zájmy jsou dostatečně kryté zákonem o správním řízení.³¹

Výběrové řízení provádí nejméně tříčlenná komise, kterou stanovuje hejtman příslušného kraje nebo ministr. Protože se nejedná o správní řízení, musí jeho účastníci v případě nesouhlasu podat proti výsledku výběrového řízení námitky, a to do 15 dnů po jeho obdržení. Teprve na

³¹ Poupě, J.: Právo v rybářské praxi, ORAC, Praha, 2004, str. 9.

základě výsledků toho výběrového řízení vydá správní orgán rozhodnutí o povolení výkonu rybářského práva. I tuto skutečnost je příslušný správní orgán povinen oznámit Ministerstvu zemědělství ČR.

Zákon zcela nevyjasňuje, zda ten, kdo bezchybně hospodaří na rybářském revíru 10 let může následně počítat s tím, že mu bude znovu umožněn výkon rybářského práva na stejném revíru. Za této situace je pro uživatele rybářského revíru velmi obtížné dlouhodobě investovat například do rybochovných zařízení, neboť podle § 5 vyhlášky 197/2004 Sb. je stanoveno, že se současný uživatel se s předcházejícím uživatelem rybářského revíru vyrovná pouze co se týče rybí obsádky, která byla vytvořena vysazováním násad v posledních třech letech. Dále není jasné, jak rozhodnout, když se sejdou dvě totožné žádosti.

Pravidla pro odnětí a zánik rybářského práva upravuje § 10. Právo lze odejmout jen rozhodnutím, a to zvláště v případě, že stávající uživatel porušuje povinnosti, za nichž mu byl výkon povolen. Jedná se hlavně o neplnění zarybovacího plánu, překračování limitů povolenek či poručování pravidel rybolovu, ale i jiných, provázaných zákonných předpisů. Dalšími důvody mohou být podvody při výběrovém řízení, skončení vlastnického či nájemního vztahu nebo i zánik lokality. Může se tak stát i na základě žádosti uživatele nebo majitele (všech majitelů). V úvahu připadá i zánik právnické či fyzické osoby jako podnikatele či smrt fyzické osoby.

4.3.2 Rybářské revíry

Jak již bylo řečeno výše, rybářské právo lze vykonávat pouze v rybářských revírech. **Rybářský revír** je část vodního útvaru povrchových vod o výměře nejméně 500 m² souvislé vodní plochy, umožňující život rybí obsádky a vodních organismů, vyhlášená rozhodnutím příslušného orgánu státní správy rybníctví, který je oprávněn vyhlásit rybářský revír pouze v obvodu své územní působnosti. Rybářský revír se vyhláší na vodním toku,³² na rybníce nebo na uzavřené vodě.

Uzavřenou vodou se podle rybářského zákona rozumí vodní útvar povrchových vod, který není volně spojen s přítokem nebo odtokem, zejména mrtvé nebo odstavené rameno vodního toku, propadlina, zatopená umělá prohlubeň terénu, zbytková jáma po těžbě nerostů; za uzavřenou vodu se nepovažuje vodní útvar nebo jeho část, ve kterém je prováděna hornická činnost nebo činnost prováděná hornickým způsobem. Je-li pochybnost, zda se jedná o uzavřenou vodu, rozhodne příslušný rybářský orgán.

³² § 43 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon).

Navrhnout vyhlášení rybářského revíru může vlastník rybníka, vlastník či spoluvlastníci pozemku, na němž se nachází uzavřená voda, popř. jimi pověřená osoba, nájemce těchto pozemků, prokáže-li se písemnou nájemní smlouvou. Dále se vyhláší z vlastního podnětu příslušného rybářského orgánu jedná-li se o vodní tok anebo v případě, že se vlastníci nebo spoluvlastníci nedohodli na podání žádosti o vyhlášení rybářského revíru. Zde budou asi činit největší problém zatopené pískovny, kde je někdy i několik desítek vlastníků či prokazování vlastnictví u hrází rybníků, které stojí na cizím pozemku.

V rozhodnutí o vyhlášení rybářského revíru se kromě obecných náležitostí podle správního řádu uvede i název rybářského revíru, šesticiferné číslo revíru přidělené Ministerstvem zemědělství ČR, výměra vodní plochy a umístění revíru a zda se jedná o revír pstruhový nebo mimopstruhový. Vymezí se i hranice příslušného rybářského revíru, které je pak uživatel revíru povinen vyznačit v přírodě.

V rybářském zákoně jsou také uvedeny podmínky pro změnu rozhodnutí či zrušení rybářského revíru. O zrušení rybářského revíru rozhodne příslušný rybářský orgán z vlastního podnětu, jestliže poklesne výměra souvislé vodní plochy v rybářském revíru pod 500 m² nebo zaniknou-li podmínky pro chov anebo podmínky podporující život ryb v rybářském revíru.³³ Popřípadě se rybářský revír zruší na základě žádosti vlastníka rybníka nebo vlastníka pozemků, na němž se nachází uzavřená voda.

Rozhodnutí o vyhlášení, změně či zrušení rybářského revíru se doručuje veřejnou vyhláškou, vyvěsí se na úřední desce krajského úřadu, ve kterém se rybářský revír nachází.

Podnájem rybářského revíru je zakázán.

Chráněnou rybí oblast vyhláší rozhodnutím příslušný rybářský orgán po projednání s uživatelem rybářského revíru na části nebo celém rybářském revíru. Je vyhlášována se zřetelem na vhodné ekologické podmínky pro ryby a vodní organizmy, které budou v této chráněné rybí oblasti předmětem chovu nebo ochrany.

V současné době, kdy Český rybářský svaz má tzv. „dekrety“ (tedy povolení k výkonu rybářského práva) na dobu neurčitou, je pro jiné subjekty nemožné se o užívání revírů ucházet. V návrhu rybářského zákona v roce 2004 byla snaha o zprivatizování rybářských revírů, což by znamenalo, že rybářské organizace by o ně po letech přišly. Jeho tvůrcům byla vytýkána lhostejnost k tradicím českého rybářství. Pod tíhou argumentů, že některé organizace ČRS hospodaří na revírech déle než 100 let, hospodaření Českého rybářského svazu je ve světě velmi

³³ Ustanovení § 4 odst. 7 písm. a) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

uznáváné a má vysoké renomé a všechny režimy toto právo ctily a že výběrová řízení na rybářské revíry by byla nákladná na čas a hlavně peníze, v návrhu nebyly upřesněny podmínky nového přerozdělení rybářských revírů nedošlo k jednorázovému odejmutí „dekretů“ a vypisování nových výběrových řízení. Zákon č. 99/2004 Sb. nejenže „dekrety“ nezrušuje, ale v přechodných ustanoveních potvrzuje, že právní akty o vyhlášení revírů, o povolení výkonu rybářského práva, popř. prohlášení revíru za chráněnou rybí oblast vydané podle dosavadních předpisů, zůstávají v platnosti.

4.3.3 Hospodaření v rybářských revírech

Subjekt, kterému byl rozhodnutím přenechán výkon rybářského práva na rybářském revíru, musí dodržovat zásady hospodaření na revíru obsažené v § 11 RZ .

Na rybářských revírech je nutné zajistit kvalifikované hospodaření, proto je žadatel o výkon rybářského práva povinen pro každý revír navrhnout rybářského hospodáře a jeho zástupce. Příslušný rybářský orgán pak v rozhodnutí o povolení výkonu rybářského práva hospodáře a jeho zástupce stanoví. **Rybářským hospodářem a jeho zástupcem** může být stanovena fyzická osoba, která je způsobilá k právním úkonům, je starší 21 let, je bezúhonná, je občanem České republiky nebo občanem Evropské unie, předloží doklad o ukončeném vysokoškolském vzdělání a předloží osvědčení o úspěšném vykonání zkoušek na rybářského hospodáře.³⁴ Dále příslušný rybářský orgán stanoví způsob hospodaření – to především znamená určení, zda se jedná o revír pstruhový či mimopstruhový, dále zarybňovací plán, charakter zarybňování a limit povolenek a současně je mu dána kompetence k udělování výjimek z lovných měř, dob hájení a způsobů lovu.³⁵ O hospodaření na rybářském revíru musí hospodář vést evidenci a uživatel revíru ji povinně předkládá příslušnému rybářskému orgánu do 30. dubna následujícího kalendářního roku. Právní odpovědnost za neplnění tohoto rozhodnutí nese uživatel revíru, hospodář fakticky jen za vedení evidence včetně vydaných povolenek.

Důležité je i ustanovení, že uživatel rybářského revíru, hospodář a jeho zástupce, držitel povolenky a rybářská stráž mohou při výkonu rybářského práva vstupovat na pobřežní pozemky. To s sebou nese i povinnost nahradit škodu, kterou při tom způsobili.

Lov ryb a jiných vodních organizmů smí být prováděn v rybářském revíru zpravidla lovem na udici, oprávněná osoba může použít nejvýše dvě udice, případně dalšími metodami, které stanoví příslušný rybářský orgán.

³⁴ Ustanovení § 6 odst. 1 vyhlášky 197/2004 Sb.

³⁵ Blíže ustanovení § 7 vyhlášky 197/2004 Sb.

V rybářském revíru i v rybníkářství **se zakazuje:**

- používat prostředků výbušných, otravných nebo omamných látek,
- používat bodců jakéhokoli druhu, lapaček, udic bez prutů, vidlic, rozsošek, střílet ryby, tlouci je, chytat je na šňůry, do rukou a do ok,
- užívat k lovu ryb elektrického proudu, lovit ryby pod ledem.

Je paradoxem, že zimní lov ryb na dírkách je ve světě velmi oblíbený a značně rozšířený a vlastníci soukromých revírů ho povolují, neboť každoročně roste počet příznivců této populární metody lovu ryb.

V rybářských revírech **se zakazuje lov:**

- vybraných druhů ryb po dobu jejich hájení z důvodů ochrany jejich rozmnožování,
- vybraných druhů ryb, které nedosáhly nejmenší lovné míry, z důvodu ochrany těchto druhů,
- mimo denní doby lovu ryb v kalendářním roce z důvodu ochrany rybí obsádky,
- za použití jakýchkoliv stálých zařízení k lovu ryb nebo sítí, které nejsou od sebe vzdáleny alespoň 50 m, nebo zabraňovat tahu ryb po i proti vodě,
- z lodí obytných, z plavidel veřejné dopravy a ze zvláštních plovoucích zařízení využívaných k přepravě materiálu,
- v plavebních komorách,
- v blízkosti přehradních hrází nejméně 100 metrů od hrázového tělesa,
- ze silničních a železničních mostů,
- v místech, kde se nahromadily ryby za mimořádně nízkého stavu vody nebo při škodlivém znečištění vody, lovit rybí plůdky,
- ryb do slupů, vrší,
- v rybím přechodu nebo ve vzdálenosti 50 m nad ním a pod ním.³⁶

Výjimky z výše uvedených zákazů může udělovat Ministerstvo zemědělství nebo krajský úřad, podmínky pro udělování těchto výjimek jsou specifikovány prováděcí vyhláškou a musí být vždy řádně zdůvodněny a skutečnosti i doloženy.

Prováděcí vyhláška 197/2004 Sb. stanovuje další pravidla lovu ryb. Zejména doby hájení jednotlivých druhů ryb, způsob měření délky ryb a nejmenší lovné míry vybraných druhů ryb,

³⁶ Ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

denní doby lovu v kalendářním roce, povolené způsoby lovu a povolené technické prostředky k lovu.

Chtěla bych upozornit na právní nedostatek v případě § 13 odst. 3 písm. a) a b) rybářského zákona, kdy je zakázán lov vybraných druhů ryb po dobu jejich hájení a vybraných druhů ryb, které nedosáhly nejmenší lovné míry. V praxi nelze zamezit tomu, aby je rybář ulovil, avšak musí je šetrně vrátit zpět do rybářského revíru, v němž byly uloveny. Zákaz by se měl vztahovat jen na přisvojení si takových ryb.

Co se týká § 13 odst. 3 písm. k), pokud dojde k naplnění Rámcové směrnice o vodách, pak bude na každém jezu rybí přechod, takže je nesmyslné zakazovat lov 50 m nad ním a pod ním. Stačí zákaz lovu přímo v rybím přechodu. Pro odchovné a vědecké účely je naopak odlov ryb v rybím přechodu ideální, ale rybářský orgán není oprávněn v § 13 odst. 5 rybářského zákona toto povolit. Navrhuji doplnit do § 13 odst. 5 písmeno k), když je příslušný rybářský orgán oprávněn povolit výjimku z § 13 odst. 2 písm. b) a c), což jsou nejnečitlivější metody lovu ryb. Obecně je možná chybné, že zde je vyjmenováno, na co všechno může ministerstvo nebo rybářský orgán udělit výjimku, protože se naopak stane, že na něco nemůže, i když by to bylo vhodné. Rybářský orgán by měl mít pravomoc povolit výjimku na cokoliv.

V § 13 odst. 9 RZ by bylo přesnější formulovat poslední větu : „*Osoba provádějící lov je povinna vyznačit v povolení k lovu datum lovu, rybářský revír, počet, druh a hmotnost přisvojených ryb*“, tak jak je to v § 17 odst. 5 vyhlášky 197/2004 Sb.

Povolené způsoby lovu ryb udicí jsou:

- lov na položenou a plavanou v mimopstruhových revírech: Mohou se použít dvě udice, při lovu na položenou nástrahu k pohybu lovec aktivně neovlivňuje. Na každé udici jsou nejvýše dva návazce s jednoduchými háčky, nebo jeden návazec s dvojháčkem nebo trojháčkem. Lovit se smí na nástrahy živočišného i rostlinného původu,
- lov na položenou a plavanou v pstruhových revírech: Mohou se použít nejvýše dvě udice s maximálně dvěma návazci s jednoduchými háčky. K lovu se smí použít pouze nástrahy rostlinného původu,
- lov přívlačí v mimopstruhových revírech: Loví-li se přívlačí, může se používat pouze jedna udice. Tento lov spočívá v aktivním vedení nástrahy vodním prostředím. Za nástrahu slouží pouze jedna umělá nástraha, která může být opatřena nejvýše třemi háčky. Za lov přívlačí se považuje i lov na umělou mušku, pokud je vybavena např. rotujícím plíškem, malinkou vrtulkou,

- lov hlubinnou přívlačí v mimopstruhových revírech: Jde o lov z pohybujícího se plavidla s použitím jedné udice, která je tažena v jakékoli hloubce vodního sloupce. V tomto případě se za nástrahu použije jedna umělá nebo jedna přirozená nástraha,
- lov přívlačí v rybářských revírech pstruhových: Loví se pouze na jednu udici, a to aktivním pohybem ve vodním prostředí. Za nástrahu slouží pouze jedna umělá nástraha, která může mít doplňky, třeba rotující plíšek,
- lov muškařením v mimopstruhových revírech: Používá se jediná udice. Na ní jsou umístěny nejvýše dva návazce s jednoduchými háčky nebo jeden návazec s dvojháčkem nebo trojháčkem. Nahazuje se za pomoci muškařské šňůry či vlasce. Za nástrahu se obvykle používá živý nebo mrtvý hmyz a nástraha není doplněna dalšími, pro ryby dráždivými umělými prvky,
- lov na umělou mušku v revírech mimopstruhových i pstruhových: Používá se pouze jedna udice, jinou nesmí být nastraženo. Na udici jsou nejvýše tři návazce s jednoháčky. Nahazuje se za pomoci muškařské šňůry nebo vlasce. Za umělou mušku se považuje nástraha napodobující hmyz nebo jiné organismy. Nástraha je bez doplňků, které svým pohybem zvyšují dráždivost ryb (plíšek, vrtulka, apod.),
- lov čeřínkováním v mimopstruhových revírech: Používá se vodorovná síť, jejíž plocha nepřevyšuje metr čtvereční. Čeřínkují-li se, tak se nesmí současně lovit žádným z dalších způsobů.

V odstavci 7 § 13 RZ se lovicím ukládá, že musí mít při sobě rybářský lístek a platnou povolenku. **Rybářský lístek** vydává občanům České republiky obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má žadatel trvalý pobyt, popřípadě cizincům, kteří se zdržují v obvodu jeho působnosti. Rybářský lístek je oprávněním, které zájemcům umožňuje lov ryb a jiných vodních organismů. Z hlediska správního práva představuje individuální správní akt a vydává se na předepsaném tiskopise. Rybářský lístek se vydává pro celé území ČR na dobu 10 let, tři roky nebo jeden rok, vydání podléhá správnímu poplatku a není na něj právní nárok. Kvalifikační předpoklady pro získání prvního rybářského lístku jsou základní znalosti z oblasti rybářství, biologie ryb a právních předpisů upravujících lov ryb. Rybářský lístek lze vydat pouze tehdy, prokáže-li se žadatel (vyhláška nerozlišuje, jde-li o tuzemce nebo o cizince) dřívějším rybářským lístkem nebo osvědčením o získané kvalifikaci pro vydání prvního rybářského lístku.³⁷ Cizinci se pro vydání rybářského lístku uznávají i platný rybářský lístek nebo licence

³⁷ Ustanovení § 10 odst. 3 a 4 vyhlášky č. 197/2004 Sb.

vydané v zemi, jejímž je občanem (§ 10 odst. 7 vyhlášky 197/2004 Sb.). Osoby mladší 15 let potřebují k vydání rybářského lístku souhlas zákonného zástupce.

Povolenka k rybolovu je za úplaty vydávána uživatelem rybářského revíru na dobu jednoho roku a nemá charakter správního aktu, neboť není vydávána ve správním řízení a nevydává ji žádný orgán ve smyslu nadřazenosti subjektu žadatele. Může být územní, celosvazová (všechny revíry Českého rybářského svazu) nebo celorepubliková (revíry Českého rybářského svazu i Moravského rybářského svazu). Do povolenky je osoba provádějící lov povinna nesmazatelným způsobem zapsat všechny prisvojené ryby. Uvede přitom datum lovu, číslo rybářský revír, počet, druh ryby, její délku a hmotnost.

Uživatel revíru je oprávněn stanovit bližší podmínky k výkonu rybářského práva. Není mu však dána pravomoc stanovovat výjimky. Stanovením bližších podmínek nesmí uživatel revíru zasahovat do pravomoci orgánů, která je jim svěřena přímo zákonem. Bližší podmínky mohou stanovit např. úseky, na nichž je povolen lov ryb z loděk, zavážení návnad a nástrah, chování při lovu, zacházení s ulovenými rybami apod. Tyto bližší podmínky jsou součástí povolenky. V praxi, zvláště u ČRS, znamená povolenka celou brožuru se soupisem revírů, na kterých povolenka platí, včetně bližších podmínek k lovu a dalších úprav, a to pro pstruhové i pro mimopstruhové revíry.

Bez bližší specifikace má mít lovíci u sebe i doklad o udělení výjimky. To při striktním výkladu znamená, že i řadový rybář musí mít s sebou všechna rozhodnutí, a to i o změně lovných délek, dob hájení, denních dob lovu a podobně. Lovíci je vše povinen předložit na požádání rybářské strážní, hospodáři a jeho zástupci, policii, státnímu kontrolnímu orgánu.³⁸

Je k zamyšlení, zda by neměla nastat změna celého systému vydávání rybářských lístků, jelikož diskriminuje cizince (nemohou je běžně získat), nutí rybáře financovat byrokratický aparát k tomu zřízený, aniž by vybrané peníze sloužily například k financování rybářské stráže, vysazování ohrožených druhů ryb nebo budování rybích přechodů. Dále diskriminuje uživatele rybářských revírů, neboť při tzv. odlovu ryb na udici v rybníkářství nemusejí jeho účastníci rybářské lístky platit. Navrhuji zavést rybářské lístky na úrovni dálničních známek, výdej přenést níže na obce s pověřeným obecním úřadem (tzv. dvojkové obce) a dát jim možnost je distribuovat např. do prodejen rybářských potřeb, infocenter, pošt a podobně jako je to v mnoha zemích EU a stanovit, kolik z ceny si mohou ponechat a kolik peněz musejí věnovat na účely spojené s rybářstvím.

³⁸ Poupě, J.: Právo v rybářské praxi, ORAC, Praha, 2004, str. 13.

V souvislosti s hospodařením na rybářských revírech se mohou vyskytnout i situace, kdy dojde k vylití vody z rybářského revíru a s ním k úniku ryb mimo revír. Zákon o rybářství na tyto situace pamatuje v § 12 odst. 12. Vlastník, popř. uživatel pozemku, zaplaveného při povodni není oprávněn na tomto pozemku lovit ryby a nesmí činit opatření, jímž by rybám zabránil vrátit se do rybářského revíru. Může si je však ponechat, pokud uživatel revíru neučinil do sedmi dnů po opadnutí vody opatření k záchraně takovýchto ryb. Uživatel rybářského revíru je povinen uhynulé ryby ze zaplaveného pozemku neprodleně odstranit. V případě rybníkářství zákon na takovéto situace nemyslí.

4.3.4 Rybářské svazy

První spolky sportovních rybářů se začínají v Čechách organizovat koncem 19. století. Stála za tím především módní vlna z Anglie, země v tomto ohledu už velice vyspělé. Především z Ostrovů k nám pronikalo na tu dobu moderní rybářské náčiní a další pomůcky, novinky, katalogy a písemnosti.

V roce 1873 byl založen rybářský spolek v Opavě, v roce 1876 v Ronově nad Doubravou. Do roku 1900 jich bylo založeno několik desítek.

Nejnámější rybářský spolek První rybářský klub v Praze byl založen v roce 1886. Jeho členy byly i významné osobnosti té doby, například prezident Tomáš Garrigue Masaryk, Ferdinand Lobkowicz, doktor Bedřich Schwarzenberg či světoznámá zpěvačka Ema Destinová. O práci tohoto spolku informoval Rybářský věstník, pozdější Rybářské listy, které jsou předchůdcem dnešního časopisu Rybářství.

Již začátkem 20. století pociťovaly rybářské spolky potřebu vytvoření velké společné organizace, která by mohla účinněji hájit chov, lov i ochranu říčních ryb a dalších vodních živočichů. K vytvoření jedné organizace však došlo až v roce 1957, kdy sloučením Jednoty rybářů v Praze a Jednotného svazu rybářů v Žilině vznikl Československý svaz rybářů, který měl v roce založení 409 místních organizací a 78 767 registrovaných členů.

V roce 1968 došlo k opětovnému rozdělení Československého svazu rybářů na dva samostatné svazy, Český rybářský svaz a Slovenský rybářský svaz.

K dalšímu rozdělení Českého rybářského svazu došlo v roce 1990, kdy se oddělil tehdejší Jihomoravský územní svaz, který dal základ vzniku Moravskému rybářskému svazu. Oba tyto svazy jsou občanskými sdruženími, mají postavení právnických osob a svou činnost konají v souladu s přijatými stanovami a obecně závaznými právními předpisy.

Český rybářský svaz patří v současnosti mezi největší zájmová sdružení v České republice. Sdružuje více než 260 tisíc členů organizovaných prostřednictvím 478 místních organizací, které spadají pod sedm územních svazů. Hospodaří na 1 737 rybářských revírech.³⁹

Český rybářský svaz je občanské sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v platném znění, má postavení samostatné právnické osoby a jeho posláním je zejména:

- vykonávat rybářské právo ve smyslu zákona o rybářství,
- chovat, chránit a lovit ryby, chovat a lovit vodní organismy, ochraňovat jejich život a životní prostředí,
- poskytovat metodickou pomoc a služby pro organizační jednotky Svazu a jeho členy včetně nákupu a distribuce rybích násad pro další produkci a pro zarybňování rybářských revírů,
- podílet se na mimoškolní výchově dětí a mládeže v oboru rybářství a rybářského sportu, na ochraně přírody, čistoty vod a životního prostředí,
- podílet se na zapojování osob se zdravotním postižením do činnosti Svazu,
- rozvíjet a chránit přírodu, čistotu vod a životní prostředí,
- popularizovat rybářský sport, organizovat rybářské soutěže na všech úrovních,
- spolupracovat s českými a zahraničními orgány, organizacemi a institucemi, jejichž činnost se dotýká rybářství a životního prostředí,
- Svaz a jeho organizační jednotky mohou též provádět obchodní činnost v souladu s obecně závaznými právními předpisy.⁴⁰

Členové svazu se dělí do tří skupin - na členy řádné, čestné a přispívající. Stanovy vymezují pouze povinnosti řádných členů, stejně tak jako jejich práva. Základní povinností člena ČRS je dodržovat stanovy Svazu, obecně závazné právní předpisy o rybářství a ochraně přírody, rybářské řády a plnit rozhodnutí orgánů Svazu, platit členské příspěvky, dále pak se osobně zúčastňovat rybářských školení a pracovní účastí se podílet na činnosti některé z organizačních složek Svazu. Těmto povinnostem pak odpovídají práva člena, a to především volit a být volen do orgánů Svazu, osobně vykonávat rybářské právo a po vydání povolenky i sportovní rybolov a zúčastňovat se jednání a rozhodování na členských schůzích.⁴¹

Český rybářský svaz je jedním z aktivních členů Evropské rybářské aliance se sídlem v Bruselu, která sdružuje rybářské svazy z 18 evropských států. Také spolupracuje s rybářskými

³⁹ Český rybářský svaz - Profil organizace, vydala Rada ČRS v roce 2006.

⁴⁰ Stanovy Českého rybářského svazu schválené usnesením XII. sněmu ČRS dne 27.09.2008, § 2.

⁴¹ Stanovy Českého rybářského svazu schválené usnesením XII. Sněmu ČRS dne 27.9.2008, §4

svazy sousedních zemí, je členem mezinárodní organizace sportovního rybolovu CIPS (*Confédération Internationale de la Pêche Sportive*) a jejích sportovních federací FCS (pro rybolovnou techniku), FIPS- Mou (pro lov ryb udicí na umělou mušku) a FIPS- e.d. (pro lov ryb udicí na plavanou), které společně sdružují 64 zemí světa. Český rybářský svaz je zároveň členem ICSF (*International Casting Sport Federation*), federace spadající pod mezinárodní organizaci neolympijských sportů GAISF (*Games Assotiation International Sport Federation*), což mu umožňuje účast na Světových hrách pořádaných jedenkrát za čtyři roky v některém z vybraných států světa.⁴²

Shrnutí:

Výkonem rybářského práva se rozumí činnost v rybářském revíru povolená právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybářství, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu. Na každém rybářském revíru musí být příslušným rybářským orgánem stanoven rybářský hospodář a jeho zástupce, způsob hospodaření, postup zarybňování a maximální počet vydávaných povolenek. Oprávnění, které zájemcům umožňuje lov ryb a jiných vodních organismů se nazývá rybářský lístek. Vydává se pro celé území ČR na dobu 10 let, tři roky nebo jeden rok, vydání podléhá správnímu poplatku a není na něj právní nárok. Kvalifikační předpoklady pro získání prvního rybářského lístku jsou základní znalosti z oblasti rybářství, biologie ryb a právních předpisů upravujících lov ryb. Povolenka k rybolovu je za úplatu vydávána uživatelem rybářského revíru na dobu jednoho roku. Může být územní, celosvazová (všechny revíry Českého rybářského svazu) nebo celorepubliková (revíry Českého rybářského svazu i Moravského rybářského svazu). Osoba provádějící lov je povinna vyznačit v povolence datum lovu, rybářský revír, počet, druh a hmotnost přisvojených ryb.

Český rybářský svaz patří v současnosti mezi největší zájmová sdružení v České republice. Má více než 260 tisíc členů a hospodaří na převážné většině všech rybářských revírů, na něž má povolení k výkonu rybářského práva na dobu neurčitou.

4.4 Vlastnické vztahy ve vztahu k rybářství i k vodám v platném českém právu

V rybníkářství, tedy u ryb v rybnících či jiných uzavřených objektech je vlastník zřejmý. Vlastníkem je majitel rybníku, nájemce, resp. rybníkář. V tomto případě je ryba považována za věc podle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů a o vlastnictví platí

⁴² Český rybářský svaz - Profil organizace, vydala Rada ČRS v roce 2006.

ustanovení § 123 a násl. Vlastnictví může být prokázáno například smlouvou, dokladem o nákupu nebo výpisem z účetnictví.

Na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné a neulovené ryby ve vodních tocích se pokládají za věc podle občanského zákoníku. Stěžejním pro určení vlastnictví ryb v tocích je rozsudek Nejvyššího soudu České republiky 25 Cdo 1307/2003. V případě ryb žijících v **rybářských revírech** jde obdobně jako u zvíře o „věc ničí“ (*res nullius*), nejde o vlastnictví konkrétní osoby. Podle zákona o rybářství č. 99/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů vlastnické právo k rybám vzniká až jejich ulovením (tj. odnětím z rybářského revíru), což lze dovozovat z ustanovení § 2 písm. f), kdy se výkonem rybářského práva rozumí činnost v rybářském revíru spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, popřípadě vodních organizmů. Tvrzení, že ryba je „*res nullius*“ je však možná diskutabilní, neboť některé druhy ryb se v našich tekoucích vodách samy nevytírají (kapr se například vytře ze 40%). Do budoucna by se mohlo uvažovat o změně - definovat rybu jako vlastnictví uživatele revíru se všemi právními důsledky (vymáhání škod), protože při současném stavu právní úpravy nemají rybáři na rybářských revírech prakticky žádné možnosti při náhradě škod na rybách.

Zákon o rybářství obsahuje speciální úpravu týkající se náhrady škody způsobené na rybí obsádce v rybářském revíru nebo na rybníku nebo ve zvláštních rybochovných zařízeních. Podle ustanovení § 12 odst. 11 zákona o rybářství odpovídá za tuto škodu osoba, která ji způsobila. K vymáhání škody je oprávněn uživatel rybářského revíru. Toto ustanovení nezakládá vlastnické právo uživatele rybářského revíru k rybám v rybářských revírech (vodních tocích), ale jeho účelem je určit subjekt oprávněný k náhradě škody způsobené konkrétní osobou právě z toho titulu, že ryby ve vodních tocích konkrétního vlastníka nemají. O náhradě škody je pojednáno blíže v kapitole 5.4.

Podle dřívější právní úpravy (v § 6 odst. 4 zákona č. 102/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů) rybářské právo patřilo státu, který jeho výkon v rybářských revírech bezplatně svěřoval jiným subjektům. Zákon o rybářství ani jiný právní předpis přitom výslovně neřešil vlastnictví volně žijících ryb, upravoval pouze to, že oprávněný subjekt rybářského práva je do svého vlastnictví nabývá ulovením jakožto způsobem nabytí vlastnictví podle zvláštního zákona, tedy originálním způsobem založeným na oprávnění přivlastňovat si ryby v mezích zákona o rybářství. Z toho právní literatura dovozovala, že na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné a že neulovené ryby ve vodních tocích se

pokládají za věc ničí⁴³ a k obdobnému závěru o charakteru rybářského práva dospívá rovněž rozhodovací praxe soudů (např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 4. 1996, sp. zn. 6 A 78/94, publikované v časopise Správní judikatura pod č. 338, ročník 1998).

Že rybářské právo náleží státu, není v platném zákoně o rybářství nikde stanoveno.

Když rybář loví ryby na nástražní rybku, je povinen na vyzvání rybářské stráže prokázat vlastnictví k nástražné rybce buď předložením záznamu o docházce a úlovcích anebo pokud si nástražní rybku koupil, tak předložit účet z prodeje.

Povrchové a podzemní vody nejsou předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují.⁴⁴ Práva k těmto vodám upravuje zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, ve znění pozdějších předpisů. O nakládání s vodami v souvislosti s rybářstvím bylo pojednáno v kapitole 4.2.

Shrnutí:

Vlastnictví k rybám v rybníkářství, tedy u ryb v rybnících či jiných uzavřených objektech je zřejmé. Vlastníkem je majitel rybníku, nájemce, resp. rybníkář. V tomto případě je ryba považována za věc podle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů a o vlastnictví platí ustanovení § 123 a násl. V případě ryb žijících v rybářských revírech jde obdobně jako u zvěře o „věc ničí“ (*res nullius*), nejde o vlastnictví konkrétní osoby. Podle zákona o rybářství č. 99/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů vlastnické právo k rybám vzniká až jejich ulovením (tj. odnětím z rybářského revíru).

4.5 Deliktní odpovědnost v oblasti rybářství

Deliktní odpovědnost je odpovědnost za protiprávní jednání, tedy za takové jednání, kterým se porušují jednotlivá ustanovení (povinnosti osob) na ochranu životního prostředí či jeho složek. V právu se v této oblasti uplatňuje jak odpovědnost trestní (za trestné činy), tak i správní (za správní delikty), přičemž správní je v praxi podstatně častěji využívána.⁴⁵ Rozlišujeme deliktní odpovědnost fyzických osob a deliktní odpovědnost právnických osob a fyzických osob při podnikatelské činnosti.

⁴³ Srov. Kindl, M.: K jednomu regálu (Co může a co nemůže být předmětem výhradního vlastnictví státu na příkladu rybářského práva), Právník 8/1996, s. 735 a násl., Tomsa, M.: Právní problematika náhrady škody rybářským organizacím vypouštěním závadných odpadů, Hospodářské právo 10/1984, str. 766 a násl.

⁴⁴ Ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon).

⁴⁵ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí. 2. vydání. C.H.Beck Praha, 2007, str. 71.

Na úseku rybníkářství můžeme rozlišovat přestupek pytláctví, rybářské přestupky, „jiné rybářské přestupky“ a nerybníkářské přestupky.

Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně uveden v zákoně o přestupcích č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů nebo v jiném zákoně, v případě rybníkářství především v zákoně č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, nejde-li o správní delikt, postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

První skutková podstata přestupku souvisejícím s rybníkářstvím je uvedena v § 35 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích. Jestliže věcně příslušný orgán ve své pravomoci rozhodne o opatření k ochraně rybníkářství ve smyslu § 12 zákona o rybníkářství, pak se přestupku se dopustí ten, kdo takové opatření nesplní (ať už opomenutím nebo konáním). V praxi půjde zřejmě o zřídka se vyskytující případy. Podstatně frekventovanějším je přestupek uvedený v § 35 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích, tzv. **přestupek pytláctví**. Toho se dopustí ten, kdo neoprávněně (tedy bez povolení, které může být osvědčeno platnou povolenkou, průkazem rybářského hospodáře, pověřením rybníkáře apod.) chytá ryby bez ohledu na to, zda tak činí v rybářském revíru a narušuje tak rybářské právo, nebo mimo revír. Jde o obdobu (dosti zúženou) skutkové podstaty trestného činu pytláctví.

Dalšími přestupky s rybníkářstvím související jsou v přestupkovém zákoně v § 34 přestupky na úseku vodního hospodářství, v § 45 přestupky na úseku ochrany životního prostředí a podle § 46 ostatní přestupky proti pořádku ve státní správě a přestupky proti pořádku v územní samosprávě, popř. přestupky proti majetku obsažené v § 50.

Rybářský zákon obsahuje v hlavě VII. skutkové podstaty přestupků a správních deliktů. Jsou to sankční ustanovení postihující porušení nebo nesplnění povinností stanovených zákonem. Jejich precizace je výrazně lepší, než je tomu v přestupkovém zákoně. Ustanovení o přestupcích, které sankcionuje pokutami, se řídí zákonem č. 200/1990 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Při řízení o správních deliktech se použije správní řád s výjimkami stanovenými v ustanoveních o jiných správních deliktech.

Rybářské právo lze vykonávat tak, že povinnosti, které jsou jeho obsahem, buď rybníkář plní či je porušuje. Zásady řádného výkonu rybářského práva pak stanoví § 13 RZ, vyhláška 197/2004 Sb. a bližší podmínky výkonu rybářského práva stanovené uživatelem revíru. Poruší-li rybníkář, který je jinak oprávněn rybářské právo vykonávat, tyto zásady (například překročí stanovenou denní dobu lovu, ponechá si „podměrečnou“ rybu nebo rybu hájenou, loví na zakázanou nástrahu, nemá stanovené vybavení, loví zakázaným způsobem lovu, atd.) dopouští se

tzv. **rybářského přestupku** podle § 30 odst. 1 rybářského zákona.⁴⁶ Všechny další přestupky vyjmenované v rybářském zákoně, kromě rybářských, můžeme nazvat „jiné rybářské“. Za přestupky vyjmenované v hlavě VII. zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství lze uložit pokutu až do výše 100 000 Kč a na řízení o nich se vztahuje zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů.

Dopustí-li se člen ČRS jednání, které lze posoudit jako „rybářský přestupek“, a tento přestupek je předmětem projednávání před příslušným rybářským orgánem nebo dokonce před soudem, nebrání to projednání a rozhodnutí o takovém přestupku v rámci kárného řízení před orgány Českého rybářského svazu. Svě členy si ČRS posuzuje a případně sankcionuje samostatně bez zřetele na to, jak je stíhá státní moc.

Nově jsou v rybářském zákoně upraveny v § 31 správní delikty, kterých se dopustí právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba. Mohou za ně být příslušným rybářským orgánem uloženy pokuty až do výše 100 000 Kč a na řízení o nich se vztahuje zákon č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Právnická osoba se dopustí jiného správního deliktu například tím, že jako uživatel rybářského revíru nesplní povinnosti, která jí bylo uložena rozhodnutím o povolení výkonu rybářského práva, nepředloží evidenci o hospodaření, nevyznačí hranice rybářského revíru, nenavrhne rybářskou stráž. Právnická osoba jako rybníkář se jiného správního deliktu dopustí tím, že poruší některou z povinností uloženou § 3 rybářského zákona. Právnická osoba se dopustí jiného správního deliktu tím, že uvádí na trh, doveze, provádí tranzit přes území ČR druhů mořských ryb nebo mořských živočichů v rozporu s ustanoveními rybářského zákona.

Trestní zákon obsahuje ve svém ustanovení § 178a skutkovou podstatu **trestného činu „Pytláctví“**. Objektem trestného činu „Pytláctví“ je zájem na ochraně přírody, práva myslivosti, rybářského práva a cizího majetku – vlastnictví k uloveným rybám a zvěři. Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v neoprávněném lovení zvěře nebo ryb, ukrytí nebo převedení či přechovávání zvěře nebo ryb neoprávněně ulovených. Neoprávněný lov je takový, při kterém lovec není k této činnosti povolán a ani nemá k takové činnosti povolení. Lovem zvěře nebo ryb je jakákoli činnost směřující ke skolení či chycení zvěře nebo ryb, a to i v případě, že pachatel chycenou zvěř pustí. K naplnění skutkové podstaty se nevyžaduje vznik škody, po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl. Pachatelem trestného činu pytláctví může být kdokoli.⁴⁷

⁴⁶ Šíma, A.: Rybářská stráž, Vydavatelství Rybář, s.r.o., Praha, 2007, str. 137.

⁴⁷ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné, 3. vydání, Linde Praha, a.s., Praha, 2008, str. 541.

Z dikce § 178a odst. 1 trestního zákona je zřejmé, že objektem trestného činu „Pytláctví“ je ochrana přírody představovaná volně žijící zvěří a rybami. V této souvislosti je ochrana poskytována též právu myslivosti a výkonu rybářského práva, byť je omezena pouze na neoprávněný lov. Je také patrné, že v uvedené základní skutkové podstatě není vyjádřen majetkový charakter tohoto činu (majetkový znak obsahuje až jeho kvalifikovaná skutková podstata uvedená v odst. 2 cit. ustanovení). Chráněnými z tohoto důvodu nejsou jednotlivé ulovené kusy zvěře nebo ryb, ale ta část přírody představovaná uvedenými živočichy v ní žijícími, jejichž lov je regulován v souvislosti s výkonem práva myslivosti a rybářského práva. Proto zjišťování hodnoty usmrcených (ulovených) ryb je pro posouzení formálních znaků skutkové podstaty nadbytečné a má význam jen ve vztahu k hodnocení stupně společenské nebezpečnosti činu.

Trestný čin „Pytláctví“ je doposud řazen v jiné hlavě trestního zákona (hlava III. – trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných),⁴⁸ než většina trestných činů proti životnímu prostředí (hlava IV. – trestné činy obecně nebezpečné). Teorie se však postupně ustálila na tom, že trestný čin pytláctví spadá pod trestné činy proti životnímu prostředí. Návrh nového trestního zákona počítá s vytvořením samostatné hlavy trestných činů proti životnímu prostředí, konkrétně v hlavě VIII. a trestný čin „Pytláctví“ je v něm v § 276 definován takto:

(1) Kdo ve větším rozsahu neoprávněně zasáhne do práva myslivosti nebo do výkonu rybářského práva, anebo

kdo loví zvěř nebo ryby v době hájení a spáchá takový čin

a) ve větším rozsahu, nebo

b) zvláště zavrženíhodným způsobem nebo hromadně účinným způsobem,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch, nebo

c) byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

Judikatura v oblasti aplikace § 178a je poměrně bohatá, a to jak před změnou znění skutkové podstaty v roce 1998, tak po ní. Také Nejvyšší soud ČR se několikrát k výkladu a charakteru

⁴⁸ Zákon č. 140/1961Sb., ve znění pozdějších předpisů.

skutkové podstaty trestného činu „Pytláctví“ vyjádřil, např. Usnesení NS **ČR 3 Tdo 1008/2004**, **8 Tdo 196/2005**. Pro posouzení objektu vztahu pytláctví a ochrany životního prostředí mělo zejména význam Usnesení NS **ČR 8 Tdo 196/2005**.

Dalším trestným činem, kterého se lze na úseku rybářství dopustit, je **trestný čin „Týrání zvířat“** podle § 203 trestního zákona. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně zvířat, které jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich bezdůvodným usmrcováním.⁴⁹ Zvířetem je obratlovec kromě člověka, zejména savci, ptáci, plazi, obojživelníci a ryby. Lov na živou rybičku je bezesporu možné kvalifikovat jako týrání zvířat. K ochraně ryb by bylo vhodné povolit lov ryb pouze na háčky bez protihrotů a zakázat lov na víceháčkové systémy.

Nejvyšší soud ČR podal v minulosti výklad obsahu skutkové podstaty trestného činu „Týrání zvířat“ a upozornil na neexistenci nedbalostní formy jednání v trestním zákoně – viz např. Usnesení NS **ČR 5 Tz 258/2000** nebo Usnesení NS **ČR 6 Tdo 468/2004**.

„Jelikož trestný čin „Týrání zvířat“ podle § 203 odst. 2 tr. zák. je úmyslným trestným činem, potom nedbalostním jednáním tento znak skutkové podstaty trestného činu po subjektivní stránce nemůže být naplněn. Uvedené jednání pak nelze posoudit jako trestný čin.“⁵⁰

S využitím obou judikátů NS ČR, ale i s přihlédnutím k praxi nižších soudů byla do rekodifikace trestního zákona do hlavy – trestné činy proti životnímu prostředí, naformulována skutková podstata týrání zvířat z nedbalosti. Zmíněné judikáty měly význam pro sjednocení rozhodovací praxe nižších soudů, přičemž byla posílena pozice ochrany životního prostředí (dříve se spíše akcentovala ochrana výkonu mysliveckého a rybářského práva).⁵¹

V souvislosti s rybářstvím je třeba vzpomenout i trestný čin „Ohrožení a poškození životního prostředí“ v § 181a a v § 181b TZ, dále trestný čin „Neoprávněného nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami“ podle § 181f, 181g a 181h TZ, ale také trestný čin „Šíření nakažlivé choroby u zvířat“ obsažený v § 191 trestního zákona. Protože ryby jsou v jistém smyslu majetkem (v soukromých rybářských revírech), tak připadá v úvahu i trestný čin „Krádeže“ stanovený v § 247 TZ.

⁴⁹ Srov. s morálním principem v preambuli zákona č. 246/1992 Sb., ve znění zákona 312/2008 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

⁵⁰ Usnesení NS **ČR 6 Tdo 468/2004**.

⁵¹ Stejskal, V. – Sobotka, M.: Právo životního prostředí v judikatuře českých soudů. In Jurisprudence č.2/2006.

Shrnutí:

Přestupku pytláctví se podle § 35 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích dopustí ten, kdo loví ryby kdekoliv a kdykoliv neoprávněně (tedy bez příslušného povolení). Nejde o toho, kdo loví ryby oprávněně (tedy s rybářským lístkem a povolenkou), ale porušuje při tom stanovené zásady výkonu rybářského práva (např. loví nepovoleným způsobem), to je pachatel tzv. rybářského přestupku podle § 30 odst. 1 zákona o rybářství. Ostatní přestupky v hlavě VII. rybářského zákona můžeme nazvat jako „jiné rybářské přestupky“. S rybářstvím souvisejí i přestupky v oblasti ochrany přírody, hygieny, vodního zákona, aj. Nově jsou v rybářském zákoně upraveny v § 31 správní delikty, kterých se na úseku rybářství dopustí právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba. Pro úplnost je třeba připomenout rozdíl mezi trestným činem pytláctví (§ 178a TZ) a přestupkem na úseku rybářství (§ 35 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích). Dopustí-li se pachatel neoprávněného lovu ryb, rozlišení spočívá v míře společenské nebezpečnosti jednání pachatele a dalším výrazným rozdílem je, že trestného činu se lze dopustit jen úmyslným jednáním, zatímco přestupku pytláctví i jednáním z nedbalosti.

Návrh nového trestního zákona počítá s vytvořením samostatné hlavy trestných činů proti životnímu prostředí, a to v hlavě VIII. Skutková podstata trestného činu „Pytláctví“ je v něm oproti současnému znění pozměněna.

4.6 Státní správa rybářství

Ústředním orgánem státní správy rybářství, s výjimkou území národních parků, kde je to **Ministerstvo životního prostředí ČR** a vojenských újezdů, kde je to **Ministerstvo obrany ČR**, je **Ministerstvo zemědělství ČR**. Dalšími orgány vykonávajícími státní správu rybářství jsou podle rybářského zákona **Obecní úřad obce s rozšířenou působností, městská část hlavního města Prahy určená statutem hlavního města Prahy, Krajský úřad v přenesené působnosti, Správy národních parků a Celní orgány**.

Ministerstvo zemědělství má například pravomoc vydávat prováděcí předpisy k zákonu o rybářství, vyhlašuje, mění a zrušuje rybářský revír, nachází-li se na území více krajů či na území, jímž probíhají hraniční vody. Stanovuje nebo upravuje závazné hospodářské ukazatele takového rybářského revíru a povoluje či odnímá na něm výkon rybářského práva, kontroluje evidenci o hospodaření a vyhlašuje a zrušuje chráněné rybí oblasti. Dále ustanovuje a odvolává rybářského hospodáře a jeho zástupce, projednává přestupky a správní delikty. Ministerstvo v rybářských revírech na území republiky vykonává dozor nad dodržováním ustanovení rybářského zákona a předpisů vydaných k jeho provedení, uděluje výjimky z dob hájení ryb,

nejmenší lovné míry, denní doby lovu a rybolovných metod na revírech a rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí vydanému krajským úřadem.

V souvislosti s ochranou přírody a krajiny je v národních parcích ústředním orgánem státní správy rybářství Ministerstvo životního prostředí ČR, které vyhlašuje, mění a zrušuje rybářské revíry, povoluje a odnímá výkon rybářského práva, také projednává přestupky a správní delikty. Mimo jiné vykonává dozor nad dodržováním ustanovení rybářského zákona, podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů. Ministerstvo životního prostředí ČR vykonává také dozor nad dovozem živých ryb a jiných vodních organismů chráněných ve smyslu mezinárodních dohod (CITES) do České republiky a nad jejich tranzitem přes Českou republiku.⁵²

Státní správa rybářství v národních parcích na územní úrovni je svěřena Správě národního parku. Ta na návrh uživatele rybářského revíru ustanovuje, odvolává a zrušuje rybářskou stráž a projednává přestupky a správní delikty. Výkon rybářského práva může být v určitých částech národního parku nebo na celém jeho území omezen nebo vyloučen orgánem ochrany přírody.

Ústředním orgánem státní správy rybářství na území vojenských újezdů je Ministerstvo obrany ČR. Má prakticky stejné pravomoci jako ministerstvo životního prostředí, zmíněné výše.

Krajský úřad v přenesené působnosti vyhlašuje, mění a zrušuje rybářský revír, který se nachází v obvodu jeho působnosti a povoluje na něm, popř. odnímá výkon rybářského práva. Také kontroluje evidenci o hospodaření a o dosažených hospodářských výsledcích a předává o tom hlášení ministerstvu. Vyhlašuje a zrušuje chráněné rybí oblasti a stanoví podmínky pro hospodaření na nich, na návrh uživatele rybářského revíru ustanovuje a odvolává hospodáře a jeho zástupce a rovněž vykonává dozor nad dodržováním ustanovení rybářského zákona a předpisů vydaných k jeho provedení a projednává přestupky a správní delikty.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností na návrh vlastníka nebo uživatele rybářského revíru ustanovuje, odvolává či zrušuje rybářskou stráž a také vydává a odebírání rybářské lístky.

Myslím, že by měl být do pravomoci obecního úřadu obce s rozšířenou působností přidán odstavec o dozoru či kontrolní činnosti při zarybňování, resp. plnění zarybňovacích plánů podle „dekretů“, a to fyzicky zaměstnancem tohoto úřadu. Poté by se o tomto písemně vyhotovoval protokol a ten se posílal na příslušný krajský úřad.

---

⁵² Ustanovení § 23 odst. 3 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

Shrnutí:

Pro rybářství jako lidskou činnost je nezbytné, aby byly stanoveny orgány státní správy rybářství a jejich kompetence. Orgány státní správy rybářství můžeme rozdělit na ústřední a územní. Jejich výčet je v předchozím výkladu. Právní úprava se nachází v §§ 19 – 25 rybářského zákona a snaží se přehledně popsat kompetence jednotlivých orgánů státní správy rybářství, i když jsou místy nejasné a duplicitní.

5 OCHRANA RYBÁŘSTVÍ

5.1 Rybářská stráž

Stěžejní otázky týkající se rybářské stráže jsou upraveny v zákoně o rybářství v hlavě IV., v prováděcí vyhlášce je pak podrobná úprava prokazování předpokladů pro výkon funkce, složení zkušební komise, obsah a rozsah zkoušky a její hodnocení.

Základním úkolem rybářské stráže je ochrana rybářství, kterou se rozumí ochrana ryb a jiných vodních živočichů před nepříznivými vlivy a před škodlivými zásahy lidí a ochrana rybářských zařízení. Činnost rybářské stráže nelze tedy zužovat pouze na kontroly, je-li ten, kdo loví, k tomu oprávněn a zda přitom dodržuje zásady řádného výkonu rybářského práva. Pokud by rybářská stráž zjistila ohrožení vodních živočichů či rybářských zařízení, podle povahy věci sama zakročí přiměřeným způsobem k odvrácení nebezpečí či odstranění negativních následků, nebo takové narušení oznámí příslušným správním orgánům nebo policii.

Rybářská stráž musí být ustanovena pro každý rybářský revír. Je povinen ji navrhnout uživatel rybářského revíru. K ochraně chovu ryb v rybnících a jiných rybochovných zařízeních je ten, kdo na nich hospodář, oprávněn (nikoli povinen) ji navrhnout. Rybářskou stráž ustanovuje obecní úřad obce s rozšířenou působností, jehož místní příslušnost se řídí trvalým pobytem osoby, která je na rybářskou stráž navrhována. Výkonem funkce rybářské stráže může být pověřena pouze fyzická osoba a není možné pověřit touto činností např. bezpečnostní agenturu.⁵³ Podmínky, které musí rybářská stráž splňovat, uvádí taxativně ustanovení § 14 odst. 2 zákona o rybářství. Může se jí stát fyzická osoba, která je starší 21 let, je bezúhonná, zdravotně způsobilá, prokázala znalost práv a povinností rybářské stráže a složila slib.

Práva a povinnosti rybářské stráže jsou uvedena v ustanovení § 16 a § 17 RZ. Jde o výčet taxativní a nepřipouštějí se rozšiřující výklady. Takové rozšíření pravomocí nemůže upravovat ani podzákonný předpis, natož pak předpis interní (Směrnice Rady ČRS, Stanovy ČRS apod.), ovšem ani třeba tzv. bližší podmínky výkonu rybářského práva stanovené uživatelem revíru. Rybářská stráž má právo i povinnost kontrolovat v obvodu své působnosti, všechny rybáře, tedy nejen ty, kteří přímo loví, ale i ty, co jsou na lovu, což není jedno a totéž. Na lovu je i ten rybář, který vyhledává místo k lovu, přechází po revíru apod.

⁵³ Šíma, A.: Rybářská stráž, Vydavatelství Rybář, s.r.o., Praha, 2007, str. 11.

Souhrn práv a povinností rybářské stráže tvoří její pravomoc. Strážný může:

- od osoby lovcí ryby nebo jiné vodní organismy (třeba plankton pro akvariijní rybky) žádat průkaz totožnosti, dále rybářský lístek a povolenku k lovu, zvláštní povolenku vydanou Ministerstvem zemědělství ČR či pověření rybníkáře,
- lovcímu odebrat rybářské nářadí a úlovky. Zákon neřeší, co s nimi, takže nezbyvá, než logicky dovodit, že rybářské nářadí je třeba odevzdat orgánům policie. Odebrané úlovky podle situace vrátit vodě, odevzdat je uživateli revíru či zvolit jiné vhodné řešení, např. ekologickou likvidaci. Jestliže se přistižená osoba nepřiměřeně brání a strážný není schopen splnění svých povinností zajistit vlastními silami a prostředky, požádá o pomoc a součinnost orgány policie,
- uložit blokovou pokutu, došlo-li k neoprávněnému lovu ryb na rybářském revíru nebo se dopustil tzv. rybářského přestupku, a obviněný z přestupku je ochoten ji zaplatit ihned nebo dodatečně,
- sepsat hlášení o přestupku na úseku rybářství (podle zákona o přestupcích) nebo přestupku rybářského (podle zákona o rybářství) a postoupit toto oznámení příslušnému správnímu orgánu (krajskému úřadu nebo ministerstvu) k projednání, pokud obviněný není ochoten blokovou pokutu zaplatit,
- hlášení o přestupku postoupit státnímu zastupitelství jako podnět k trestnímu stíhání pro trestný čin pytláctví. Toto učinit vždy, došlo-li k neoprávněnému lovu ryb mimo rybářský revír,
- jde-li o člena ČRS nebo MRS zaslat hlášení té MO, jejímž je členem (pokud zároveň zadržel povolenku, která byla vydána jiným uživatelem revíru než „mateřskou MO“, pak to v hlášení uvést,
- zadržet povolenku a do 5 pracovních dnů ji zaslat tomu, kdo ji vydal.⁵⁴

Pokud nelze totožnost lovcího zjistit, nemůže jej rybářská stráž předvést orgánům Policie ČR. Zde může pouze strážný požádat o pomoc a součinnost obecní či státní policie.

Rybářská stráž je oprávněna kontrolovat v revíru přechovávané úlovky (ve vezírcích, nádržích na ryby, apod.) i obsah rybářských lodí. Rybářská stráž však již nemá právo zastavovat nebo prohlížet dopravní prostředky a obsah přepravovaných zavazadel v bezprostřední blízkosti rybníků a rybářských revírů.

⁵⁴ Šíma, A.: Rybářská stráž, Vydavatelství Rybář, s.r.o., Praha, 2007, str. 79.

Podle ustanovení § 89 odst. 9 trestního zákona je rybářská stráž veřejným činitelem. Znamená to především podstatně zvýšenou ochranu členů rybářské stráže, posílení významu jejich činnosti, ovšem také výrazné zvýšení jejich odpovědnosti. Trestní zákon v souvislosti s výkonem této funkce obsahuje nejen ustanovení k ochraně veřejného činitele (zejména ve třetí hlavě, oddílu prvním, kde jsou uvedeny skutkové podstaty trestných činů proti výkonu pravomoci státního orgánu a veřejného činitele), ale rovněž i ustanovení o trestní odpovědnosti (hlava třetí, oddíl druhý, trestné činy veřejných činitelů).

Rybářská stráž vykonává svoji pravomoc v obvodu stanovené působnosti. Tento obvod jí stanoví obecní úřad obce s rozšířenou působností, který rybářskou stráž ustanovuje, a uvede jej ve služebním průkazu strážného. Obvod zahrnuje rybářské revíry či soustavy rybníků, na nichž se rybníkářsky hospodaří. Pokud by rybářská stráž uplatňovala svoji pravomoc mimo obvod, pro který byla ustanovena, jednalo by se o nezákonné jednání, které by mohlo být považováno za přestupek. Protože trestněprávní ochrana veřejného činitele je poskytována jen v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností, lze soudit, že strážný mimo stanovený obvod působnosti ochrany veřejného činitele nepožívá.⁵⁵

Úpravu odpovědnosti za škodu, k níž dojde při výkonu funkce rybářské stráže nebo v přímé souvislosti s ním, a to nejen za škodu způsobenou členovi rybářské stráže či osobě, která mu poskytla pomoc, ale i za škodu způsobenou členem rybářské stráže řeší § 18 RZ. Je-li způsobena rybářské strážní v souvislosti s výkonem funkce škoda na zdraví, náleží ji náhrada škody podle občanského zákoníku, stejně jako jde-li o náhradu škody na věcech. Náhradu škody poskytuje rybářské strážní obecní úřad obce s rozšířenou působností, který ji ustanovil. Jde-li o škodu způsobenou rybářskou strážní, postupuje se podle zákona č. 82/1998, o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Je to speciální úprava, která má přednost před úpravou obecnou podle občanskoprávních předpisů. Tato odpovědnost je založena na principu objektivním, tedy bez ohledu na zavinění.⁵⁶

V současné době již je v některých krajích České republiky profesionální rybářská stráž. Podle mého názoru by bylo vhodné vytvořit společné stráže na poli ochrany přírody, rybářství a případně i myslivosti s pravomocemi členů Policie ČR. Rybářská stráž stejně jako strážci ochrany přírody mají sice statut veřejných činitelů, ale mají kromě legitimování téměř nulové pravomoci, a tak i malou šanci zasáhnout proti osobám porušujícím zákon. Řešením by bylo vytvoření složky policie, do které by byli přijímáni například absolventi minimálně

⁵⁵ Šíma, A.: Rybářská stráž, Vydavatelství Rybář, s.r.o., Praha, 2007, str. 76.

⁵⁶ Šíma, A.: Rybářská stráž, Vydavatelství Rybář, s.r.o., Praha, 2007, str. 84.

středoškolského vzdělání se zaměřením na rybářství, lesnictví nebo ochranu přírody a zároveň by měli výcvik policie a její pravomoci. Největším problémem ale zřejmě bude otázka financí a personálního obsazení.

Zdrojem pro financování těchto policistů by například mohly být peníze vybrané za rybářské lístky. Myslím si, že přírodní bohatství vyžaduje, stejně jako majetek a zdraví občanů, důslednou ochranu. Současná spolupráce s policií je díky její malé odborné zdatnosti často problematická a rybářské strážce se někdy setkávají se skutečnými zločinci a nemají proti jejich chování žádné pravomoci.

Shrnutí:

Rybářská stráž slouží k zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva a chovu ryb v rybnících. Je povinen ji navrhnout uživatel rybářského revíru, subjekt hospodařící na rybochovném zařízení je oprávněn ji navrhnout. Rybářskou stráž ustanovuje, odvolává, zrušuje a stanovuje obsah působnosti obecní úřad obce s rozšířenou působností, ale platí si ji uživatel revíru. Má status veřejného činitele. Trestní zákon v souvislosti s výkonem této funkce obsahuje ustanovení k ochraně veřejného činitele (trestné činy proti výkonu pravomoci státního orgánu a veřejného činitele) a rovněž i ustanovení o trestní odpovědnosti (trestné činy veřejných činitelů).

Rybářská stráž, bohužel, nemá mnoho pravomocí. Nemá právo osobu podezřelou ze spáchání přestupku zadržet, ani ji vykázat z rybářského revíru či rybníku. Ideální by bylo založit složku Policie ČR zaměřenou na ochranu přírody, lesnictví a rybářství a současní strážníci by byli dobrovolní, něco jako dobrovolní hasiči.

5.2 Právní vztah rybářství a ochrany přírody

Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. a předpisy vydané k jeho provedení jsou zvláštními předpisy ve vztahu k zákonu o rybářství. V § 5 zákona o ochraně přírody a krajiny je popsána obecná ochrana rostlin a živočichů. Co se týká rybářství, je podstatné, že všechny druhy živočichů (ryb) jsou chráněny před zničením, poškozováním či odchycem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jejichž jsou součástí. Při porušení těchto podmínek ochrany je orgán ochrany přírody oprávněn zakázat nebo omezit rušivou činnost. To se však nevztahuje na zásahy při hubení živočichů upravené zvláštními

předpisy.⁵⁷ Ohrožené nebo vzácné druhy živočichů jsou navíc chráněny podle § 48 a § 50 zákona č. 114/1992 Sb. Zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat.

Fyzické a právnické osoby jsou povinny při provádění zemědělských, lesnických a stavebních prací, při vodohospodářských úpravách, v dopravě a energetice postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému zraňování nebo úhynu živočichů anebo ničení jejich biotopů, kterým lze zabránit technicky i ekonomicky dostupnými prostředky.⁵⁸

Záměrné rozšíření geograficky nepůvodního druhu živočicha do krajiny je možné jen s povolením orgánů ochrany přírody. Nepůvodní rybou a nepůvodním vodním organismem je geograficky nepůvodní nebo geneticky nevhodná anebo neprověřená populace ryb a vodních organismů, vyskytující se na území jednotlivého rybářského revíru v České republice méně než tři po sobě následující generační populace.

Vývoz a dovoz ohrožených živočichů chráněných mezinárodními úmluvami, kterými je Česká republika vázána, povoluje orgán ochrany přírody, s výjimkou vývozu a dovozu ohrožených druhů volně žijících živočichů, který je upraven zákonem č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, ve znění pozdějších předpisů.

Základními předpisy uplatňovanými v EU v oblasti ochrany přírody jsou směrnice EU č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (tzv. směrnice o ptácích) a směrnice EU č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (tzv. směrnice o stanovištích). Právě z těchto směrnic vyplývá povinnost vytvořit soustavu chráněných území NATURA 2000.

Členské státy jsou povinny vybrat nejhodnotnější území s výskytem vybraných rostlinných a živočišných druhů a přírodních stanovišť a zajistit jejich zákonnou ochranu. Komplexní ochrana lokalit soustavy NATURA 2000 je součástí horizontálního cíle udržitelného rozvoje politiky hospodářské, environmentální a sociální soudržnosti EU. Česká republika jako členská země Evropské unie byla povinna sladit národní právní předpisy s legislativou EU a naplnit

⁵⁷ Např. zákon č. 87/1987 Sb., o veterinární péči, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ Ustanovení § 5 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

všechny povinnosti, které z ní vyplývají. Jedním z nejdůležitějších závazků v oblasti životního prostředí je právě vytvoření soustavy NATURA 2000.⁵⁹

Soustava NATURA 2000 představuje jakýsi minimální společný základ územní ochrany přírody v rámci celé Evropské unie. Členské státy mají právo chránit i další území podle svých tradic, potřeb a především zachovalosti své přírody. Soustava NATURA 2000 tedy „národní“ ochranu přírody nenahrazuje, ale existuje paralelně, vhodné ji doplňuje a jednotlivá území se tak často překrývají.⁶⁰

Podle § 3 odst. 1 písm. p) zákona č. 114/1992 Sb. je NATURA 2000 celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat přírodní stanoviště a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit. Na území České republiky je NATURA 2000 tvořena již existujícími **ptačími oblastmi** a **evropsky významnými lokalitami**, které budou požívát po svém vyhlášení buď smluvní ochranu nebo budou chráněny jako zvláště chráněné území.

Jejím prostřednictvím se chrání nejvzácnější a nejvíce ohrožené druhy planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a také tzv. přírodní stanoviště, vyskytující se na území EU.

Podle směrnice o stanovištích jsou vybírána nejcennější území s výskytem vybraných typů přírodních stanovišť a území s výskytem druhů rostlin a živočichů uvedených v přílohách směrnice o stanovištích (tzv. oblasti zvláštní ochrany *Special Areas of Conservation* = SAC). Koordinací přípravy a sestavením návrhu národního seznamu byla pověřena Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Pro identifikaci a výběr lokalit (populací) předmětných druhů mihulí a ryb byly použity ověřené informace o výskytu od roku 1995. Využity byly především údaje a poznatky odborníků - ichtyologů a územních svazů ČRS a MRS.

Otázkou by mohlo být, jak souvisí NATURA 2000 a rybářství. Z hlediska ryb a mihulovců je zásadním předpisem směrnice o stanovištích. V příloze této směrnice je uvedeno celkem 13 druhů ryb a mihulovců žijících na území České republiky. **Druhy uvedené v příloze II směrnice o stanovištích a vyskytující se v ČR:**

bolen dravý (*Aspius aspius*), drsek menší (*Zingel streber*), drsek větší (*Zingel zingel*), hořavka duhová (*Rhodeus sericeus*), hrouzek běloploutvý (*Gobio albipinnatus*), ježdík žlutý (*Gymnocephalus schraetzer*), losos obecný (*Salmo salar*), mihule potoční (*Lampetra planeri*), mihule ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*), piskoř pruhovaný (*Misgurnus fossilis*), sekavec

⁵⁹ www.ochranaprirody.cz, AOPK, 2001: NATURA 2000, Otázky a odpovědi. AOPK ve spolupráci s MŽP ČR.

⁶⁰ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí. 2.vydání. C.H.Beck Praha, 2007, str. 359.

písečný (*Cobitis taenia*), sekavčík horský (*Sabanejewia balcanica*), vranka obecná (*Cottus gobio*).

Seznam druhů ryb v zájmu evropských společenství, vyskytujících se na území České republiky podle vyhlášky č. 166/2005 Sb.:

bolan dravý (*Aspius aspius*), drsek menší (*Zingel streber*), drsek větší (*Zingel zingel*), hořavka duhová (*Rhodeus sericeus amarus*), hrouzek běloploutvý (*Gobio albipinnatus*), hrouzek Kesslerův (*Gobio kessleri*), ježdík dunajský (*Gymnocephalus baloni*), ježdík žlutý (*Gymnocephalus schraetzer*), losos obecný (*Salmo salar*), mihule potoční (*Lampetra planeri*), mihule říční (*Lampetra fluviatilis*), mihule ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*), ostrucha křivočará (*Pelecus cultratus*), piskoř pruhovaný (*Misgurnus fossilis*), sekavčík horský (*Sabanejewia aurata balcanica*), sekavec sp. (*Cobitis sp.*), vranka obecná (*Cottus gobio*).

Z výše uvedeného přehledu je zřejmé, že výběr druhů se do značné míry překrývá s výběrem druhů chráněných podle naší národní legislativy (zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a jeho prováděcí vyhláška č. 166/2005 Sb.).

Problémy mohou vznikat při ochraně druhu, který je v konkrétním státě běžně rozšířený a přesto musí být splněny podmínky jeho ochrany. V ČR se to týká konkrétně bolana dravého. Obecného rozšíření tohoto druhu u nás bylo dosaženo vysazováním, ve většině případů se tedy nejedná o původní populace. V případě bolana je proto vybráno několik lokalit s alespoň částečným přirozeným rozmnožováním s argumentací, že většina populací je závislá na umělém vysazování.⁶¹

Shrnutí:

Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů chrání všechny druhy živočichů (ryb) před zničením, poškozováním či odchycem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jejichž jsou součástí. Základními předpisy uplatňovanými v EU v oblasti ochrany přírody jsou směrnice EU č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (tzv. směrnice o ptácích) a směrnice EU č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (tzv. směrnice o stanovištích). Z hlediska ryb a mihulovců je zásadním předpisem směrnice

⁶¹ Dušek, M.: Příprava soustavy Natura 2000 pro ryby a mihulovce. Sborník Myslivost, rybnářství a Natura 2000. Veronica, Šlapanice: str. 15-21.

o stanovištích. Chráněné druhy podle naší národní legislativy lze najít ve vyhlášce č. 166/2005 Sb., kterou se provádí zákon o ochraně přírody a krajiny.

5.3 Související otázky vztahu rybářství a ochrany životního prostředí

V samotném rybářském zákoně je v § 12 ve 12 odstavcích upravena ochrana rybníkářství a výkonu rybářského práva. Rybníkářství a výkon rybářského práva nesmí být v rozporu se zvláštními právními předpisy. Rybníkář a uživatel rybářského revíru jsou povinni hospodařit tak, aby nedocházelo ke zhoršení jakosti vod a aby neporušovali právem chráněné zájmy jiných osob. Dále jsou povinni hospodařit tak, aby nebyla ohrožena rybí obsádka, zarybnění navazujícího rybářského revíru a rybníkářství přímo navazující na revír. Osoba nakládající s povrchovými vodami je povinna nenarušovat ochranu ryb a vodních organismů, popřípadě zdrojů jejich potravy. Každý si musí počínat tak, aby nedocházelo ke zbytečnému ohrožování, zraňování nebo rušení ryb, vodních organismů a poškozování jejich životních podmínek.⁶² Je zakázáno poškozovat nebo ničit rybářská zařízení nebo jejich části, nebo zařízení určená k jejich ochraně, označení nebo vybavení.

Je nutno upozornit na možnost poskytnutí finančních prostředků k úhradě nákladů na opatření ve veřejném zájmu, které mají souvislost s ochranou životního prostředí. Jedná se zejména o podporu mimoprodukčních funkcí rybníků a malých nádrží, obnovy a udržování původních druhů ryb zajišťující přírodní rozmanitost, výstavby a rekonstrukce zvláštních rybochovných zařízení či výstavby rybích přechodů. Stát je poskytuje rybníkářům, správcům vodních toků, vlastníkům vodních děl nebo uživatelům rybářských revírů. Na finanční nárok ovšem není právní nárok.

S rybářstvím úzce související jsou i **ustanovení vodního zákona** č. 254/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Protože různá vodní díla mohou rybám způsobit značnou újmu, musí být při povolování vodních děl, jejich změn, změn jejich užívání a jejich odstraňování zohledněna ochrana vodních a na vodu vázaných ekosystémů. Tato vodní díla nesmějí vytvářet bariéry pohybu ryb a vodních živočichů v obou směrech vodního toku. To ovšem neplatí v případech, jde-li o rybníky nebo vodní nádrže pro chov ryb nebo stavby k hrazení bystřin a strží, vyžaduje-li to ochrana před povodněmi nebo jiný veřejný zájem, nebo kdy pohyb ryb a vodních živočichů v obou směrech vodního toku nelze zajistit z důvodu technické neproveditelnosti nebo neúměrných nákladů.⁶³ Tam, kde je to účelné, by měly být budovány rybí přechody. **Rybí přechod** je umělá stavba na vodním toku, která slouží k zprůchodnění vodního toku a má zajistit

⁶² Ustanovení § 12 odst. 9 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

⁶³ Ustanovení § 15 odst. 6 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon).

rybám jejich přirozený pohyb při migraci. Přejechy se staví jako součást jiných vodních děl na toku (jezy, malé vodní elektrárny, plavební komory), které by samy o sobě tok přehradily bez možnosti průchodu ryb. Hlavním důvodem výstavby přechodů je zachování života v řekách.

Jako základní požadavek pro návrh přechodu je nutno znát skladbu ryb, které žijí v konkrétní řece. Musíme také znát zákonitosti jejich migrací a nároky na průchodnost toku. Už v návrhu se přizpůsobuje hydrologickým podmínkám, které jednotlivé druhy ryb potřebují (výška hladiny, rychlost proudění, sklon).

Ryba, která plave proti směru proudu musí v pořádku překonat překážku, kterou je rozdíl hladin dolní a horní vody, proto je nutno nasměřovat ji k přechodu. K tomu se používá tzv. vábící proud vytékající z přechodu. Aby ho ryba postřehla a plula v něm co nejdříve, je potřeba, aby tento vodní proud od přechodu pronikal co nejdál do dolní vody. Hladina vody v přechodu musí celoročně být na určité minimální výšce, kterou ryby potřebují. Výstup z přechodu do horní vody nesmí být nijak blokován (např. česlemi, mřížemi), aby ryby nebyly dezorientovány a mohly pokračovat ve své cestě.

Podle konstrukce rozeznáváme přechody přírodě blízké (balvanité prahy, balvanité skluzy, zdrsnělé rybí rampy, odtokové kanály, tůňové rybí přechody), technické (komůrkový, šterbinový, plavební komory a rybí výtahy) a kombinované s prvky obou předchozích skupin. Rybí přechod může také být hodnotným krajinným prvkem.

Dále je třeba vody chránit zejména před znečišťováním, vypouštěním odpadních vod a závadných látek. Proto je v § 35 vodního zákona obsaženo, že vláda stanoví nařízením povrchové vody, které jsou nebo se mají stát trvale výhodnými pro život ryb a dalších vodních živočichů, s rozdělením na vody lososové a kaprové, ukazatele a hodnoty přípustného znečištění těchto vod, způsob zjišťování a hodnocení stavu jejich jakosti a program snížení znečištění těchto vod.

Při obecném nakládání s povrchovými vodami se nesmí ohrožovat jakost nebo zdravotní nezávadnost vod, narušovat přírodní prostředí, zhoršovat odtokové poměry, poškozovat břehy, vodní díla a zařízení, zařízení pro chov ryb a porušovat práva a právem chráněné zájmy.⁶⁴

Pro podporu života ryb je důležité i ustanovení § 35 odst. 3 zákona 254/2001 Sb., které zakazuje vypouštět ryby a ostatní vodní živočichy nepůvodních, geneticky nevhodných a neprověřených populací přirozených druhů do vodních toků a vodních nádrží bez souhlasu příslušného vodoprávního úřadu. **Nepůvodní rybou a nepůvodním vodním organizmem je**

⁶⁴ Ustanovení § 6 odst. 3 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon).

geograficky nepůvodní nebo geneticky nevhodná anebo neprověřená populace ryb a vodních organismů, vyskytující se na území jednotlivého rybářského revíru v České republice méně než tři po sobě následující generační populace.⁶⁵

Vyvstává otázka, zda patří pstruh duhový do našich vod. Do přehradních nádrží, zatopených pískoven, rybníků, popřípadě do těch úseků pstruhových revírů, které jsou znehodnoceny výše položenými rybníky nebo nádržemi, v tom případě ano. Prostě všude tam, kde vlivem člověka došlo k poškození původního ekosystému a nově nastolené podmínky nejsou vyhovující pro pstruha obecného potočního, je smysluplné vysazovat méně náročného nepůvodního pstruha duhového. Ve velkých nádržích jako je třeba Lipno se pak může vytvořit i relativně divoká populace a takové ryby jsou následně i mnohem důstojnějšími soupeři rybářů. Naopak tam, kde má tok přirozený charakter a hydrologické podmínky umožňují existenci stabilní populace pstruha obecného potočního, je vysazování pstruha duhového velmi necitlivý zásah, který jen podkopává životaschopnost populací pstruha obecného potočního i jiných druhů ryb.

Shrnutí:

S rybářstvím úzce související jsou i ustanovení vodního zákona č. 254/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Různá vodní díla mohou rybám způsobit značnou újmu, proto musí být při povolování vodních děl, jejich změn, změn jejich užívání a jejich odstraňování zohledněna ochrana vodních a na vodu vázaných ekosystémů. Dále je třeba vody chránit zejména před znečišťováním, vypouštěním odpadních vod a závadných látek.

Pro podporu života ryb je důležité i ustanovení § 35 odst. 3 zákona 254/2001 Sb., které zakazuje vypouštět ryby a ostatní vodní živočichy nepůvodních, geneticky nevhodných a neprověřených populací přirozených druhů do vodních toků a vodních nádrží bez souhlasu příslušného vodoprávního úřadu.

5.4 Právní možnosti rybářů v případech škod na rybách

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb., v platném znění, obsahuje základní prevenční povinnost a to v § 415: „Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví a na majetku, na přírodě a na životním prostředí.“ Občanský zákoník odlišuje škody na majetku a na zdraví od škody na životním prostředí, ale v žádném svém dalším ustanovení již kategorii škody na životním prostředí neupravuje, což je zjevně nedostatkem. Dalším omezením využitelnosti institutu škody a její náhrady podle občanského práva je skutečnost, že je v zásadě aplikovatelný

⁶⁵ Ustanovení § 2 písm. s) zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

jen na škody na těch složkách životního prostředí, které jsou současně věcmi v právním slova smyslu a někdo konkrétní je vlastní.⁶⁶

Z důvodů omezenosti použití institutu náhrady škody a její náhrady pro odčiniování ztrát na životním prostředí byl do českého práva zákonem č. 17/2004 Sb., o životním prostředí, zaveden nový pojem ekologické újmy. Ta je definována v § 10 tohoto zákona jako „ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti“. Ekologická újma je tedy koncipována jako imateriální ztráta, která může vznikat jak z jednání protiprávního, tak i po právu.⁶⁷ Ekologická újma je újmou nejen ve smyslu materiálním a ekonomickém, ale zejména biologickém a může vznikat i na složkách životního prostředí, které nemohou být či nejsou vlastněny. Na tyto případy myslí zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů.

Zákon o rybářství upravuje odpovědnost za škodu způsobenou osobami oprávněnými k výkonu rybářského práva při dovoleném vstupu na pobřežní pozemky. Podle § 11 odst. 8 zákona o rybářství mohou uživatel rybářského revíru, rybářský hospodář a jeho zástupce, držitel povolenky k lovu a rybářská stráž při výkonu rybářského práva vstupovat na pobřežní pozemky, pokud na ně není vstup zakázán z důvodu obecného zájmu. Jsou však povinni nahradit škodu, kterou při tom způsobí. Zákonodárce zákaz vstupu na pozemky, které jsou trvale oploceny a ohrazeny do zákona nezařadil. Majitel pozemku má podle § 151o odst. 1 občanského zákoníku věcné břemeno, které ho omezuje ve prospěch někoho jiného tak, že je povinen něco trpět, něčeho se zdržet, nebo něco konat. Strpět průchod (všech) osob podél vodního toku musí majitel pozemku také podle § 50 písm. g) vodního zákona. To neplatí na pozemcích v intravilánu obce (řeší stavební zákon) a na oplocených pozemcích. Oplocení je ale možné jen na základě rozhodnutí vodoprávního a stavebního úřadu, protože oplocení může být překážkou, jež může zhoršit průběh případné povodně.

Rovněž ustanovení § 63 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny stanoví, že každý má právo na volný průchod krajinou přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby, pokud tím nezpůsobí škodu na majetku či zdraví jiné osoby a nezasahuje-li do práv na ochranu osobnosti či sousedských práv (nevztahuje se na zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k faremním chovům zvířat a orná

⁶⁶ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí. 2.vydání. C.H.Beck Praha, 2007, str. 83.

⁶⁷ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí. 2.vydání. C.H.Beck Praha, 2007, str. 85.

půda, louky a pastviny jsou z oprávnění vyloučeny v době, kdy může dojít k poškození porostů či půdy nebo při pastvě dobytka.

Vodní zákon ani zákon na ochranu přírody a krajiny nelze na průchod k vodě k výkonu rybářského práva použít, neboť zákon o rybářství právo vstupu na pozemky upravuje sám a jako speciální právní úprava (*lex specialis*) je tak nadřazen obecné právní úpravě. Majitel pozemku je povinen, na základě § 11 odst. 8 zákona č. 99/2004 Sb. a podle § 151o odst. 1 občanského zákoníku, strpět vstup rybáře na vlastní pozemek k výkonu rybářského práva. Proto lze, podle mého názoru, výkon rybářského práva vykonávat i za „plotem“. Samozřejmě v případech, kdy dojde ke sporu je třeba postupovat případ od případu.

Zákon o ochraně přírod a krajiny upravuje celou řadu vztahů mezi státem a vlastníkem, resp. práv a povinností vlastníka vyplývající ze zákona. Ustanovení § 58 odst. 1 zákona o ochraně přírod a krajiny stanoví povinnost každé osoby při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající z tohoto zákona. V ustanovení § 58 odst. 2 až 7 je zakotven režim náhrady újmy za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření. Nárok na finanční náhradu mají vlastníci a nájemci rybníků s chovem ryb nebo vodní drůbeže. Zákon zakládá oprávnění vlastníků či nájemců určitých pozemků požádat o náhradu za omezení výkonu vlastnického práva nebo užívacího práva z důvodu ochrany přírody a krajiny. Právní úprava je také obsažena v prováděcí vyhlášce 432/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření, vzor a uplatnění nároku. Finanční náhradu nelze poskytnout současně vlastníkovi a nájemci téhož pozemku. Požádají-li včas oba, poskytnete se finanční náhrada pouze vlastníkovi pozemku. Nárok na finanční náhradu náleží vlastníku rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže nebo nájemci, který tyto pozemky oprávněně užívá, též v případě, že mu vznikne nebo trvá újma v důsledku omezení vyplývajícího z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Náhrada újmy se neposkytne za omezení vyplývající z opatření uložených v důsledku nesplnění povinností stanovených tímto zákonem nebo jeho prováděcími předpisy.

Za škodu způsobenou na rybí obsádce v rybářském revíru nebo na rybníku nebo ve zvláštních rybochovných zařízeních odpovídá osoba, která ji způsobila. K vymáhání škody je oprávněn uživatel rybářského revíru nebo rybníkař.⁶⁸ V případě ryb žijících v rybářských revírech jde obdobně jako u zvíře o „věc ničící“ (*res nullius*), nejde o vlastnictví konkrétní osoby, a nevzniká tedy škoda žádnému vlastníku. Odstavec 11 svým ustanovením: „za škodu na

⁶⁸ Ustanovení § 12 odst. 11 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

rybářském revíru“ z mého pohledu postrádá smysl a odporuje rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 540/2003 ze dne 29.4.2004.

Škody na rybách mohou být způsobeny i vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů.⁶⁹ V těchto případech se uplatní zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech. Jedná se o škody, které mohou způsobit pouze jedinci vybraných, zákonem výslovně stanovených, druhů zvláště chráněných živočichů, jejichž stavy není možné regulovat v rámci výkonu práva myslivosti. Konkrétně se jedná o bobra evropského, vydra říční, kormorána velkého, losa evropského, medvěda hnědého, rysa ostrovida a vlka. Zákon vyžaduje po vlastnících provedení řady preventivních opatření, aby se minimalizovalo nebezpečí vzniku škody a aby v případě, že ke škodě skutečně dojde, bylo možné náhradu přiznat. Jedná se o podmínky technické, časové, prostorové i osobní. Škodu způsobenou *vis maior*, hradí poškozeným stát, a to jen za současného splnění řady materiálních i procesních podmínek. Nehradí se veškeré škody, ale jen škody na životě a zdraví fyzických osob a na rybách. Hradí se v zásadě skutečná a prokázaná škoda, výjimečně i ušlý zisk či škoda stanovená paušálně.⁷⁰

Další možnost náhrady škod na rybách je obsažena v ustanovení § 29 odst. 2 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů. Osoba, která způsobí při provozní činnosti⁷¹ ztrátu podzemní vody nebo podstatní snížení odběru ve zdroji podzemních vod, popřípadě zhoršení jakosti vody v něm, je povinna nahradit škodu, která tím vznikla tomu, kdo má povoleno odebírat podzemní vodu z tohoto vodního zdroje, a dále provést podle místních podmínek potřebná opatření k obnovení původního stavu. Náhrada spočívá v opatření náhradního zdroje vody. Není-li to možné nebo účelné, je povinna poskytnout jednorázovou náhradu odpovídající snížení hodnoty tohoto nemovitého majetku, s jehož užíváním je povolení spojeno. Ve sporech o náhradu škody nebo o její výši rozhoduje soud. Nejsou tím dotčeny obecné předpisy o náhradě škody.

⁶⁹ Blíže v kapitole 5.5 této diplomové práce.

⁷⁰ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí. 2. vydání. C.H.Beck Praha, 2007, str. 396.

⁷¹ Ustanovení § 420a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Shrnutí:

Na rybách, které jsou chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách lze uplatňovat poskytnutí náhrady škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy podle zákona č. 115/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Další právní možností rybářů je poskytnutí náhrady újmy za ztížení zemědělského hospodaření podle zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Náhrady škod se řídí i ustanoveními zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů a ustanoveními o odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku. Do budoucna by se mohlo uvažovat o změně - definovat rybu jako vlastnictví uživatele revíru se všemi právními důsledky (vymáhání škod), neboť při současném stavu právní úpravy nemají rybáři na rybářských revírech prakticky žádné možnosti při náhradě škod na rybách.

5.5 Náhrada škody způsobené vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů

K problémům, jejichž dopady na sektor rybářství doléhají stále větší měrou, bezesporu patří škody způsobované rybožravými predátory. Kormorán velký, volavka popelavá, vydra říční a v poslední době i norek (norek americký, *Mustela vison*, norek evropský, *Mustela lutreola*) devastují rybí osádky v rámci celé České republiky (včetně volných vod a ohrožených či chráněných druhů ryb). Kormorán velký (*Phalacrocorax carbo L.*) a vydra říční (*Lutra lutra L.*) patří podle naší legislativy k zvláště chráněným živočichům.

Kormorán velký je téměř výlučně rybožravý. V jeho jídelníčku se vyskytují prakticky všechny ryby, které se vyskytují v oblasti rozšíření kormoránů. Za rybami se ptáci při lovu potápějí. Když rybu uloví, vyplují s ní na povrch, kde ji vcelku polykají - hlavou napřed. Denní spotřeba ryb je zhruba 300-500 g a velikost ryb je asi 20- 25 cm. **Volavka popelavá** je především rybožravý pták, i když se živí také obojživelníky, plazy a na polích ve velké míře i drobnými hlodavci. Může tedy působit škody v rybníkářství, hlavně na plůdkových a násadových rybnících nebo rybářům hospodařícím na vodních tocích. **Vydra říční** se živí především rybami. Při „rybaření“ není vybíravá. Uloví zpravidla tu rybu, kterou může chytit s vynaložením co nejmenší námahy. Nejoblíbenější pochoutkou jsou pro vydry úhoři. Mimo ryb se vydra živí jakoukoli jinou dosažitelnou potravou, například raky, vodním hmyzem, žábami či vodními ptáky. **Norek americký** brání návratu původního v České republice vyhubeného norka evropského.

Ve spektru potravy kormorána jsou zastoupeny téměř všechny druhy ryb. Přirozeně dává přednost těm, které lze ulovit „pohodlněji“. Mezi takové patří například síhovitě ryby (u nás

maréna či peled⁷²); ty se pohybují těsně pod hladinou rybníka, a jsou proto snáze ulovitelné. I proto je rybníkáři téměř přestali chovat, neboť jimi jen krmili tyto predátory. Ochranařsky paradoxně pak vyznívá skutečnost, že kormoráni zcela bez omezení loví i druhy ryb jinak ve volných vodách přísně chráněné, mající minimálně tentýž statut jako ptáci sami. Škody na rybách, vznikající predací aktivitou kormorána, nejsou způsobeny jen přímou konzumací ryb, ale také jejich zraňováním a stresováním při predacím útoku spojeným pak s jejich následným úhynem (navíc tyto úhyny už nejsou započítávány do registrovaných škod).

V poslední době došlo ke škodám na rybách i díky rychle stoupajícím počtům vyder. Tento predátor je přísně chráněný a proti jeho predacnímu tlaku nelze aplikovat žádná opatření. Je ale nesporné, že v regionech, kde se vyskytují početnější populace vydry, dochází k výrazným škodám na obsádkách ryb v rybnících i tocích (zde zejména pak na cenných druzích, jako je pstruh potoční či lipan). Za škody způsobené na rybách se přitom vyplácí jen minimální státní finanční kompenzace.⁷²

Právo na svou existenci má nesporně každý živočich – ryba stejně jako její predátor. To je mimo veškerou pochybnost. Mimo pochybnost je ovšem i fakt, že přemnožený predátor, který se vymkl kontrole reprodukce, může působit jako činitel nejen decimující přirozenou rovnováhu v přírodě, ale způsobující i ekonomické škody přesahující jakoukoliv tolerovanou únosnost. Platí to plně pro rybožravé predátory, z nichž zejména chráněný kormorán je nejen u nás, ale v celé Evropě předmětem ohnivých diskusí a vášnivých sporů mezi ochránci zvířat a rybáři (a to jak chovateli, tak rybářskými hospodáři na volných vodách).

Od počátku osmdesátých let 20. století začaly stavy kormorána meziročně narůstat o desítky procent. Přirozeně se to začalo viditelně projevovat na populacích ryb v tocích stejně jako na obsádkách chovaných ryb. Klasické obranné prostředky nepomáhaly; sítě překrývající vodní hladinu mohly být využity jen v intenzivních chovech s malými nádržemi, plašení (především plynovými děly) působilo jen dočasně, v některých zemích povolený limitovaný odstřel neměl žádný efekt, neboť za zastřeleného jedince ihned nastoupil další. Dnes už se evropská populace kormorána vyšplhala na zhruba dva miliony jedinců, kteří denně zkonzumují neuvěřitelných **1000 tun ryb**.

Vážná je i situace v samotné České republice. Podle statistiky Rybářského sdružení ČR a Českého rybářského svazu bylo na jejich objektech v roce 2007 registrováno 660 kormoránů hnízdící populace a 20 tisíc jedinců tažné populace (stav na úrovni celé ČR by byl vyšší). Navíc

⁷² www.rybadomaci.cz

byl zjištěn výskyt 17,5 tisíce volavek a minimálně dvou tisíce vyder. Celkové škody na rybách způsobené těmito třemi rozhodujícími predátory v komentovaném roce u těchto dvou seskupení (Rybářského sdružení a Českého rybářského svazu) činily 234,5 milionů korun.⁷³ Členům samotného Rybářského sdružení, jejichž škody dosáhly celkové výše 120,5 milionů korun, byla státními orgány vyplacena kompenzační náhrada jen na úrovni 25,5 milionů korun. Organizacím Českého rybářského svazu nejsou náhrady za způsobené škody na rybách ze zákona přiznány. Z celkového objemu škod způsobených v České republice rybožravými predátory připadá na kormorána zhruba 70 %, na vydru 23 % a na volavku 5 %.

Dosud jdou tyto škody v převážné míře k tíži chovatelů ryb. Efektivní řešení, a to nejen v České republice, ale i v dalších evropských zemích, zatím bohužel neexistuje. Radikální změnu, především v přístupu k přemnoženým kormoránům, však připravuje Evropská unie.⁷⁴

Vzhledem k tomu, že individuální, tzv. národní opatření k limitaci počtu kormoránů selhávají (populace tohoto dravce je skutečně evropsky „globalizována“, neboť hranice států ji v jejich přesunech nikterak neomezují), vložila se v poslední době do řešení problému Poradní rybářská komise při FAO. Navrhla vytvořit a realizovat panevropský program managementu kormorána, formulovaný jak pro potřeby rybníkářství ve volných vodách (komerční a rekreační rybolov, management a ochrana rybníkářského prostředí), tak z pohledu akvakultury. Všichni, kteří program připravují, se shodují na tom, že potřeba redukce počtu kormoránů je nezbytností. Shoda zatím nepanuje v tom, jak vysoká by tato redukce měla být. Nejčastěji zmiňované hranice se pohybují mezi 10 % stávajících počtů a stavem ptáků, jaký byl v roce 1995. Panevropský program dostal podporu i rybářského výboru Evropské komise stejně jako Evropské aliance sportovních rybníkářů, vstřícné hlasy ve prospěch jeho přijetí zaznívají i z Evropského parlamentu.

Má člověk právo regulovat počet volně žijících zvířat? Dnes v době módního environmentalismu je jakákoliv podobná snaha považována pomalu za těžký zločin, bez ohledu na reálný stav věcí. A tak zatím stohlavá hejna stěhovavých ptáků decimují chovné rybníky, aniž by proti tomu bylo možné zasáhnout. Nelze se pak divit rybníkářům, že požadují, aby byl povolen částečný odstřel.

Vzhledem k tíživé situaci v oblasti škod, působených rybožravými predátory, a za účelem snížení jejich počtu existují jednotlivé postupy, jak žádat orgány státní správy o povolení k lovu těchto predátorů.

⁷³ Viz Přílohy, Tabulka 1 a 2, str. 94.

⁷⁴ Návrh o vypracování evropského plánu na regulaci populace kormoránů s cílem snížit rostoucí škody, které kormoráni způsobují rybníkářství, rybolovu a akvakultuře.

V případě kormorána velkého lze požádat příslušný krajský úřad, jako orgán ochrany přírody, o vydání správního rozhodnutí, kterým bude udělena výjimka ze zákazu zvláště chráněného ohroženého druhu živočicha podle § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Pro odůvodnění žádosti je možno využít například důvodu uvedeného v ustanovení § 56 odst. 3 písm. d) zákona o ochraně přírody a krajiny, tj. zájem na předcházení závažným škodám v rybářském hospodářství. Jako podklady pro žádost je nutno zpracovat vlastní názor „na vyhodnocení stavu místní populace“ (§ 5b odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny). Podkladem pro žádost by měly být samozřejmě ekonomické rozbory (škody, omezení chovu určitých druhů ryb, apod.), dosavadní přijatá opatření k zábraně škod, poukázání na využívání náhradních přírodních lokalit kormoránem. Žádost je nutno také zdůvodnit tím, že neexistuje jiné uspokojivé řešení vzniklé situace. Dále je nutno v žádosti uvést, že veřejný zájem na regulaci početních stavů kormoránů velkých výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody (§ 56 odst. 1). Toto odůvodnění je také nutno podložit konkrétními argumenty.

Po vydání výjimky z ochranných podmínek zvláště chráněného druhu živočicha požádat orgán státní správy myslivosti o udělení povolení k lovu směřující ke snížení stavů kormorána velkého podle § 39 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Příslušným orgánem státní správy myslivosti je obecní úřad obce s rozšířenou působností (§ 60 zákona o myslivosti). Přílohou žádosti bude kopie rozhodnutí orgánů ochrany přírody o udělení výjimky z ochranných podmínek zvláště chráněného druhu živočicha.

K povolení odstřelu volavky popelavé je třeba požádat příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností, jakožto orgán ochrany přírody, o vydání správního rozhodnutí, kterým bude stanoven odchýlný postup od zákazů stanovených pro ochranu volně žijících ptáků (§ 5b odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění předpisů pozdějších). Pro odůvodnění žádosti je možno využít například důvodu uvedeného v ustanovení § 5b odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny, tj. zájem na prevenci závažných škod v rybářství. Jako podklady pro žádost je nutno zpracovat vlastní názor „na vyhodnocení stavu místní populace“ (§ 5b odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny). Podklady pro žádost by měly být samozřejmě ekonomické rozbory (škody, omezení chovu určitých druhů ryb, veterinární problematika, apod.), dosavadní přijatá opatření k zábraně škod, poukázání na využívání náhradních přírodních lokalit volavkami. Žádost je nutno také zdůvodnit tím, že neexistuje jiné uspokojivé řešení a populace daného druhu bude udržena v příznivém stavu z hlediska ochrany. (§ 56 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny)

Po stanovení odchylného postupu od zákazů stanovených pro ochranu volně žijících ptáků požádat orgán státní správy myslivosti o udělení povolení k lovu směřujícího ke snížení stavů volavky popelavé podle § 39 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Příslušným orgánem státní správy myslivosti je obecní úřad obce s rozšířenou působností (§ 60 zákona o myslivosti). Přílohou žádosti bude kopie rozhodnutí orgánů ochrany přírody o udělení výjimky, kterou bude stanoven odchylný postup od zákazů stanovených pro ochranu volně žijících ptáků.

Norek americký je považován podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, za druh zavlečeného živočicha, který je v naší přírodě nežádoucí. Do výčtu zvěře ale však není norek americký zařazen. Oprávnění usmrcovat tohoto živočicha má pouze myslivecká stráž. Další omezující podmínky pro lov tohoto živočicha, jako je doba hájení a doba lovu, způsoby a podmínky lovu, nejsou stanoveny. Bohužel, novelou zákona o myslivosti č. 59/2003 Sb. pod bodem 23 bylo zrušeno oprávnění k lovu norka amerického pro další osobu, kterou byl myslivecký hospodář. Možnosti udělení výjimek pro další osoby zákon o myslivosti neobsahuje.⁷⁵

Podle zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů, není z právního hlediska možné poskytovat náhrady škod za škody způsobené vydrou říční nebo kormoránem velkým na rybách v rybářských revírech.

Definice pojmu „ryby“ uvedená v ustanovení § 2 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb. byla jeho novelou č. 130/2006 Sb. rozšířena o „ryby v rybářských revírech“, a to oproti dosavadnímu znění, které za ryby pro účely tohoto zákona považovalo pouze ryby chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách, tzn. pouze ryby chované v uzavřených objektech. Doplnění definice o ryby chované v rybářských revírech s cílem rozšířit poskytování náhrad i na ryby volně žijící ve vodních tocích je v přímém rozporu s účelem a smyslem zákona č. 115/2000 Sb., podle kterého [§ 2 písm. b)] stát poskytuje pouze náhrady za škody na majetku osob a škody na životě nebo zdraví fyzických osob. V případě ryb žijících v rybářských revírech jde obdobně jako u zvěře o „věc ničí“ (*res nullius*), nejde o vlastnictví konkrétní osoby, a nevzniká tedy škoda žádnému vlastníku. Vlastnické právo k rybám vzniká v tomto případě až jejich ulovením. Zákon č. 115/2000 Sb. v souladu s čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, který zakotvuje poskytování náhrad pouze za omezení vlastnického práva nebo přímo za vyvlastnění, umožňuje poskytování náhrad škod jen u ryb v uzavřených objektech, kde lze prokázat vlastnictví k nim.

⁷⁵ Pramen: Rybářské sdružení České republiky.

Právní úprava obsažená v zákoně o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy zcela koresponduje se zákonem č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, který v ustanovení § 2 písm. f) rozumí výkonem rybníkářského práva činnost v rybníkářském revíru spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů. I podle zákona o rybníkářství tedy vlastnické právo k rybám vzniká až jejich ulovením (tj. odnětím z rybníkářského revíru).

Zákon o rybníkářství obsahuje speciální úpravu týkající se náhrady škody způsobené na rybách obsádky v rybníkářském revíru nebo na rybníku nebo ve zvláštních rybníkářských zařízeních. Podle ustanovení § 12 odst. 11 zákona o rybníkářství odpovídá za tuto škodu osoba, která ji způsobila. K vymáhání škody je oprávněn uživatel rybníkářského revíru. Toto ustanovení nezakládá vlastnické právo uživatele rybníkářského revíru k rybám v rybníkářských revírech (vodních tocích), ale jeho účelem je určit subjekt oprávněný k náhradě škody způsobené konkrétní osobou právě z toho titulu, že ryby ve vodních tocích konkrétního vlastníka nemají; jinak by se bez dalšího uplatnil § 420 a násl. občanského zákoníku. Jelikož § 12 odst. 11 zákona o rybníkářství upravuje otázku příjemce náhrady škody způsobené konkrétní fyzickou nebo právnickou osobou, není s ním zákon č. 115/2000 Sb. nikterak v rozporu, ale, jakožto *lex specialis*, řeší poskytování náhrad škod způsobených živočichy, nikoliv osobami.

Vzhledem ke skutečnosti, že změna ustanovení § 2 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb. učiněná zákonem č. 130/2006 Sb. je v rozporu se základními podmínkami, za nichž se podle zákona č. 115/2000 Sb. poskytují náhrady škod, a nadto neodpovídá základním principům práva ústavního a občanského, nelze tuto část citovaného ustanovení aplikovat.

Výše uvedené stanovisko je v souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 540/2003 ze dne 29.4.2004, který (byť byl vydán před účinností zákona č. 130/2006 Sb.) jednoznačně vyslovil právní názor, že na rozdíl od ryb v rybnících není vlastnictví k rybám v tekoucích vodách možné a neulovené ryby ve vodních tocích se považují za věc. Ztráta dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích tím, že je zkonsumovala vydra, nemůže představovat snížení majetkového stavu oprávněného subjektu rybníkářského práva, neboť ten ryby k okamžiku jejich ztráty nevlastnil.⁷⁶

⁷⁶ Věstník ministerstva životního prostředí (září 2006).

V současné době je v Evropském parlamentu Návrh zprávy o vypracování evropského plánu na regulaci populace kormoránů s cílem snížit rostoucí škody, které kormoráni způsobují rybím populacím, rybolovu a akvakultuře.⁷⁷

Shrnutí:

K problémům, jejichž dopady na sektor rybářství doléhají stále větší měrou, bezesporu patří škody způsobované rybožravými predátory, především kormoránem velkým, volavkou popelavou, vydrou říční a v poslední době i norkem. Řešením jsou například žádosti o výjimky k povolení odstřelu kormorána velkého a volavky popelavé či lov norka. Náhrady škod lze uplatňovat jen na rybách, které jsou chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách. Dosud jdou tyto škody v převážné míře k tíži chovatelů ryb. Efektivní řešení, a to nejen v České republice, ale i v dalších evropských zemích, zatím bohužel neexistuje. Radikální změnu, především v přístupu k přemnoženým kormoránům, však připravuje Evropská unie.

---

⁷⁷ www.cesky-muskar.eu

6 MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA RYBÁŘSTVÍ A OCHRANY RYB A RYBOLOVNÝCH ZDROJŮ

Vzhledem k obrovským rozměrům oceánů (tvoří 71% povrchu Země) byly mořské rybolovné zdroje dlouho považovány za nevyčerpatelné. Ztenčení stavu populací některých druhů na hranici vyhynutí však ukázalo pomýlenost tohoto předpokladu a nezbytnost rozumného uspořádání jejich využívání. Vývoj mezinárodního práva v oblasti ochrany rybolovných zdrojů velmi úzce souvisí s vývojem mořského práva obecně. Historicky prvním pokusem upravit mezinárodní úpravu využívání živých zdrojů volného moře je **Úmluva o regulaci rybolovu v Severním moři** uzavřená v roce 1882 mezi státy lovicími v této oblasti.

Zásadním podnětem k rozvoji mezinárodního práva v oblasti ochrany živých mořských zdrojů byl masivní rozvoj rybolovu po druhé světové válce. Na první konferenci Organizace spojených národů (OSN) o mořském právu konané v Ženevě v roce 1958 byla přijata **Úmluva o rybolovu a ochraně živých zdrojů volného moře**. I když nebyla příliš úspěšná, jejím nesporným přínosem bylo stanovení povinnosti států, jejichž příslušníci se věnují rybolovu stejných druhů v téže oblasti, spolupracovat za účelem přijetí opatření nezbytných pro ochranu těchto druhů. Tato povinnost se odrazila v nárůstu počtu regionálních rybářských orgánů a organizací, které se spolu s OSN pro výživu a zemědělství staly základními mezinárodními fóry pro spolupráci v oblasti ochrany rybolovných zdrojů.⁷⁸

Organizace pro výživu a zemědělství přidružená k OSN (*Food and Agriculture Organization of the United Nations*, FAO) začala pracovat v oblasti zemědělského a lesního hospodářství a rybolovu v roce 1945 s cílem zlepšit výrobu a rozdělování jejich produktů. Jejím posláním je také zlepšení úrovně výživy v celosvětovém i lokálním měřítku a ochrana a rozumné využívání biologických zdrojů, které jsou toho předpokladem. Za tím účelem zejména shromažďuje a šíří informace týkající se výživy a zemědělství prosazuje a podporuje národní i mezinárodní akce v této oblasti.

Činnost FAO v oblasti ochrany rybolovných zdrojů je nezastupitelná. Vydává pravidelné zprávy o stavu a vývoji světového rybolovu a umělých chovů mořských organizmů, podporuje zkvalitňování technik rybolovu a jejich uplatňování v praxi a přijímání opatření pro ochranu populací lovených druhů, zajišťuje technickou, právní a finanční pomoc rozvojovým zemím, je

⁷⁸ Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí-zvláštní část, Nakladatelství Eva Rozkotová – IFEC, Beroun, 2008, str. 61.

aktivní v oblasti výzkumu a vzdělání zaměřených na udržitelný rybolov atd.⁷⁹ Významnou úlohu plní FAO také ve sféře mezinárodních smluv. Na její půdě byla přijata řada mezinárodních dokumentů věnovaných rybolovným zdrojům a jejich ochraně před nadměrným lovem. Přípravu zajišťuje Výbor pro rybolov, poradní orgán Rady FAO pro otázky rybolovu a akvakultury vytvořený v roce 1965.

Úmluva OSN o mořském právu (*United Nations Convention on the Law of the Sea, UNCLOS*) byla přijata v roce 1982, v platnost vstoupila v roce 1994. Je skutečným kodexem mořského práva upravujícím jak otázky politické (právní režim mořského prostoru), tak ekonomické (nakládání s přírodními zdroji) a environmentální (ochrana mořského prostředí).⁸⁰ S přijetím UNCLOS a vyhlášení výlučných ekonomických zón pobřežními státy mělo pro světový rybolov významné důsledky. Protože přes 90% úlovků pochází z těchto oblastí a řada států nebyla schopna zajistit účinnou kontrolu často velmi rozlehlých mořských ploch spadajících pod jejich jurisdikci, došlo k alarmujícímu snížení stavů populací druhů migrujících mezi výlučnými ekonomickými zónami a volným mořem. Zlomovou byla Konference OSN o životním prostředí a rozvoji v roce 1992 v Rio de Janeiru. V kapitole 17 zabývající se ochranou oceánů a jejich živých zdrojů věnuje **Agenda 21** dvě ze sedmi programových oblastí ochraně a udržitelnému využívání živých mořských zdrojů. Na jejím základě byla v roce 1995 svolána Konference OSN o přesahujících a migrujících rybích hejnech, jejímž výsledkem bylo přijetí **Dohody OSN o rybích hejnech**, která stanovila pravidla pro využívání migrujících rybích hejn a stala se prvním univerzálním textem, který právně závazným způsobem inkorporoval do hospodaření s rybolovnými zdroji moderní environmentální principy (předběžná opatrnost, ochrana biodiverzity, ekosystémový přístup aj.). Takto nastoupená cesta byla potvrzena v tzv. **deklaraci z Reykjavíku** přijaté na **Konferenci o zodpovědném rybolovu v mořském ekosystému** konané v roce 2001 na Islandu a o rok později na **Světovém summitu o udržitelném rozvoji** v Johannesburgu.⁸¹

Úmluva OSN o mořském právu upravuje využívání a ochranu rybolovných zdrojů v závislosti na mořském prostoru, kde se nacházejí. Vnitřní vody, teritoriální vody a souostrovní vody spadají do jurisdikce pobřežních států a ty, v nichž jsou pobřežním státům přiznána výlučná práva se nazývají výlučná ekonomická zóna a kontinentální šelf. Zatím co u prvních třech

⁷⁹ Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí-zvláštní část, Nakladatelství Eva Rozkotová – IFEC, Beroun, 2008, str. 62.

⁸⁰ Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí-zvláštní část, Nakladatelství Eva Rozkotová – IFEC, Beroun, 2008, str. 63.

⁸¹ Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí-zvláštní část, Nakladatelství Eva Rozkotová – IFEC, Beroun, 2008, str. 64.

jmenovaných oblastí se UNCLOS až na výjimky ochranou a využíváním biologických zdrojů nezabývá, u výlučné ekonomické zóny jim věnuje poměrně značnou pozornost. Specifická ustanovení UNCLOS se týkají rybích hejn, která se nacházejí ve výlučných ekonomických zónách více pobřežních států či zároveň ve výlučné ekonomické zóně a oblasti volného moře k této zóně přilehlé, populací vysoce migrujících druhů vyjmenovaných v příloze I (např. některé druhy tuňáků, makrel, mečounů a žraloků) a populací druhů ryb, které žijí v mořském prostředí a za třením se stěhují do sladkých vod (např. losos) a druhy, které žijí ve sladkých vodách a za třením se stěhují do mořského prostředí (např. úhoř). Zvláště jsou upraveny některé podmínky jejich lovu a spolupráce dotčených států na přijímání opatření nezbytných pro jejich ochranu.⁸²

Vzhledem k velkému významu rybolovných zdrojů pro výživu lidstva je pochopitelné, že jejich ochraně věnují pozornost také dokumenty *soft law* (dokumenty ve formě stanovisek a doporučení, jež nejsou právně závazné – jejich nerespektování nemá žádné právní důsledky). Řada z nich specificky věnovaná rybolovu byla přijata na půdě FAO. Mezi nejvýznamnější patří bezesporu **Kodex zodpovědného rybolovu** (*Code of Conduct for Responsible Fisheries*, FAO 1995), rozsáhlý univerzální dokument, který se snaží komplexně postihnout všechny aspekty rybolovu důležité pro jeho udržitelnost. Vztahuje se na veškerý rybolov, sladkovodní i mořský, prováděný jak v národních vodách, tak na volném moři, vztahuje se na státy (členy i nečleny FAO), mezinárodní organizace (vládní i nevládní), jakož i všechny osoby, které se podílejí na ochraně rybolovných zdrojů a hospodaření s nimi, především na rybáře. Kodex vychází z myšlenky, že právo využívat rybolovné zdroje s sebou nese povinnost činit tak zodpovědným způsobem. Mezi obecné zásady patří například zachování dostupnosti rybolovných zdrojů v dostatečné kvalitě a kvantitě pro současné i budoucí generace, předcházení nadměrnému rybolovu stanovením odpovídajících kapacit rybářských flotil, ochrana necílených druhů, obnova zničených rybolovných zdrojů, spolupráce států při přijímání příslušných opatření na ochranu rybolovných zdrojů a jejich koordinaci, kontrola dodržování stanovených opatření, obchodování s rybami a rybími produkty v souladu s pravidly Světové obchodní organizace, podpora akvakultury při zajištění minimálních negativních vlivů na životní prostředí, podpora výchovy a vzdělání a některé další. Na základě výše uvedených zásad Kodex dále velmi podrobně upravuje hospodaření s rybolovnými zdroji, provádění mořských operací, rozvoj akvakultury, integraci rybolovu do péče o pobřežní oblasti, nakládání s úlovky a obchod a výzkum v oblasti rybolovu.

⁸² Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí-zvláštní část, Nakladatelství Eva Rozkotová – IFEC, Beroun, 2008, str. 69.

Dalšími prameny mezinárodního práva, které se týkají ryb jsou například **Úmluva o biologické rozmanitosti** z roku 1992, **Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť** (tzv. Bernská úmluva z roku 1979) a **Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů** (tzv. Bonnská úmluva z roku 1979).⁸³

V českém rybářském zákoně je ochrana mořských rybolovných zdrojů upravena v hlavě VI. Jedná se o ustanovení, kdy druhy mořských ryb a mořských živočichů stanovené právními předpisy Evropských společenství o stanovení společných obchodních norem pro některé produkty rybolovu lze uvádět na trh jen v souladu s těmito předpisy, jimiž jsou nařízení Rady (ES) č. 2406/96 o stanovení společných obchodních norem pro některé produkty rybolovu, ve znění nařízení Komise (ES) č. 323/1997 a nařízení Rady (ES) č. 2578/2000 a nařízení Komise (ES) č. 2495/2001.

Při dovozu, popřípadě tranzitu mořských ryb nebo mořských živočichů podle § 26 zákona o rybářství je celní dohled prováděn ve spolupráci s pohraniční veterinární kontrolou. Dovozece či průvozece mořských ryb je povinen nejpozději do 24 hodin před celní kontrolou oznámit dovoz, popřípadě tranzit pohraniční veterinární stanici a celnímu úřadu, přičemž účetní doklady, dodávkové listy a jiné dopravní nebo průvodní doklady, týkající se těchto mořských ryb nebo mořských živočichů musí obsahovat označení druhu, množství, velikosti či stanovené minimální velikosti mořské ryby nebo mořského živočicha.

Dozor nad ochranou mořských rybolovných zdrojů vykonává Ministerstvo zemědělství ČR ve spolupráci s celními orgány, a pokud jde o dovoz a tranzit ryb a jiných vodních organismů, chráněných ve smyslu mezinárodních dohod (CITES), vykonává tento dozor Ministerstvo životního prostředí. Dozor může být prováděn i při vnitrostátní dopravě, při skladování nebo při prodeji mořských ryb nebo mořských živočichů.⁸⁴ Při výkonu dozoru se postupuje podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

Shrnutí:

Ochrana rybolovných zdrojů v úmluvách univerzálního charakteru je obsažena především v Úmluvě OSN o mořském právu, v Dohodě OSN o rybích hejnech a v Dohodě o podpoře dodržování mezinárodních opatření v oblasti ochrany rybolovných zdrojů a hospodaření s nimi rybářskými loděmi na volném moři přijaté na půdě FAO. Přestože devadesátá léta 20. století zaznamenala významný pokrok ve snaze zajistit udržitelné využívání rybolovných zdrojů, řada problémů přetrvává a objevují se nové. Světová populace roste a potřeba ryb jako zdroj potravy

⁸³ Damohorský, M.a kol.: Právo životního prostředí. 2. vydání. C.H.Beck Praha, 2007, str. 330-335

⁸⁴ Ustanovení § 29 odst. 1,2 zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství.

brání snižování tlaku na rybí populace, jejichž menší dostupnost dopadá především na chudší země. Naproti tomu vývoj rybářských technik v rozvinutých zemích umožňuje využívání lovišť dříve nedostupných, často se zničujícími dopady na mořské ekosystémy. Problémem dále zůstává rozšířený ilegální rybolov, vysoký podíl úlovků necílených druhů či ničení stanovišť. Ústřední roli v prosazování zodpovědného rybolovu hraje FAO, jejíž činnost v této oblasti je nezastupitelná.

7 SROVNÁVACÍ POHLED NA VYBRANÉ STÁTY EU

V této části jsou jako příklad uvedeny informace, které poskytli kolegové zabývající se rybářstvím ve Velké Británii (**Dave Mee**, *Environment Agency Wales*), Belgii (**Benoit Dequizee**, hospodář revíru na řece *Amblève*), Finsku (**Ilkka Mäkelä**, *Executive director, Finnish Federation for Recreational Fishing*) a Švédsku (**Johan Klingberg**, majitel firmy *Mountain Media* zabývající se sportovním rybolovem), za což jim velmi děkuji.

Každého jsem se dotazovala na čtyři základní otázky týkající se rybářství v jejich zemi, a to na úpravu :

- 1) vlastnictví rybářských revírů
- 2) pravidla rybolovu
- 3) vydávání rybářských lístků
- 4) represe na úseku rybářství

7.1 Anglie a Wales

Rybářské právo ve Velké Británii je poměrně komplikované. Datuje se od 11. století, od Magna Charty, která tvoří základ mnoha práv.

Nejvýznamnější zákon týkající se managementu rybářských revírů je Zákon o lososech a sladkovodním rybářství (*Salmon and freshwater Fisheries Act*, zkr. SAFFA, 1975). Vztah k rybářství má i vzrůstající počet dalších zákonů, např. zákon o lososech , zákon o chorobách ryb a předpisy EU, které musí být respektovány. Dále existuje velké množství místních vyhlášek a nařízení a příkazů, které pomáhají řídit rybářství. Za povšimnutí stojí, že úprava ve Skotsku je velmi odlišná od Anglie a Walesu.

V zásadě se dají shrnout tato základní pravidla:

ad 1) Obecně jsou rybářské revíry, řeky a jezera soukromým vlastnictvím jednotlivců nebo klubů a sdružení, kteří za ně nemusí, až na několik výjimek, platit žádný druh poplatků či daní. Protože je rybářství soukromě vlastněno, nejsou zde veřejná práva ke vstupu na pozemky nebo k výkonu rybářských práv. Také proto na většině řek není kanoistika. Právo rybolovu v přílivových a odlivových vodách je veřejné, takže kdo chce, může chytat ryby v ústích řek a v moři. Opět je zde však několik výjimek, které jsou dány Magnou Chartou z 11. století.

ad 2) V Anglii a Walesu je rybářství regulováno Agenturou životního prostředí (Environment agency), která stanoví základní pravidla rybolovu. Každá oblast má seznam pravidel, která jsou místními vyhláškami a nařízeními (např. doba lovu, velikost háčků, velikosti ryb, doby hájení atd.)⁸⁵ Řídí se jimi rybářské kluby. Soukromí vlastníci rybářství mají svoje vlastní pravidla, která však obecná pravidla respektují.

Obecně nejsou řeky uměle zarybňovány s výjimkou vysazení juvenilních ryb k podpoře či nastartování přirozených populací ryb. Umělé nádrže jako například Rutland a Pitsford jsou soukromými rybářskými revíry a jejich management je podřízen i ekonomickým aspektům.

ad 3) K rybaření v Anglii a Walesu je třeba státní rybářský lístek (rod licence). Jsou vydávány Agenturou životního prostředí na základě ustanovení v SAFFA (1975).⁸⁶ Lze jej koupit na každé poště, také po telefonu nebo na webových stránkách a v prodejnách rybářských potřeb a výdejnách povolenek k rybolovu. Připravuje se nový systém „chytrých“ rybářských lístků, které by byly všechny elektronické jako bankovní karty s elektronickou čtečkou.

Peníze získané z prodeje rybářských lístků (ročně se prodá 1,1 milionů v ceně 21 milionů liber) jsou použity na služby Agentury, která dále dostává přibližně 7 milionů liber od vlády.

Rybářský lístek pouze povoluje používat prut, nedává oprávnění k rybolovu, k tomu je třeba si dále zakoupit povolenku pro daný revír, používat rybářské vybavení jako na některých soukromých revírech. Pro toto je potřeba povolení nebo denní lístek.

ad 4) Pakliže někdo chytá bez povolení, je to trestný čin. Bude mít trestní záznam, nicméně pokuty jsou docela nízké, zpočátku 50-200 liber. Kontrolu rybářství zajišťuje Agentura životního prostředí. Status strážců je zakotven v SAFFA (1975), mají pravomoc zatknout toho, kdo nelegálně rybaří a zabavit mu vybavení, rybářské náčiní, auto nebo loď. Mohou udělit pokutu 50-200 liber, ale děje se to zřídka. V současné době má Agentura ve Walesu 35 takových strážců a zkontroluje zhruba 15% rybářských lístků každý rok.

Je velmi obtížné chytit člověka při pytláčení a soudy jim obvykle ukládají velice nízké pokuty. Před 20 lety tu bylo pytláctví běžné, byly zde organizované gangy atd. (zvláště zaměřené na lososy a mořské pstruhy). V těchto dnech je jejich aktivita mnohem menší, proto jsou také omezovány finance na činnost Agentury. Dnes je mnohem větším problémem například nelegální přesun ryb, díky kterému se šíří nákazy.

⁸⁵ Ve Walesu na www.environment-agency.gov.uk/homeandleisure/recreation/fishing/37973.aspx.

⁸⁶ Více na www.environment-agency.gov.uk/homeandleisure/recreation/fishing/37973.aspx.

7.2 Belgie

ad 1) V Belgii jsou řeky rozděleny na dva typy : a) státní řeky, které slouží zároveň k plavbě, jachtingu apod. a b) malé řeky, kde není plavba provozována.

Rybářská práva náleží vlastníkům pozemků ležících na břehu řek. Jsou velké rybářské skupiny (kluby), které si pronajímají rybářské právo od vlastníků, a pak prodávají povolenky k rybaření jen v jejich části řeky, ale rybář si musí také koupit státní regionální povolení. Na několika malých řekách si menší skupiny lidí pronajímají rybářská práva od vlastníků pro sebe. I zde je potřeba státní povolení. Jsou zde spolky či sdružení, která se snaží chránit ryby a vodu. Vysazují ryby do určitých částí řek a mohou prodávat tzv. katry na podporu, aby získali peníze, ale nemají ve skutečnosti soukromá rybářská pravidla.

ad 2) Pravidla rybolovu jsou stanovena regionálně (hájení, minimální míry ryb, období lovu, aj.). Vlastníci si je mohou dále upravit, ale nesmí být v rozporu s regionálními pravidly (např. nemohou stanovit menší minimální délku) pouze zpřísnit.

ad 3) Kdo chce lovit ryby, musí si koupit regionální (oblastní) rybářský lístek (v Belgii jsou tři oblasti), který je vydáván na poštách (cena 12,37 eur/rok - lov ze břehu a druhá stojí 37,18 eur/rok - lov i z lodě a brozením v řece). Nepodařilo se zjistit, co se děje se získanými penězi, zda je zřízen nějaký fond na podporu rybářství.

ad 4) Na všech řekách jsou státní rybářské stráže, ale není jich dostatek. Kontrolují povolenky a dodržování rybářských pravidel. Sdružení (spolky) a soukromé asociace mohou mít rybářské stráže pro kontrolu svých částí řek, jejich pravomoci jsou omezené.

7.3 Finsko

ad 1) Právo najmout si rybářský revír a záležitosti s tím související náleží vlastníku vody, pokud ne, může být toto právo přiznáno nějaké společnosti nebo jinému za podmínek uvedených ve finském Rybářském zákoně (*Fishing Act*). Vlastníci rybářského práva mají odpovědnost a právo ustanovit správu rybářských revírů a rybích populací.

Významnější části finských vod jsou vlastněny soukromými osobami, tzv. rybářskými korporacemi. Jejich celkový počet je asi 10 000 a mnoho z nich je malých nebo velmi malých (vodní plocha 10-100 ha). Stát je také velkým vlastníkem vod. Mnoho ze státem vlastněných vod (jezera a řeky) jsou situovány ve finském Laponsku. Menšina vod je přímo vlastněna soukromými osobami. Vlastník (rybářská korporace, stát, soukromá osoba) může podle finského rybářského zákona udělit (zdarma nebo za kompenzaci) rybářské oprávnění. Vlastník smí

pronajmout nebo prodat rybářské právo a zřídit rybářský revír na vodě. Některé z přeřinatých úseků řek jižního a středního Finska, které jsou bohaté na lososy, jsou pronajímány a v některých případech prodány soukromým rybářským klubům a společností. Cena není, bohužel, známa.

ad 2) V legislativě jsou pravidla upravena hlavně v rybářském dekretu. Dekret stanovuje minimální lovné míry, dobu hájení určitých druhů ryb aj. Popisuje zakázané metody rybaření (např. v řekách bohatých na lososy a síhy). Pro místa sportovního rybolovu a ostatní vodní plochy mohou vlastníci těchto míst nebo rybích oblastí určitých vodních ploch stanovit podrobnější pravidla rybolovu, např. větší minimální lovné míry, povolení používání pouze určitých lovných metod anebo rybářského nářadí, limit denního úlovku a doby hájení aj.

ad 3) Každá osoba mezi 18 až 64 lety, která chce lovit ryby, si musí koupit rybářský lístek (*fishing management fee*), vydávaný státem. Není to ale oprávnění k rybolovu na konkrétním revíru. Lze jej koupit na poštách, v bankách nebo přes internet. Cena je 20 eur/rok a 6 eur/týden. Důkazem o zaplacení je účtenka nebo potvrzení z banky nebo výpis z účtu. Povinnost zakoupit rybářský lístek se nevztahuje na osoby mladší 18 let a starší 64 let a dále na lov na dírkách a lov pouze s použitím vlasce a háčku, které patří k veřejnému právu. Třetina peněz vybraných za rybářské lístky je použita na podporu rybích populací, ostatní peníze jsou použity na podporu rybářských organizací, projekty oblastních rybářských úřadů a na podporu sportovního rybářství. K lovu je dále potřeba „*Provincial lure fishing fee*“, tedy obdoba povolenky k rybolovu. Nevztahuje se na všechny vody a regiony. Je možné ji opět platit na poštách, bankách nebo přes internet. Nevztahuje se také na skupiny vyjmuté z povinnosti platit rybářský lístek. Poplatky jsou soustředěny státem a rozdělovány vlastníkům vod.

ad 4) Vlastníci vod a rybářského oprávnění, rybářské oblasti, rybářské korporace, městské úřady, státní orgány mohou ustanovit vodního správce, který musí přísahat nebo dát nějaké jiné potvrzení před obecným soudem první instance, aby dohlížel, kontroloval ve spolupráci s policií a státními orgány plnění rybářských pravidel. Náklady jsou hrazeny vlastníky, rybářskými korporacemi a regiony, městskými úřady a státem. V případech pytláctví může policie, státní orgány a vodní hospodáři zadržet rybářské vybavení. Pytlák bývá potrestán malou pokutou, např. 50 eur.

Více přesných informací lze najít na www.mmm.fi mimo jiné i v anglickém jazyce.

7.4 Švédsko

ad 1) Vlastníky rybářských revírů jsou stát, vlastníci pozemků jako např. mnoho dřevařských společností a soukromí vlastníci. Existuje zde něco jako rybářské oblasti, tzn. že všichni vlastníci pozemků musejí akceptovat, že se na toto území může prodávat rybářský lístek. Pokud ne, nebude se tam moci rybařit. Ale jednotlivci či společnost, které vlastní pozemek, mohou provozovat rybářství jak chtějí. Některé organizace platí státu nájem za privátní užívání některých revírů, např. 4000 eur za úsek řeky *Giman* v revíru *Idsjostrommen*.

ad 2) Pravidla rybolovu jsou definována dobře vlastníky revírů a jsou uvedena na povolenkách a na cedulích a informačních pokynech u vody. Neexistuje nějaký vyšší právní předpis.

ad 3) Nejsou zde žádné státní rybářské lístky.

ad 4) Převážná většina příslušníků rybářské stráže (asi 99 %) jsou dobrovolníci a pracují pro ochranu svých vlastních zájmů (například ochrana klubových vod). Dělají to ve svém volném čase. Mohou zadržet auto, rybářské náčiní i chytit osobu podezřelou ze spáchání přestupku. Ale nemohou zatýkat kohokoli, to je práce pro policii. Pytláctví zde není trestným činem. Nesmí se volně lovit losos v řekách, ten je trvale chráněn zákonem. Ale bohužel se stává, že jsou lososi loveni do sítí, jejichž používání není samozřejmě povoleno používat. Potrestání může být uvězněním dokonce až na šest měsíců.

Shrnutí:

V Anglii a Walesu jsou rybářské revíry v soukromém vlastnictví. Pravidla rybolovu jsou regulována Agenturou životního prostředí. Soukromí vlastníci si mohou určit svá vlastní pravidla, která však musí ta obecná respektovat. K rybolovu je potřeba mít rybářský lístek. Lov ryb bez povolení je trestným činem, avšak jsou za něj velmi nízké pokuty.

V Belgii náleží rybářská práva vlastníkům pozemků ležících na břehu řek. Pravidla rybolovu jsou stanovena regionálně. Vlastníci pozemků si je mohou dále upravit, ale nesmí být v rozporu s těmi regionálními. K lovu ryb je třeba zakoupit si roční rybářský lístek. Ochranou rybářství jsou pověřeny rybářské stráže, ale není jich dostatek.

Ve Finsku náleží rybářské právo vlastníku vody. Tím je stát nebo soukromé osoby, resp. rybářské korporace. Hlavní pravidla rybolovu jsou obsažena ve finském rybářském dekretu. Každá osoba mezi 18 až 64 lety, která chce lovit ryby, si musí koupit rybářský lístek vydávaný státem a také povolenku k rybolovu. Vlastníci vod a rybářského oprávnění, rybářské oblasti,

rybářské korporace, městské úřady, státní orgány mohou na vlastní náklady ustanovit vodního správce k ochraně vod. V případech pytláctví zasahuje i policie a státní orgány.

Ve Švédsku neexistuje žádný vyšší právní předpis, který by obsahoval pravidla rybolovu. Jsou definována vlastníky revírů a jsou uvedena na povolenkách a na cedulích a informačních pokynech u vody. Nejsou zde žádné státní rybářské lístky. Převážná většina příslušníků rybářské stráže jsou dobrovolníci a pracují pro ochranu svých vlastních zájmů. Pytláctví zde není trestným činem.

8 ZÁVĚR

Diplomovou prací jsem se snažila podat přehled, který by zahrnoval všechny podstatné aspekty vztahující se ke zkoumanému tématu, tedy k právní úpravě rybníkářství. Cílem předkládané diplomové práce bylo nastínit historický vývoj rybníkářského práva na našem území, popsat a rozebrat platnou právní úpravu rybníkářství v České republice, zamyslet se nad jednotlivými instituty v rybníkářském zákoně a souvisejících předpisech a poukázat na mezery či nedostatky právní úpravy, popř. navrhnout řešení *de lege ferenda*. Dále pak porovnat vybrané otázky naší právní úpravy rybníkářství s právní úpravou ve vybraných zemích Evropské unie, stručně popsat mezinárodní úpravu rybníkářství a v neposlední řadě zmínit také ochranu rybníkářství.

Rybníkářské právo v České republice je v současné době upraveno zákonem č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybníkářského práva, rybníkářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybníkářství), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon provádí vyhláška č. 197/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V oblasti rybníkářství se prolíná systém práva veřejného (správní právo, právo životního prostředí, vodní právo, stavební právo) s právem soukromým (vlastnické právo, nájemní právo, náhrada škody), proto s rybníkářstvím souvisí i řada různých právních předpisů. Je třeba mít na paměti i to, že v dané oblasti hrají roli také směrnice a nařízení Evropské unie a mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána.

Rybníkářství je zařazeno pod resort Ministerstva zemědělství České republiky, v národních parcích je však ústředním orgánem státní správy rybníkářství Ministerstvo životního prostředí ČR a na území vojenských újezdů je to Ministerstvo obrany ČR. Rybníkářství můžeme rozdělit na rybníkářství, které zajišťuje produkci ryb a je to spíše ekonomická činnost, a pak rybníkářství provozované výkonem rybníkářského práva, vyznačující se zejména zájmovým a rekreačním charakterem.

Účelem třetí části nazvané Historický vývoj rybníkářského práva na území ČR bylo chronologicky popsat vývoj právních úprav rybolovu v české historii, a to od jeho výkonu pozemkovými vrchnostmi, přes úpravu pouze předpisy obecného občanského práva, první speciální předpisy stanovící veřejnoprávní omezení soukromým rybníkářským právům, až po úpravu, kdy rybníkářské právo patřilo výhradně státu.

Je třeba poznamenat, že až do roku 1952, kdy došlo k zestátnění rybníkářského práva a rybníkářství, se veškeré speciální rybníkářské předpisy vydávané za účelem veřejnoprávních omezení výkonu rybníkářských práv týkaly pouze tekoucích vod (veřejných i soukromých). Do práv majitelů

rybníků nikdy nezasahovaly. Rybolov v uzavřených soukromých vodách nebyl vůbec považován za výkon rybářského práva, ale za součást vlastnického práva k danému rybníku. Rybářské právo se považovalo za existující pouze v tekoucích vodách.

Lze shrnout, že stabilita právních předpisů platná v oblasti rybářství je obdivuhodná. V historii vždy patřilo rybářství k nejméně měněným oblastem právní úpravy. Možná pro svoji určitou apolitičnost nebo že se jedná o pododvětví práva či pro mimořádnost rybářství, jež umožňuje spojovat jeho ekonomickou i sportovní stránku.

Nejrozsáhlejší částí celé práce je část čtvrtá nazvaná Platná právní úprava. Snažila jsem se popsat současnou právní úpravu rybářství, jak je obsažena v zákoně č. 99/2004 Sb., o rybářství ve znění pozdějších předpisů a ve vyhlášce č. 197/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Jak již bylo řečeno výše, je rybníkářství jednou z forem rybářství. Rybníkářství je chov a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníce nebo ve zvláštním rybochovném zařízení (sádky, rybí líhně, příkopové rybníčky, jiné vodní nádrže nebo chovná zařízení) uskutečňovaný k zajištění produkce ryb a rybiho masa, popřípadě produkce vodních organismů nebo produkce rybí násady pro rybníky anebo pro zarybňování rybářských revírů. Jeho úprava je v zákoně o rybářství velmi stručná.

Staleté, stále plně funkční rybníky jsou jedinečným fenoménem nejen našeho rybníkářství. Přirozené i umělé vodní nádrže jsou součástí kulturní krajiny. V České republice mají rybníky a ostatní vodní nádrže se svojí bohatou historií nepostradatelný význam. Nejstarší rybníky byly budovány na sklonku prvního tisíciletí a písemné záznamy dokladující jejich existenci pocházejí z 10. – 11. století. Hlavní rozmach výstavby rybníků spadá do doby vlády Karla IV. Za „zlatý věk rybníkářství“ je však považováno 16. století, kdy zejména Pernštejnové v Polabí a Rožmberkové v jižních Čechách vybudovali největší rybníční soustavy. Historické dokumenty uvádějí, že v té době bylo v českých zemích 180 tisíc hektarů rybníků s celkovou retenční kapacitou 2,4 miliardy m³. V současné době zaujímají u nás vodní nádrže asi 80 tisíc hektarů. Rybníky mají velký význam v ochraně krajiny především z důvodu pestrosti fauny a flory, jejich počtu, územní rozptýlenosti a objemu zadržované vody. Podle zákona o ochraně přírody a krajiny rybníky náleží jako ekologicky, geomorfologicky a esteticky hodnotné části krajiny k významným krajinným prvkům.

V českém produkčním rybářství, které je v současnosti plně integrováno do systému unijní akvakultury, hraje největší roli Rybářské sdružení České republiky jako vrcholné národní seskupení producentů a zpracovatelů ryb.

Z finančních prostředků Evropského rybářského fondu je podporován Operační program Rybářství, z něhož může Česká republika, resp. žadatelé o dotaci čerpat prostředky například na výstavbu a modernizaci rybníků a dalších rybochovných zařízení, odbahňování rybníků, investice do rybářských farem či modernizaci zpracovatelských kapacit.

Forma rybářství provozovaná výkonem rybářského práva je v zákoně i prováděcí vyhlášce upravena naopak rozsáhle. Rybářské právo lze vykonávat pouze v rybářských revírech a výkon rybářského práva povoluje na dobu 10 let příslušný rybářský orgán osobě, která splňuje podmínky pro řádný výkon rybářského práva stanovené zákonem o rybářství. Z toho lze dovozovat, že rybářské právo náleží státu, ač to není v zákoně nikde výslovně uvedeno. To považuji za legislativní nedostatek stejně jako to, že není definováno rybářské právo samotné, ale jen jeho výkon. Zákon zcela nevyjasňuje, zda ten, kdo bezchybně hospodaří na rybářském revíru 10 let může následně počítat s tím, že mu bude znovu umožněn výkon rybářského práva na stejném revíru. Dále není jasné, jak rozhodnout, když se sejdou dvě totožné žádosti.

K rybolovu je oprávněn ten, kdo má rybářský lístek a platnou povolenku k lovu. Rybářský lístek je oprávněním, které zájemcům umožňuje lov ryb a jiných vodních organizmů, vydává se pro celé území ČR na dobu 10 let, tři roky nebo jeden rok, vydání podléhá správnímu poplatku a není na něj právní nárok. Kvalifikační předpoklady pro získání prvního rybářského lístku jsou základní znalosti z oblasti rybářství, biologie ryb a právních předpisů upravujících lov ryb. Povolenka k rybolovu je za úplaty vydávána uživatelem rybářského revíru na dobu jednoho roku. Může být územní, celosvazová nebo celorepubliková. Osoba provádějící lov je povinna v povolence datum lovu, rybářský revír, počet, druh a hmotnost ulovených ryb. V § 13 odst. 9 by bylo vhodnější formulovat poslední větu přesněji, a to: „*Osoba provádějící lov je povinna vyznačit v povolence k lovu datum lovu, rybářský revír, počet, druh a hmotnost přisvojených ryb.* Tak jak je to i v § 17 odst. 5 vyhlášky 197/2004 Sb.

Je k zamyšlení, zda by neměla nastat změna celého systému vydávání rybářských lístků, jelikož diskriminuje cizince (nemohou je běžně získat), ale také uživatele rybářských revírů, neboť při tzv. odlovu ryb na udici v rybníkářství nemusejí jeho účastníci rybářské lístky mít. Navrhuji zavést rybářské lístky na úrovni dálničních známek, výdej přenést níže na obce s pověřeným obecním úřadem a dát jim možnost je distribuovat např. do prodejen rybářských potřeb, infocenter, pošt a podobně jako je to v mnoha zemích EU.

V souvislosti s lovem ryb bych chtěla upozornit na právní nedostatek v případě § 13 odst. 3 písm. a) a b) rybářského zákona, kdy je zakázán lov vybraných druhů ryb po dobu jejich hájení a vybraných druhů ryb, které nedosáhly nejmenší lovné míry. V praxi nelze zamezit tomu, aby je

rybář ulovil, avšak musí je šetrně vrátit zpět do rybářského revíru, v němž byly uloveny. Zákaz by se měl vztahovat jen na přisvojení si takových ryb. Dále je v § 13 odst. 3 písm. k) zakázán lov v rybím přechodu nebo do vzdálenosti 50 m nad ním a pod ním. Pro odchovné a vědecké účely je naopak odlov ryb v rybím přechodu ideální, ale rybářský orgán není oprávněn v § 13 odst. 5 rybářského zákona toto povolit. Navrhuji doplnit do § 13 odst. 5 písmeno k), když je příslušný rybářský orgán oprávněn povolit výjimku z § 13 odst. 2 písm. b) a c), což jsou nejnečitlivější metody lovu ryb. Obecně je možná chybné, že je zde vyjmenováno, na co všechno může ministerstvo nebo rybářský orgán udělit výjimku, protože se naopak stane, že na něco nemůže, i když by to bylo vhodné.

Sportovní rybáři se v současnosti organizují v Českém rybářském svazu, resp. jeho územních svazích a v Moravském rybářském svazu. Český rybářský svaz patří v současnosti mezi největší zájmová sdružení v naší zemi a má na dobu neurčitou rozhodnutí k výkonu rybářského práva na převážné většině všech rybářských revírů v České republice. Za zvážení by stálo navrhnout systém přeměny současných „dekretů“ ČRS udělených na dobu neurčitou na desetiletá povolení k výkonu rybářského práva. Dnes je totiž pro jiné subjekty prakticky nemožné se o užívání rybářských revírů ucházet.

Ve spojitosti s hospodařením na rybářských revírech se mohou vyskytnout i situace, kdy dojde k vylití vody z rybářského revíru a s ním k úniku ryb mimo revír. Zákon o rybářství na toto pamatuje v § 12 odst. 12. V případě rybníkářství zákon na takovéto situace nemyslí.

Vlastnictví k rybám v rybníkářství, tedy u ryb v rybnících či jiných uzavřených objektech je zřejmé. Vlastníkem je majitel rybníku, nájemce, resp. rybníkář. V tomto případě je ryba považována za věc podle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů a o vlastnictví platí ustanovení § 123 a násl. V případě ryb žijících v rybářských revírech jde obdobně jako u zvíře o „věc ničí“ (*res nullius*), nejde o vlastnictví konkrétní osoby. Podle zákona o rybářství č. 99/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů vlastnické právo k rybám vzniká až jejich ulovením (tj. odnětím z rybářského revíru).

S otázkou vlastnictví ryb souvisí i náhrady škod způsobené na rybách. Na rybách, které jsou chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovných, klecových odchovech nebo pstružích farmách lze uplatňovat poskytnutí náhrady škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy podle zákona č. 115/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Další právní možností rybářů je poskytnutí náhrady újmy za ztížení zemědělského hospodaření podle zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Náhrady škod se řídí i ustanoveními zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů, zákonem

č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů a ustanoveními o odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku. Do budoucna by se mohlo uvažovat o změně - definovat rybu jako vlastnictví uživatele revíru se všemi právními důsledky (vymáhání škod), neboť při současném stavu právní úpravy nemají rybáři na rybářských revírech prakticky žádné možnosti při náhradě škod na rybách.

V oblasti rybářství se také setkáváme s přestupky, správními delikty a trestnými činy. Přestupku pytláctví se podle § 35 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích dopustí ten, kdo loví ryby kdekoliv a kdykoliv neoprávněně (tedy bez příslušného povolení). Nejde o toho, kdo loví ryby oprávněně (tedy s rybářským lístkem a povolenkou), ale porušuje při tom stanovené zásady výkonu rybářského práva (např. loví nepovoleným způsobem), to je pachatel tzv. rybářského přestupku podle § 30 odst. 1 zákona o rybářství. Ostatní přestupky v hlavě VII. rybářského zákona můžeme nazvat jako „jiné rybářské přestupky“. S rybářstvím souvisejí i přestupky v oblasti ochrany přírody, hygieny, vodního zákona, aj. Nově jsou v rybářském zákoně upraveny v § 31 správní delikty, kterých se na úseku rybářství dopustí právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba. Trestnými činy v souvislosti s rybářstvím jsou trestný čin „Pytláctví“, trestný čin „Ohrožení a poškození životního prostředí“, dále trestný čin „Neoprávněného nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami“, ale také trestný čin „Šíření nakažlivé choroby u zvířat“. Protože ryby jsou v jistém smyslu majetkem, tak připadá v úvahu i trestný čin „Krádeže“.

Pro rybářství jako lidskou činnost je nezbytné, aby byly stanoveny orgány státní správy rybářství a jejich kompetence. Orgány státní správy rybářství můžeme rozdělit na ústřední a územní. Právní úprava se nachází v § 19 – 25 rybářského zákona a snaží se přehledně popsat kompetence jednotlivých orgánů státní správy rybářství, i když jsou místy nejasné a duplicitní.

Pátá část diplomové práce je pojmenována Ochrana rybářství. Pojednává o rybářské stráž, o vztahu rybářství a ochrany přírody i ochrany životního prostředí, o právních možnostech rybářů v případech škod na rybách a o náhradě škody vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů.

Rybářská stráž slouží k zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva a chovu ryb v rybnících. Je povinen ji navrhnout uživatel rybářského revíru, subjekt hospodařící na rybochovném zařízení je oprávněn ji navrhnout. Rybářskou stráž ustanovuje, odvolává, zrušuje a stanovuje obsah její působnosti obecní úřad obce s rozšířenou působností, ale platí si ji uživatel revíru. Má status veřejného činitele, ovšem nemá mnoho pravomocí. Nemá právo osobu podezřelou ze spáchání přestupku zadržet, ani ji vykázat z rybářského revíru či rybníku. Ideální by bylo založit složku Policie ČR zaměřenou na ochranu přírody, lesnictví a rybářství a současně

strážní by byli dobrovolní. Tento návrh by se musel podrobně zpracovat po stránce technické, finanční i právní, avšak pravděpodobně by selhal pro nedostatek finančních prostředků a personálního obsazení.

Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů říká, že všechny druhy živočichů (ryb) jsou chráněny před zničením, poškozováním či odchycem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jejichž jsou součástí. Základními předpisy uplatňovanými v EU v oblasti ochrany přírody jsou směrnice EU č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (tzv. směrnice o ptácích) a směrnice EU č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (tzv. směrnice o stanovištích). V případě ryb a mihulovců je zásadním předpisem směrnice o stanovištích.

S rybníkářstvím související jsou i ustanovení vodního zákona č. 254/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Voda je základní složkou životního prostředí a z hlediska rybníkářství je nutno se zabývat její ochranou, neboť množství a zejména kvalita vody představuje nutný předpoklad výkonu rybníkářství v jakékoli formě. Je třeba vody chránit zejména před znečišťováním, vypouštěním odpadních vod a závadných látek. Rybníkům mohou způsobit značnou újmu různá vodní díla, proto musí být při povolování vodních děl, jejich změn, změn jejich užívání a jejich odstraňování zohledněna ochrana vodních a na vodu vázaných ekosystémů.

Pro podporu života ryb je důležité i ustanovení § 35 odst. 3 zákona 254/2001 Sb., které zakazuje vypouštět ryby a ostatní vodní živočichy nepůvodních, geneticky nevhodných a neprověřených populací přirozených druhů do vodních toků a vodních nádrží bez souhlasu příslušného vodoprávního úřadu.

K problémům, jejichž dopady na sektor rybníkářství doléhají stále větší měrou, bezesporu patří škody způsobované rybožravými predátory, především kormoránem velkým, volavkou popelavou, vydrou říční a v poslední době i norkem americkým. Řešením jsou například žádosti o výjimky k povolení odstřelu kormorána velkého a volavky popelavé či lov norka. Náhrady škod lze uplatňovat jen na rybách, které jsou chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách. Dosud jdou tyto škody v převážné míře k tíži chovatelů ryb. Efektivní řešení, a to nejen v České republice, ale i v dalších evropských zemích, zatím bohužel neexistuje. Radikální změnu, především v přístupu k přemnoženým kormoránům, však připravuje Evropská unie.

Část šestá pouze stručně popisuje mezinárodněprávní úpravu rybařství a ochrany ryb a rybolovných zdrojů, neboť hlavním cílem předkládané práce byla naše národní právní úprava jako státu vnitrozemského. Nemohla však být opomenuta, neboť sám zákon č. 99/2004 Sb. upravuje v několika málo ustanoveních ochranu mořských rybolovných zdrojů. Ochrana rybolovných zdrojů v úmluvách univerzálního charakteru je obsažena především v Úmluvě OSN o mořském právu, v Dohodě OSN o rybích hejnech a v Dohodě o podpoře dodržování mezinárodních opatření v oblasti ochrany rybolovných zdrojů a hospodaření s nimi rybářskými loděmi na volném moři přijaté na půdě Organizace pro výživu a zemědělství přidružené k Organizaci spojených národů (FAO). Přestože devadesátá léta 20. století zaznamenala významný pokrok ve snaze zajistit udržitelné využívání rybolovných zdrojů, řada problémů přetrvává a objevují se nové. Světová populace roste a potřeba ryb jako zdroj potravy brání snižování tlaku na rybí populace, jejichž menší dostupnost dopadá především na chudší země. Naproti tomu vývoj rybářských technik v rozvinutých zemích umožňuje využívání lovišť dříve nedostupných, často se zničujícími dopady na mořské ekosystémy. Problémem dále zůstává rozšířený ilegální rybolov, vysoký podíl úlovků necílených druhů či ničení stanovišť. Ústřední roli v prosazování zodpovědného rybolovu hraje FAO, jejíž činnost v této oblasti je nezastupitelná.

Srovnání právních předpisů domácích a zahraničních vždy představuje zdroj poznání a inspirace. Každá z mnoha porovnávaných zemí EU má v oblasti rybářského práva odlišnou právní úpravu. Největší rozdíl oproti České republice se objevuje v tom, komu náleží rybářské právo. V Anglii, Walesu, Finsku i Švédsku se jedná více méně se o koncepci soukromého práva, zatímco u nás je to právo veřejné. Společný pro všechny úpravy, kromě Švédska, je požadavek na vlastnictví rybářského lístku a povolenky k rybolovu. S represemi na úseku je to podobné jako v České republice. Je zde přestupek či trestný čin „Pytláctví“ a sankcí je nízká pokuta.

Obecně lze shrnout, že zákon č. 99/2004 Sb., o rybařství je přes své četné nedostatky moderním právním předpisem, vycházejícím v zásadě ze současné společensko-ekonomické reality. Prosazuje a chrání práva vlastníků a umožňuje fakticky volné užívání rybníků podle objektivních potřeb vlastníků či nájemců. Zákon obsahuje i omezení způsobená předpisy o vodách, ochraně přírody a směrnicemi či nařízeními Evropské unie.

Z hlediska úpravy rybolovu je vyhláška č. 197/2004 Sb. možná příliš podrobná a doplňuje pravomoci uživatelů revírů. Například definice rybolovných způsobů ve vyhlášce je příliš podrobná a tím pádem není schopná reagovat na vývoj sportovně rybolovných metod. Bylo by lepší ji zjednodušit a spíše napsat, co je zakázáno a ostatní nechat na uživatelích revírů.

Vyhláška se také snaží najít společná pravidla pro všechny rybářské revíry, přestože jsou zcela rozdílné podmínky například na pstruhovém potoce v Jizerských horách a na Vltavě v Rožmberku.

I sebelépe propracovaný a do nejmenších legislativních podrobností ošetřený zákon, inspirovaný tou nejlepší zahraniční právní úpravou na stojatých i tekoucích vodách, však bude bez důsledného dodržování z řad rybářů a bez důkladné prevence, kontroly či následné represe z řad státních orgánů i dobrovolných funkcionářů Českého rybářského svazu, pouze vysněným textem právníků a rybářských odborníků.

SEZNAM PRAMENŮ

Použitá literatura:

- Damohorský, M. a kol.: Mezinárodní právo životního prostředí- zvláštní část, Nakladatelství Eva Rozkotová – IFEC, Beroun, 2008
- Damohorský, M., Smolek, M.: Zemědělské právo, IFEC, Praha, 2001
- Damohorský, M.a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 2007
- Dušek, M.: Příprava soustavy Natura 2000 pro ryby a mihulovce. Sborník Myslivost, rybářství a Natura 2000. Veronica, Šlapanice: 15-21
- Hemelík, T.: Rybářství a právo, Orac, Praha, 2000
- Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné, 3. vydání, Linde Praha, a.s., Praha, 2008
- Poupě, J.: Právo v rybářské praxi, Orac, Praha, 2004
- Stejskal, V. – Sobotka, M.: Právo životního prostředí v judikatuře českých soudů. In Jurisprudence č.2/2006
- Stejskal, V.: Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde Praha, 2006
- Šíma, A.: Rybářská stráž, Vydavatelství Rybář, s.r.o., Praha, 2007
- Vašků, Z.: Z historie českých rybníků, Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy Praha-Zbraslav péčí nakladatelství CARPIO v Třeboni, 1995
- Vimr, V.: České rybářské právo, Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1947

Odborné časopisy:

- České právo životního prostředí
- Ochrana přírody
- Rybářství
- Slovenský Rybár
- Veronica

Ostatní použité prameny:

- AOPK, 2001: NATURA 2000, Otázky a odpovědi. AOPK ve spolupráci s MŽP ČR
- Ministerstvo zemědělství ČR: Pravidla, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty opatření 2008
- Ministerstvo zemědělství ČR: Situační a výhledová zpráva Ryby, říjen 2008
- Ministerstvo zemědělství ČR: Situační a výhledová zpráva Ryby, říjen 2007
- Rybářský řád a stanovy Českého rybářského svazu 2008
- Rybářský řád a stanovy Českého rybářského svazu 2009
- Věstník ministerstva životního prostředí (září 2006)

Webové stránky:

[www.//europa.eu/](http://europa.eu/)

[www.//rybsdr.fish-net.cz/](http://rybsdr.fish-net.cz/)

www.cbd.int

www.cesky-muskar.eu

www.cms.int

www.env.cz

www.chytej.cz

www.mrk.cz

www.mze.cz

www.natura2000.cz

www.ochranaprirody.cz

www.rybadomaci.cz

www.rybsvaz.cz

www.strukturalni-fondy.cz

PŘÍLOHY**Tabulka 1: Přehled o počtu predátorů a způsobených škodách na rybách v české republice v letech 2002 - 2006**

Živočich	Počet jedinců				Škody v mil. Kč			
	2002	2003	2005	2006	2002	2003	2005	2006
Kormorán velký (<i>Phalacrocorax carbo</i>) (hnízdící a tažné populace)	26 141	52 880	76 852	72 185	193,1	402,1	935,8	777,4
Volavka popelavá (<i>Ardea cinerea</i>)	12 104	1 173	21 855	20 298	30,3	29,2	54,8	51,5
Vydra říční (<i>Lutra lutra</i>)	1 464	1 464	3 019	3 137	132,0	132,0	77,0	73,7
Celková škoda					355,4	563,3	1067,6	902,6

Pramen: Rybářské sdružení České republiky

Tabulka 2: Přehled o počtu predátorů a způsobených škodách na rybách v roce 2007 u členů Českého rybářského sdružení České republiky včetně ČRS

Živočich	Počet jedinců			Škody v mil. Kč		
	Členské subjekty RS ČR s produkčním rybářstvím	Organizace českého rybářského svazu	Celkem	Členské subjekty RS ČR s produkčním rybářstvím	Organizace českého rybářského svazu	Celkem
Kormorán velký (hnízdící populace)	660	-	660	9 002	-	9 002
Kormorán velký (tažné populace)	9 799	9 827	19 626	66 851	69 998	136 849
Volavka popelavá	8 349	9 200	17 549	21 004	23 000	44 004
Vydra říční	1 105	810	1 915	23 627	20 991	44 618
Celková škoda	-	-	-	120 484	113 989	234 473

Pramen: Rybářské sdružení České republiky

Tabulka 3: Spotřeba ryb v kg / obyvatele / rok

Druh	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ryby celkem	5,3	5,4	5,4	5,3	5,5	5,8	5,7	5,7
Z toho sladkovodní	1,0	0,9	0,9	1,6*	1,4	1,4	1,4	1,4

Pramen: Český statistický úřad

Poznámka:

* Od roku 2003 jsou započítávány kromě ryb získaných chovem i úlovky ryb na udici

Tabulka 4: Zahraniční obchod - Ryby živé - celní položka 0301 (tuny)

Období	Dovoz		Vývoz		Saldo	Průměrná dovozní cena Kč/kg		Průměrná vývozní cena Kč/kg	
	Celkem	Z toho kapr	Celkem	Z toho kapr		Celkem	Z toho kapr	Celkem	Z toho kapr
2001	333	39	9 953	8 690	9 620	74,16	50,14	49,48	46,65
2002	465	110	9 657	8 596	9 192	74,03	65,18	52,10	48,37
2003	484	132	9 416	8 114	8 932	74,63	66,67	54,73	51,82
2004	434	125	9 812	8 540	9 378	84,04	63,83	52,50	48,70
2005	858	274	9 460	8 233	8 602	65,80	61,33	51,25	46,87
2006	698	297	9 934	8 856	9 236	68,31	60,07	49,71	46,01
2007	451	9	10 326	9 310	9 875	70,00	28,17	51,92	48,08
2008*	291	48	2 655	2 233	2 364	63,89	38,36	55,77	51,93

Pramen: Celní statistika

Poznámka:

Jedná se o celní položku 0301, ze které jsou vyjmuty údaje týkající se akvarijních ryb.

* Pro rok 2008 jsou uvedeny údaje do 31.5.2008.

Tabulka 5: Výlov ryb z rybníků a tekoucích vod v ČR v letech 2004 až 2006 (tuny ž. hm)

Ukazatel	Produkce tržních ryb				Výlov na udici (samozásobení)				Celkem			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Tržní ryby celkem	19 384	20 455	20 431	20 447	4 528	4 242	4 646	4 276	23 912	24 697	25 077	24 723
Z toho kapr	16 996	17 804	18 006	17 947	3 462	3 260	3 656	3 341	20 458	21 064	21 662	21 288

Pramen: Rybářské sdružení České republiky

Legal regulations of fishery

Thesis

RESUMÉ

We have an extensive fishing law and directive in the Czech Republic and practically everything is prescribed including size limits, bag limits, periods of protection for individual species, number of rods, hooks, flies used, simply everything. There is lots of legal regulations associated with fishery.

In the Czech Republic, all the rivers are state. If you like to manage a fishery, you will have to win in the intimately defined selection. Fishing-office lays down species and numbers of fish, which you have to regulary stock (they negotiate it with you). You can get the authorisation for management of the fishery for 10 years. But in fact, nowadays all riverine fisheries are under the management of the Czech Fishing Union and there is no chance for another applicat because the Czech Fishing Union holds older authorisation which has no limited validity. Fishing-office can take away the authorisation if you don't keep the rules.

If you want fishing, you must have a fishing licence. You have to prove some knowledge. Czech people have to go to a course, foreign people have to show a licence from their country. State fishing card (fishing licence) in the Czech Republic is sold in the state offices only in bigger cities, which are opened three times a week. So it is practically impossible to get Czech state fishing card for foreign people coming for example for a weekend (it will be better to buy fishing licence in the post office or fishing tackle for example). You must have the Czech state fishing card at first and next you can get a fishing permit. The money disappear in the state bureaucracy, because selling of cards has large overheads (they are in plastic boxes and you have to pay officier) and cards are relatively cheap.

What about organisation of Fishing Rangers and protection of fisheries? Fishing Rangers are financed by users of fisheries (from fishing permits), they have to be agreed by the office, but they have relatively limited authority. Power and cooperation with a Police is usually not good. However, if they prove to somebody poachinig, the poacher can be punished by financial penalty or be taken away a property or he could go to the prison.

SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV – KEY WORDS

rybářský zákon - fishery law

rybářství - fishery

rybářské revíry - fisheries

rybářský lístek - fishing licence

rybochovný rybník - fishing pond